

*Schelden vanaf een scherm: effectieve oplossingen tegen online bedreigingen,
intimidatie en pesterijen aan het adres van vrouwelijke journalisten op de
redacties van RTL Nieuws en NOS*

Naam: Sammie Druppers

Studentnummer: 1731982

Afstudeersemerster 2021 – 2022

Coach: Martijn de Groot

Beoordelaar(s): Sebastiaan van der Lubben en Jeroen Heuts

Abstract

De persveiligheid staat onder druk. De fysieke veiligheid, maar ook de online veiligheid. Geregeld hebben journalisten op sociale media te maken met gemene opmerkingen en soms zelfs (doods)bedreigingen. Ze worden beticht van het verspreiden van *fake news*; als je werkt voor de zogeheten mainstream media dan werkt dat voor sommigen als een rode lap op een stier.

Bij vrouwelijke journalisten, en dan met name vrouwen die zichtbaar zijn in beeld, is die lap nog net wat roder. Zij krijgen vooral te maken met opmerkingen die weinig inhoudelijk ingaan op het werk dat zij doen. Eerder richten de bejegeningen zich op het uiterlijk, of de manier van praten. Dingen waarvan vrouwen zeggen dat ze zich er niks van aantrekken, maar die toch onder de huid blijken te kruipen.

Vrouwelijke journalisten die werken bij NOS en RTL Nieuws zijn geen uitzondering als het gaat om dit probleem. Ook zij krijgen te maken met online bedreiging, intimidatie en pesterijen. RTL Nieuws en NOS zijn twee van de grootste nieuwsmedia, en ze zijn ook nog eens meerdere keren per dag zichtbaar op televisie. Dat zorgt er gelijk voor dat hun medewerkers die in beeld verschijnen als het ware de woonkamers van de Nederlanders in komen. Iets wat hen kwetsbaar maakt voor vervelende online bejegeningen en bedreigingen.

Hoe los je zo'n probleem dan op? Een steevaste oplossing bedenken voor al die mensen die vanachter hun schermje schelden laat in ieder geval nog op zich wachten. In de tussentijd zijn journalisten echter wel de dupe. Al die vervelende opmerkingen en bedreigingen kunnen hun mentale tol gaan eisen. En dát is waar hoofdredacties wel een rol in kunnen pakken. Dat doen de hoofdredacties van RTL Nieuws en NOS ook al wel. Denk aan het helpen bij het doen van aangifte of de werknemers steunen. Toch blijkt er uit dit onderzoek dat er ook nog veel ruimte is voor verbetering. Er is vooral behoefte aan professionele begeleiding en betere communicatie op het gebied van online veiligheid.

Het is van belang dat er door de nieuwsorganisaties gehoor wordt gegeven aan de behoeften van hun werknemers, want online veiligheid moet net zo belangrijk worden gevonden als fysieke veiligheid. Hoewel een paar scheldwoorden of vervelende opmerkingen wellicht niet zo urgent aanvoelen als iemand die een microfoon uit je handen slaat, kan het uiteindelijk toch van negatieve invloed zijn op het zelfvertrouwen en de geestelijke gesteldheid. Het is dus zaak voor de organisaties om, waar zij kunnen, een positieve bijdrage te leveren aan de mentale gesteldheid – en dus de online werkomgeving – van hun journalisten.

Inhoudsopgave

Inleiding.....	4
Onderzoeksvragen.....	5
Literatuuranalyse.....	6
Methodologie.....	10
Onderzoeksresultaten.....	13
Conclusie.....	19
Discussie.....	21
Literatuurlijst.....	24
Bijlagen	
<i>Bijlage 1: Transcripties van interviews.....</i>	<i>26</i>
<i>Bijlage 2: Codeboek interviews.....</i>	<i>111</i>
<i>Bijlage 3: Logboek.....</i>	<i>144</i>

Inleiding

Een PowNed-verslaggever die wordt bedreigd door kerkgangers (Van Loo, 2021) of een fotojournalist die met auto en al wordt omgekiept in een sloot (Nicolaesen, 2021): het zijn voorbeelden van geweld tegen journalisten. Het tekent het feit dat de persveiligheid onder druk staat. Uit onderzoek van de NVJ uit 2021 – naar bedreiging en geweld tegen journalisten – blijkt dat acht op de tien journalisten weleens te maken heeft met bedreiging of geweld. Bijna een derde zelfs maandelijks of vaker. Het brengt naast de persveiligheid ook de persvrijheid in het geding, want vier op de tien respondenten zijn voorzichtiger met publiceren (NVJ, 2021).

Ook vrouwelijke journalisten hebben te maken met intimidatie en lastiggevallen worden, zo blijkt uit een factsheet in samenwerking met de NVJ. De helft van de ondervraagde vrouwelijke journalisten heeft weleens te maken (gehad) met bedreigingen, intimidatie of geweld in het kader van hun werk. En dat beperkt zich niet tot het verstoren van een liveopname of een duw. Het achtervolgt de vrouwelijke journalisten overal, in de vorm van online intimidatie. In een derde van de gevallen van dit onderzoek gaat het om online bedreiging (Odekerken en Das, 2019). Een voorbeeld is Volkskrant-columnist Harriet Duurvoort, die in 2019 werd bedreigd op Twitter, naar aanleiding van een reactie op een antiracismedebat. Uiteindelijk deed de Volkskrant aangifte van de bedreiging (Van de Ven, 2020).

En in 2017 publiceerde de Volkskrant een lang onderzoeksartikel over haat tegen vrouwelijke opiniemakers, waarin verschillende vrouwelijke journalisten hun ervaringen deelden. Zo wordt Sylvia Witteman vaak uitgemaakt voor dik en dom, krijgt Nynke de Jong veel over zich heen naar aanleiding van de moedervlek tussen haar ogen en wordt Hadjar Benmiloud 'online achtervolgd door haters en trollen' (Melchior, 2017).

Die bedreiging kan dus – zoals eerder beschreven naar aanleiding van het NVJ-onderzoek uit 2021 – ook de persvrijheid in het geding brengen, doordat journalisten zichzelf censuur opleggen om haatreacties, intimidatie en bedreigingen te voorkomen.

Hoe zit dat eigenlijk bij RTL Nieuws en de NOS, twee van de grootste nieuwsmedia in Nederland (Bakker, 2021)? Allebei de media hebben een tv-journaal en zijn dus goed zichtbaar op de televisie. En misschien nog belangrijker: wat zijn vanuit de hoofdredacties effectieve oplossingen tegen online bedreigingen, intimidatie en pesterijen?

Onderzoeksvragen

Om mijn onderzoek uit te voeren, heb ik een centrale onderzoeksvraag en een aantal deelvragen opgesteld. De centrale onderzoeksvraag:

Wat zijn effectieve oplossingen tegen online bedreigingen, intimidatie en pesterijen aan het adres van vrouwelijke journalisten op de redacties van NOS en RTL Nieuws?

Let bij de centrale onderzoeksvraag wel dat het niet gaat om effectieve oplossingen tegen de afzenders die de vrouwelijke journalisten bedreigen of onheus bejegenen. Het gaat meer om interne oplossingen: wat kunnen de hoofdredacties doen in het kader van dit probleem en de online veiligheid en mentale gezondheid van hun (vrouwelijke) journalisten?

De centrale onderzoeksvraag wil ik beantwoorden aan de hand van een paar deelvragen. Die ga ik vervolgens weer beantwoorden door een literatuuranalyse te maken, maar ook door empirisch onderzoek te doen:

Met wat voor online bedreigingen hebben vrouwelijke journalisten (bij RTL Nieuws en NOS) te maken?

Hoe gaan vrouwelijke journalisten (bij RTL Nieuws en NOS) om met online bedreigingen?

Wat wordt er nu gedaan tegen online bedreiging van vrouwelijke journalisten op de nieuwsredacties van RTL Nieuws en NOS?

Wat zouden de hoofdredacties van RTL Nieuws en NOS nog meer kunnen doen in het kader van online veiligheid?

Literatuuranalyse

Door middel van een literatuuranalyse wil ik deels antwoord geven op de deelvragen die ik heb opgesteld. De antwoorden zullen vooral dienen als achtergrondinformatie; verkennende informatie over het onderwerp. Die antwoorden zal ik later aanvullen door middel van mijn eigen onderzoek.

Voordat ik begin aan het beantwoorden van de deelvragen wil ik verhelderen wat ik versta onder online bedreiging of intimidatie. Wat iemand als pesten ervaart is persoonlijker. Volgens de organisatie Article19 – een niet-gouvernementele organisatie die zich met name richt op de vrijheid van meningsuiting en openbaarheid van bestuur – zijn er meerdere dingen die we onder online 'mishandeling' kunnen verstaan. Denk aan stalken, hacken, identiteitsdiefstal of onbevoegd gebruik van een account, seksistische en discriminerende bejegeningen, het verspreiden van seksueel getint of intiem beeldmateriaal van de vrouw in kwestie, dreigementen (bijvoorbeeld het dreigen met seksueel of fysiek geweld), het volgen van het leven van een vrouw met technologische middelen of doxing. Denk bij dat laatste bijvoorbeeld aan het ongevraagd vrijgeven van het woonadres of telefoonnummer van de vrouw (Article19, 2021).

Ook volgens onderzoek van het Pew Research Center zijn er meerdere vormen van online bedreiging. Die overlappen deels met de hiervoor genoemde vormen, maar er zijn ook aanvullingen. Zo vallen fysieke dreigingen, stalken, seksueel grensoverschrijdend gedrag en uitschelden hieronder, maar ook aanhoudende bedreigingen (systematisch) en iemand opzettelijk voor schut zetten. In dit onderzoek worden fysieke dreiging, stalken, aanhoudende dreiging en seksuele dreiging onder 'ernstige bedreigingen' geschaard. De overige vormen vallen onder 'minder ernstige bedreigingen' (Vogels, 2021).

Verder ligt het dus aan de journalist zelf. Wat ervaart zij als onaangenaam? Dat hoeft niet onder één van de hierboven genoemde categorieën te vallen, maar het is wel noodzaak om even helder te hebben wat precies bedreiging of intimidatie is.

Met wat voor online bedreigingen krijgen vrouwelijke journalisten te maken?

Met de groei van de onlinejournalistiek is de online intimidatie tegen journalisten toegenomen. Ook onder vrouwelijke journalisten is dit een breed probleem. Uit een enquête van UNESCO – wereldwijd afgenomen onder 900 vrouwelijke journalisten uit 125 landen – blijkt dat 73 procent van de vrouwelijke journalisten enige vorm van online geweld heeft meegemaakt. 25 procent van de vrouwen werd bedreigd met fysiek geweld, 18 procent werd met seksueel geweld bedreigd en een vijfde is naar aanleiding van de online bedreiging zelfs fysiek aangevallen (UNESCO, 2020).

Bij vrouwelijke journalisten richten de bedreigingen en intimidatie zich veelal op uiterlijk en gedrag. De online aanvallen gaan over het vrouw zijn zelf, en over de vrouwelijke identiteit en de stereotypen die daarbij horen. Die stereotypen worden vaak op een kleinerende manier gebruikt (Konow-Lund & Høiby, 2021). Uit onderzoek van Megarry in 2014 bleek dat

dit soort aanvallen er vaak op waren gericht om vrouwelijke journalisten de mond te snoeren (Megarry, 2014).

Ook in Nederland is er onderzoek gedaan naar (online) bedreiging tegen vrouwelijke journalisten, met een combinatie van kwalitatief en kwantitatief onderzoek. Het onderzoek is uitgevoerd door Odekerken en Das, in samenwerking met de NVJ. 31 procent van de deelnemers heeft weleens te maken (gehad) met online bedreigingen. De meest kwetsbare slachtoffers zijn volgens dit onderzoek freelancers, journalisten met een migratieachtergrond, moeders, journalisten die er opvallend uitzien, jong en onervaren zijn of afwijken van de norm (bijvoorbeeld door een mening die erg afwijkt van die van de gevestigde orde), publieke personen en vrouwelijke journalisten die schrijven over bepaalde onderwerpen. Denk aan misdaad of politiek. Onderwerpen van verhalen zijn gelijk ook de voornaamste reden voor bedreiging. Daarna volgen de manier van vertellen, geslacht, een afnemend vertrouwen in de journalistiek en uiterlijk (Odekerken & Das, 2019).

Uit het eerder aangehaalde onderzoek van de Volkskrant – onder 33 vrouwelijke journalisten bij meerdere kranten – blijkt dat twee derde van de ondervraagden enkele of meerdere keren online is bedreigd. Het ging bijvoorbeeld om leuzen als 'Jij zou eens moeten worden verkracht' of 'Ik weet waar je woont, hoer' (Melchior, 2017).

Het is belangrijk om bij de aard van bedreigingen ook onderscheid te maken tussen vrouwelijke en mannelijke journalisten. Omdat er een wezenlijk verschil zit in die aard en andere bijzaken, is er bij vrouwelijke journalisten wellicht een andere aanpak nodig om dit probleem te tackelen. Waar zitten die verschillen hem dan in? Allereerst is de intimidatie en bedreiging richting vrouwen vaak persoonlijker en meer op de man gespeeld. Het gaat vaker over uiterlijk of gedrag dan bij hun mannelijke collega's (Konow-Lund & Høiby, 2021). Dat blijkt ook uit het Volkskrant-onderzoek. Vrouwelijke journalisten worden volgens dat onderzoek vaker persoonlijk aangevallen dan mannelijke journalisten. Kritiek tegen de mannelijke collega's is er wel, maar die richt zich vooral op cijfers, argumenten en de inhoud van een stuk. Vrouwelijke journalisten worden vaker weggezet als dom, of bejegend met denigrerende termen zoals 'columnistje' of 'meisje' (Melchior, 2017). En uit Noorweegs onderzoek blijkt dat vrouwelijke journalisten in de Noorweegse pers een stuk vaker ten prooi vallen aan seksualiserende reacties. Het gaat om een op de vier vrouwen tegenover een op de twintig mannen (Hagen, 2016).

Vrouwen die schrijven over 'controversiële topics' zoals politiek, religie, feminisme of seksualiteit zijn vaker het doelwit van online lastigvallen. Dat heeft alles te maken met een beeld dat bij sommige mensen nog heerst, namelijk dat vrouwen gehoorzaam moeten zijn aan de man en zich aan hem moeten onderwerpen. Als een vrouwelijke journalist zichzelf intelligenter, eigenzinniger en beter geïnformeerd neerzet dan haar vrouwelijke tegenhanger, dan valt dit niet in de smaak bij mensen die het beeld van de inferieure vrouw nog in hun hoofd hebben. Je kunt zelfs stellen dat een ambitieuze, succesvolle vrouw kan worden gezien als bedreiging (Ferrier & Garud-Patkar, 2018).

Het doel van online aanvallen is om dat beeld van de vrouw die inferieur is aan de man te versterken. Het is simpelweg een vorm van genderdiscriminatie om vrouwen, zoals eerder vermeld, stil te krijgen en zelfs te vernederen. En dan met name binnen journalistieke gebieden die door mannen gedomineerd zijn, zoals bijvoorbeeld de politieke verslaggeving. Het wordt gezien alsof vrouwen de macht en controle van mannen op dat gebied uitdagen. Dat zorgt voor allerlei aanvullende eisen voor vrouwen waar zij aan moeten voldoen, die het

verschil in gender en het gebrek aan macht van de vrouwelijke journalist versterken (Everbach, 2018). Een vicieuze cirkel dus.

Ook het glazen plafond helpt niet mee: mannen krijgen nog altijd het vaakst leidinggevende posities op redacties (De Winne, 2019).

Hoe gaan vrouwelijke journalisten van RTL Nieuws en NOS om met online bedreigingen?

Journalisten moeten zich sociaal opstellen en praten met bronnen om hun werk te doen, óók via sociale media. In dat sociale werkveld worden ze nog weleens lastiggevallen. Sociale media zorgen ervoor dat dit ook nog eens anoniem kan gebeuren. Als zoiets gebeurt dan verbergen journalisten – en dan met name televisiejournalisten – over het algemeen vaak hun emoties om zichzelf te beschermen. Als je je emoties moet managen op het werk, dan heet dat 'emotionele arbeid'. Die arbeid heeft een negatieve invloed op het welzijn van de journalist, want het veroorzaakt werkstress en emotionele uitputting. De journalist is dan ook mentaal constant hard aan het werk. Vrouwelijke journalisten kunnen daar lang na het productieproces nog last van hebben, in tegenstelling tot hun mannelijke collega's (Miller & Lewis, 2020).

Hoe vrouwelijke journalisten omgaan met bedreigingen ligt verder aan een aantal zaken. Denk aan de cultuur van het land waarin ze werken. Wat over het algemeen wel zo blijkt te zijn is, is dat vrouwelijke journalisten als reactie op een onlineaanval zich vaker (dan mannelijke journalisten) minder verbinden met hun publiek, hun gedrag omtrent verslaggeving aanpassen, en soms zelfs overwegen om uit de journalistiek te stappen (Konow-Lund & Høiby, 2021).

Uit de eerdergenoemde enquête van UNESCO uit 2021 blijkt dat dertig procent van de respondenten aan zelfcensuur doet door online bedreiging. 26 procent meldde dat het geweld invloed had op hun mentale gezondheid. Uit het onderzoek bleek dat Facebook het meest onveilig voelde (UNESCO, 2021).

Verder zijn er andere manieren waarop vrouwelijke journalisten omgaan met online bedreiging- of intimidatie. Denk aan een dikke huid kweken, mensen blokkeren, de reacties niet lezen, werkgevers vragen om hulp of verbinding zoeken met andere vrouwelijke journalisten. Zo is er door Amerikaanse, vrouwelijke sportjournalisten een forum opgericht om ervaringen uit te wisselen (Masullo Chen, Pain & Zhang, 2018).

Online intimidatie of -bedreiging kan er ook voor zorgen dat journalisten online contact vermijden, minder posten (over werk gerelateerde zaken) of hun profielen offline halen. Bovendien kan de online bedreiging zijn tol eisen op de inhoud van de media zelf. Hoewel de journalist allerlei omgangsvormen kan creëren, eist online bedreiging toch zijn tol. Het kan emotionele stress veroorzaken en schade aan de reputatie van de journalist aanrichten. Het zorgt voor een verandering van routine (bijvoorbeeld omtrent verslaggeven) en doet de journalist nadenken over hoe online aanvallen in de toekomst voorkomen kunnen worden. De journalist past haar gedrag dus aan. Ook heeft online bedreiging en intimidatie gevolgen die niet bevorderlijk zijn voor de mentale gezondheid van de journalist. Denk naast stress aan schade aan de eigenwaarde en het zelfvertrouwen, maar ook aan woede, angst en zelfs depressie (Ferrier & Garud-Patkar, 2018).

Wat wordt er nu gedaan tegen online bedreiging, intimidatie en pesterijen richting vrouwelijke journalisten?

Omdat online bedreiging een reëel en actueel probleem is voor (vrouwelijke) journalisten, zijn er bronnen in het leven geroepen om het probleem tegen te gaan. Zo heeft de website van de International Women's Media Foundation (IWMF) een aparte afdeling over online intimidatie, geweld en bedreiging. Er worden bijvoorbeeld veiligheidsconsultaties aangeboden en je kan een mail sturen voor gratis workshops om met online geweld om te gaan (IWMF, z.d.).

Een andere website voor de bestrijding van online bedreiging tegen vrouwelijke journalisten is de Online Violence Response Hub. Je kan daar terecht als je, als vrouwelijke onlinejournalist, enige vorm van online intimidatie hebt ondervonden. Bijvoorbeeld na doxxing of voor journalisten die midden in een ernstige onlineaanval zitten. De website biedt uitgaande links naar andere hulporganisaties met kennis op het gebied van onlinegeweld. Niet alleen voor als je het hebt meegemaakt, maar ook voor journalisten die over online bedreiging willen leren of zichzelf willen voorbereiden op onlinegeweld. De site verwijst op verschillende onderdelen door naar specifieke bronnen (Coalition Against Online Violence, 2021).

Voor journalisten die midden in een aanval zitten is er TrollBusters, een soort website die dient als ongediertebestrijding tegen online aanvallers. Journalist Michelle Ferrier richtte de website op na eigen ervaringen met haatmails waar niks mee werd gedaan door de politie. Het idee is dat je TrollBusters een soort S.O.S. stuurt als je online haat tegenkomt. Dit kan bij jezelf zijn, of bij een ander. Daar haakt het team van TrollBusters dan op in met coaching voor de journalist, maar ook allerlei positieve opmerkingen om de negatieve reacties te doorbreken. Bemoedigende berichten zouden volgens Ferrier de emotionele staat van de vrouwelijke journalist na een aanval beschermen. Daarnaast wordt de journalist door TrollBusters geholpen met het herstellen van de reputatie, die in sommige gevallen schade op kan lopen door zo'n online aanval (TrollBusters, z.d.).

In Nederland biedt PersVeilig een interactieve onlinetraining aan voor journalisten die te maken hebben met online bedreiging. De training is gericht op journalisten in het algemeen, dus niet specifiek vrouwelijke journalisten (PersVeilig, z.d.).

Methodologie

Om het onderzoek uit te voeren, maak ik gebruik van een bepaalde onderzoeksmethode. Het doel is om de vraag 'Wat zijn effectieve oplossingen tegen online bedreiging, intimidatie en pesterijen aan het adres van vrouwelijke journalisten die werkzaam zijn bij NOS of RTL Nieuws?' te beantwoorden. Hiervoor voer ik een kwalitatief onderzoek uit, door de hoofdredacteurs van de organisaties te interviewen, maar in totaal ook acht vrouwelijke journalisten van de organisaties (Van Staa & Evers, 2010). Ik heb drie NOS-vrouwen geïnterviewd en vijf vrouwen die werkzaam zijn bij RTL.

Dataverzameling

Allereerst heb ik een literatuuranalyse/deskresearch uitgevoerd om deels antwoord te geven op het gros van mijn onderzoeksvragen. De literatuur voor de deskresearch heb ik geanalyseerd: ik heb met name gekeken wat er al bekend is over het onderwerp. Daarbij heb ik gebruik gemaakt van bronnen die actueel genoeg waren (het liefst niet van voor 2014) om de onderzoeksvragen zo volledig mogelijk te beantwoorden. Uiteraard heb ik die onderzoeksvragen eerst voor mezelf helder gemaakt (Zee & Westerkamp, 2003). Ik heb ook fieldresearch gedaan, dus zelf interviews afgenomen om eigen informatie te verzamelen (Fischer & Julsing, 2015).

De interviews die ik heb afgenomen waren halfopen. Dat betekent dat er de mogelijkheid was om op sommige vragen door te gaan. Dat kon weer leiden tot deelonderwerpen en kleine veranderingen als het gaat om de formulering en de volgorde van de vragen. Het doorvragen is nodig om in de huid van de ondervraagde journalist te kruipen en te begrijpen wat er gaande is. Het onderwerp van de interviews staat wel vast, dus dat maakt de interviews deels gesloten (Hijmans & Kuyper, 2007).

De interviews gingen over of, hoe en hoe vaak de vrouwelijke journalist te maken heeft (gehad) met online bedreiging en intimidatie, en of zij vindt dat haar werkgever er genoeg aan doet en wat de werkgever eventueel nog meer zou kunnen of moeten doen tegen het probleem. De interviews vonden individueel en fysiek of via Teams plaats, en duurden tussen de dertig en vijfenveertig minuten.

Data-analyse

Om de data te analyseren heb ik de interviews getranscribeerd. Alle interviews staan uitgewerkt in de bijlagen. Naar aanleiding van het transcriberen heb ik de interviews gecodeerd. Eerst heb ik de transcripties open gecodeerd, daarna axiaal en tot slot selectief (Van Staa & Evers, 2010).

Onderzoeksverloop

Het onderzoek verliep vrij soepel, al zijn er bij de NOS uiteindelijk slechts drie journalisten geweest die wilden ingaan op het interviewverzoek. Dat kan te maken hebben met een

drukke agenda. De speelruimte was daarnaast al wat beperkt, omdat er alleen interviewverzoeken uitgingen naar vrouwen die zichtbaar in beeld waren en dus niet naar de bureauredacteuren of andere mensen die van achter de schermen de organisatie versterken. Bovendien moesten alle interviewverzoeken via communicatiemedewerker Onno Duyvené de Wit uitgezet worden. Hij moest alvorens het eerste interview ook toestemming geven voor het überhaupt plaatsvinden van de interviews. Uiteindelijk zijn er in totaal acht vrouwelijke journalisten geïnterviewd over hun ervaringen en behoeften, en twee hoofdredacteuren. Ook is naar aanleiding van de interviews een life coach geïnterviewd. Haar bijdrage is meegenomen in de aanbeveling/het eindadvies.

Tijdens het interview met Simone Weimans kwam naar voren dat er bij NOS een persoon is die de sociale media met betrekking tot de organisatie en al haar medewerkers in de gaten houdt. Het doel daarmee is om te kijken of er iets over de schreef gaat of zelfs bedreigend is. Het was interessant en waardevol voor het onderzoek geweest om diegene te interviewen, zodat hij of zij iets meer kon vertellen over wat er allemaal voorbijkomt en hoe daarmee wordt omgesprongen. Echter was dit in het kader van privacy niet mogelijk, zo verklaarde Duyvené de Wit per mail. De monitorpersoon dient anoniem te blijven.

Het aanvankelijke idee was om naast het afnemen interviews een enquête uit te zetten om de situatie omtrent online bedreiging, intimidatie en pesterijen wat breder in kaart te brengen. Ook dit moest eerst langs Duyvené de Wit, maar hij gaf als antwoord op het verzoek aan dat het niet gewenst was dat er een enquête uit werd gezet op de NOS-redactie. Dit was in verband met drukte op de werkvloer. Uiteindelijk is ervoor gekozen om de enquête daarom ook niet bij RTL Nieuws uit te zetten, omdat het anders misschien tot een scheef beeld zou leiden dat teveel georiënteerd is op RTL.

Validiteit en betrouwbaarheid

Het onderzoek is uiterst secuur uitgevoerd, in een tijdsbestek van februari tot juni. De eerste twee maanden zijn gebruikt om het onderzoek op te zetten en de juiste bronnen voor de interviews te vinden. In april, mei en begin juni zijn de interviews afgenomen. Die interviews leidden samen met de literatuuranalyse tot de conclusie en resultaten van dit onderzoek.

Over de onderzoeksmethode is goed nagedacht. Om te bedenken wat die methode moest worden, zijn eerst de onderzoeksvragen en het doel van het onderzoek vastgesteld. Naar aanleiding daarvan leek een kwalitatieve onderzoeksmethode, waarbij de ervaringen en behoeften van journalisten centraal staan, het meest passend. Hier is goed over nagedacht en over gespard met medestudenten en de coach-docent. Er werden uiteindelijk dus interviews uitgevoerd die leidden tot een codeboek (bijlage 2). In dat codeboek komen bepaalde codes vaak naar voren, dat zijn dus patronen. Naar aanleiding van de literatuuranalyse was de prognose al dat er dergelijke patronen naar voren zouden komen. Dat er inderdaad hoofdlijnen zitten in de antwoorden van de journalisten sterkt de betrouwbaarheid van de resultaten.

Wat dit onderzoek niet is, is representatief. Er is maar een klein aantal vrouwelijke journalisten van zowel RTL Nieuws als NOS geïnterviewd. De organisaties zijn allebei een stuk omvangrijker. Het onderzoek representeert niet de algehele situatie op beide redacties,

en dus ook niet het hele medialandschap. Omdat er niet genoeg tijd en ruimte was om het onderzoek op grote schaal uit te voeren, is er gepoogd om een breder beeld te schetsen van de situatie aan de hand van de literatuuranalyse. Dit biedt een grotere kijk op de omvang en aard van het probleem binnen het hele medialandschap, zelfs wereldwijd.

Hoewel de resultaten die zijn voortgevloeid uit de interviews met de vrouwelijke journalisten van RTL Nieuws en NOS niet representatief zijn, bieden ze wel inzicht in de situatie bij de organisaties. Zoals eerder vermeld komen bepaalde patronen herhaaldelijk naar voren, en het is niet ondenkbaar dat deze patronen ook sterk naar voren zouden komen als het onderzoek op grotere schaal wordt uitgevoerd.

Om dit onderzoek zo transparant mogelijk te presenteren, zijn er onderaan dit document meerdere bijlagen te vinden: de interviewtranscripten, het codeboek en een logboek waarin te zien is op welke dagen ik bezig ben geweest met het onderzoek en wat ik op die dagen heb gedaan.

Onderzoekresultaten

In dit hoofdstuk behandel ik de resultaten van mijn kwalitatieve onderzoek. Ik zal de antwoorden op de deelvragen aanvullen, en zo uiteindelijk de hoofdvraag beantwoorden: Wat zijn effectieve oplossingen tegen online bedreiging, intimidatie en pesterijen aan het adres van vrouwelijke journalisten die werkzaam zijn bij NOS en RTL Nieuws? Om deze vraag te beantwoorden zijn er acht vrouwelijke journalisten geïnterviewd. Drie van de NOS en vijf van RTL. Ook zijn de hoofdredacteurs van de organisaties geïnterviewd.

Met wat voor online bedreigingen, intimidatie en pesterijen hebben vrouwelijke journalisten bij RTL Nieuws en NOS te maken?

Uit de literatuuranalyse bleek dat online bedreiging, intimidatie en pesterijen tegen vrouwelijke journalisten een probleem vormt. Op de redacties van RTL Nieuws en NOS blijkt dat niet anders. Alle acht vrouwen die zijn geïnterviewd geven aan dat ze te maken hebben (gehad) met online bedreiging, intimidatie en/of pesterijen. Een groot deel van hen heeft vooral met het laatste te maken gehad. De opmerkingen gaan met name over het uiterlijk. Zes van de acht interviewkandidaten hebben te maken (gehad) met vervelend commentaar op het uiterlijk. Soms gaat het over gewicht:

“Ik heb zelfs gehad, bijvoorbeeld, dat iemand gewoon op Twitter zei: ‘Ben je zwanger? [...] Ik heb ook weleens de opmerking gekregen: ‘Wat een plankje, die Annemarie zou eens wat meer moeten eten.’” – Annemarie Landman, verslaggever bij RTL

Annemarie is niet de enige die zulke opmerkingen heeft gehad. Zo is NOS-presentator Simone Weimans weleens ‘dik wijf’ genoemd. Bij haar ging het daarnaast over de spleet tussen haar tanden. RTL-presentator Jetske Schrijver kreeg op haar beurt weer opmerkingen over haar ‘rare’ en ‘bejaarde’ handen. Ook RTL-presentator Daphne Lammers heeft te maken gehad met opmerkingen over haar uiterlijk:

“Dat ze dus blijkbaar zo gemeen konden zijn dat ze elke mondhoek die trekt, elke haarspriet die verkeerd ligt en elke handbeweging die je maakt... Dat ze daar iets van vonden.” – Daphne Lammers, presentator RTL Nieuws

Wat verder bij zes van de acht vrouwen naar voren komt, is seksueel getinte opmerkingen. Variërend van dateverzoeken tot fetisjistische berichten over handen en voeten. Meerdere geïnterviewden geven aan dat dit soort berichten vooral via Facebook Messenger binnenkomen, of via DM op Instagram. Sommige mensen blijken aanhoudend en plaatsen onder elke (Instagram)post stevast commentaren. Iets wat volgens twee journalisten bijna op stalking begint te lijken, al durven ze het niet zo te noemen. De seksueel getinte berichten overlappen hier en daar een beetje met commentaar op het uiterlijk, omdat de berichten soms over het uiterlijk gaan:

“Soms is het ook specifiek over hoe ze vonden dat een bepaald bloesje zat. En soms vragen ze: ‘Hoe stout ben jij?’” – Jetske Schrijver, presentator RTL Nieuws en EditieNL

Iets waar de helft van de geïnterviewden weleens opmerkingen over krijgt of kreeg, is de manier van praten. Bij NOS-presentator Afke Boven gaat het met name over haar Friese accent. Vooral toen ze net aantrad, in maart 2022, was het volgens haar een veelvoorkomend punt van kritiek op sociale media. Hoe ze háár nu achter de desk konden zetten, bijvoorbeeld. Ook de manier waarop Daphne Lammers praat werd veelvuldig bekritiseerd. Zo werd zij daarom bijvoorbeeld een ‘bekakt kutwif’ genoemd. In andere gevallen gaat het onder andere over het volume waarop de journalist praat:

“En die reacties gaan ook vaak over hoe je praat, dat je te hard praat, dat je politici niet laat uitpraten...” – Marieke van de Zilver, politiek verslaggever bij RTL Nieuws

Naast opmerkingen over het uiterlijk, seksueel getinte berichten en commentaar op de manier van praten zijn er ook uitschieters. Bijvoorbeeld racisme, waar Simone Weimans online veel mee te maken heeft (gehad). Ze vertelt dat bijna alle opmerkingen die ze krijgt racistisch van aard zijn:

“Dat is de rode draad. Bijna altijd gaat het daarover. Over een zwarte vrouw zijn, zwarte piet... dat soort dingen.” – Simone Weimans, presentator bij NOS

Niet alleen online heeft ze hiermee te maken (gehad); ook offline heeft Simone te maken met racistische bejegeningen. Bijvoorbeeld in de vorm van een poederbrief of een ‘pornocollage’ waar een racistische brief bij zat.

Een andere uitschieter is de doodsbedreiging. Hier heeft politiek verslaggever Floor Bremer (RTL) mee te maken gehad toen ze Thierry Baudet confronteerde in een Jinek-uitzending. Ze heeft allerlei verwensingen en doodsbedreigingen gehad. Simone Weimans vertelde iets soortgelijks, al heeft ze geen termen zoals doodsbedreiging genoemd in het interview (ze noemde wel dat iemand een keer telefonisch dreigde naar de redactie te komen). Zij vertelde dat ze Thierry Baudet ooit interviewde voor een radio-uitzending en de volgende dag trending topic was op Twitter.

Politiek blijkt sowieso iets wat de tongen losmaakt: naast Simone Weimans en Floor Bremer geeft ook Marieke van de Zilver aan dat ze weleens negatieve, politiek getinte opmerkingen heeft gehad. Of ze het ‘soms deed met Hugo de Jonge.’ En NOS-correspondent Kysia Hekster is volgens sommigen het ‘propagandamaatje van Ursula von der Leyen en Sigrid Kaag.’ Kysia correspondeert op dit moment in België en Luxemburg, op het gebied van de NAVO en de Europese Unie. Daarnaast heeft ze eerder over corona bericht. Het zijn onderwerpen die haar nare reacties opleveren die zelfs terugverwijzen naar de Tweede Wereldoorlog:

“Ik zou het niet meer precies weten hoor, maar dat gaat dan wel over dingen zoals verrader, NSB'er, volksverrader...” – Kysia Hekster, correspondent NOS

Nog een uitschieter in de interviews: de seksuele bedreiging. In het eerdergenoemde onderzoek van Melchior (2017) kwam er al zo'n soort bedreiging voorbij: ‘Jij zou eens moeten worden verkracht.’ In het huidige onderzoek kwam er een soortgelijke leus naar voren, in het interview met Daphne Lammers.

“Er waren weleens mensen die zeiden ‘Ik ga je verkrachten’, of zo.” – Daphne Lammers, presentator RTL Nieuws

De opmerkingen die de vrouwelijke journalisten naar hun hoofd geslingerd krijgen zijn dus erg persoonlijk, op de man gespeeld. Van 'dik kutwif' tot 'NSB'er': de reacties zijn weinig inhoudelijk en beperken zich tot oppervlakkigheden zoals het uiterlijk, de manier van praten of zelfs het vrouw zijn – Annemarie Landman werd 'dom wicht' genoemd en Kysia Hekster gaf aan denigrerende en seksistische opmerkingen te ontvangen. Online bedreigingen komen niet zo vaak voor als pestgedrag of beledigingen, maar soms is het dan toch raak. Het is dus zeker een probleem, ook op de redacties van NOS en RTL Nieuws.

Hoe gaan vrouwelijke journalisten bij RTL Nieuws en NOS om met online bedreiging, intimidatie en pesterijen?

De geïnterviewde vrouwen gaan op verschillende manieren om met online bedreigingen. Vijf van de acht gaan om met online bedreigingen, intimidatie en pesterijen door het te negeren. Zij denken dat ergens op ingaan olie op het vuur gooit – negatieve aandacht is immers ook aandacht. Het wél lezen van berichten verbetert de gemoedstoestand van de journalisten ook niet, zo geven ze aan. Volgens Simone Weimans is het bijvoorbeeld niet goed om het allemaal tot je te nemen. Zij leest daarom niks meer, in ieder geval op Twitter.

Het kan echter voorkomen dat de journalisten toch iets tot zich krijgen. Bijvoorbeeld door op een bepaald moment toch eens door die tijdlijn te gaan scrollen, uit nieuwsgierigheid. Op die manier ziet een aantal van de geïnterviewde vrouwen toch weleens een vervelende opmerking voorbijkomen. De helft van de vrouwen geeft daarop aan dat het ze niet zoveel doet. Ze hebben een dikke huid (gekweekt):

“Ik geloof – omdat het online is – dat ik niet zo heel snel onder de indruk ben of zo.”- Daphne Lammers, presentator RTL Nieuws

Nog een voorbeeld:

“Ik kan over het algemeen wel redelijk wat hebben. Ik ben ook niet zo snel geïntimideerd of van slag, of zo.” – Annemarie Landman, verslaggever RTL

Dat betekent uiteraard niet dat de journalisten helemaal nooit geraakt worden. Opmerkingen kunnen zorgen voor emotie. Ze kunnen leiden tot onzekerheid en een zekere mate van zelfbewustzijn. Zo werd Daphne Lammers zich erg bewust van haar volgens sommigen bekakte stem. Annemarie Landman voelde wat onzekerheid door de vraag of ze zwanger was. En Jetske Schrijver merkte op dat ze haar handen een beetje begon te verstoppert naar aanleiding van vervelende reacties die ze kreeg (zie antwoord onder vorige vraag). Zelfbewustzijn ligt in sommige gevallen dus dicht bij een aanpassing van het gedrag. Niet meer naar de sauna gaan door een opmerking bijvoorbeeld:

“Ik had ook weleens iemand die met me naar de sauna wilde. Die wilde honderd euro betalen om met me naar de sauna te gaan. Ik moet dus eerlijk bekennen dat ik daarna nooit meer naar de sauna ben geweest.” – Daphne Lammers, presentator RTL Nieuws

Om geen vervelende opmerkingen en bedreigingen te krijgen, en te voorkomen dat ze een doelwit worden, geven meerdere geïnterviewden aan dat ze doen aan een zekere vorm van zelfcensuur. Dat kan op allerlei manieren: niks persoonlijks posten, geen mening meer delen op sociale media of door een bepaald onderschift gewoon maar weg te laten. Het laatste deed Afke Boven, omdat ze niet altijd zeker weet of mensen een bepaalde grap snappen. Bij twijfel niet doen, denkt ze daarom. Weinig privé zaken posten doen meerdere journalisten overigens, namelijk vijf van de geïnterviewden. Omdat ze niet vinden dat het iemand iets aangaat, maar ook om te voorkomen dat zij of hun naasten het doelwit worden van vervelende reacties of bedreigingen.

Hoewel de journalisten het nog altijd niet oké vinden dat ze bedreigingen of vervelende opmerkingen ontvangen, zijn ze er in zekere zin wel aan gewend geraakt. Drie van de acht geven dat aan. Daarnaast geven twee journalisten aan dat het er bijna een beetje bij hoort, *part of the job* dus.

“Op een gegeven moment denk je gewoon: dit hoort erbij. Prima.” – Marieke van de Zilver, politiek verslaggever RTL Nieuws

De journalisten gaven aan dat ze niet snel melding maken van vervelende opmerkingen, tenzij het echt een bedreiging vormt en de persoonlijke invloedssfeer in dreigt te komen. Ook kost het hen – in verhouding tot wat het oplevert – te veel energie. Als iets echt over de schreef gaat en de fysieke invloedssfeer binnen dreigt te komen, dan wordt er wel overgestapt tot aangifte.

Wat wordt er nu gedaan tegen online bedreiging, intimidatie en pesterijen van vrouwelijke journalisten op de nieuwsredacties van RTL Nieuws en NOS?

Dat online bedreiging, intimidatie en pesterijen een probleem vormt op de twee redacties is inmiddels duidelijk. Uit de resultaten die voortvloeien uit de vorige vraag blijkt dat de journalisten er op allerlei manieren mee omgaan. Maar of het nu gaat om zelfcensuur, negeren of het kweken van een dikke huid: die omgangsmechanismen komen allemaal vanuit de journalist zelf. Wat doen RTL Nieuws en NOS eigenlijk in het kader van de online veiligheid van hun vrouwelijke journalisten?

In de interviews is aan alle journalisten gevraagd of zij op konden noemen wat er bij hen bekend was qua maatregelen in het kader van online veiligheid. Wat doen hun werkgevers om bij te dragen aan hun online veiligheid? Dit kon van alles zijn. Uit de antwoorden werd één ding sterk duidelijk, bij zowel RTL Nieuws als NOS: het slingert alle kanten op. Bij de NOS heeft Simone Weimans het over een monitorpersoon (iemand die de sociale media bijhoudt en in de gaten houdt of er bedreigingen binnenkomen) terwijl Kysia Hekster en Afke Boven daar geen weet van hebben. Uit e-mails met communicatiemedewerker Onno Duyvené de Wit blijkt inderdaad dat er een monitorpersoon is, maar dit is dan dus niet naar iedereen helder gecommuniceerd. Al kan daar natuurlijk ook een reden voor zijn.

Ook bij RTL Nieuws is het niet bij iedereen even duidelijk wat er precies wordt ondernomen als het gaat om online veiligheid. Zo vertellen bijna alle journalisten iets anders als hen

wordt gevraagd naar wat RTL onderneemt in het kader van online bedreiging, intimidatie en pesterijen. Annemarie Landman en Jetske Schrijver hebben bijvoorbeeld het idee dat er niet echt een beleid is, of weten er in elk geval niks van. Marieke van de Zilver heeft het juist weer over een ‘halfbakken Twitterbeleid’ vanuit de hoofdredactie, namelijk om nergens op in te gaan. Verder heeft geen van de RTL-journalisten dat beleid genoemd.

Naast het feit dat de communicatie omtrent het onlinebeleid niet helemaal helder is, is er nog een andere overeenkomst tussen de journalisten van de twee organisaties. Eentje die wat positiever is. De meerderheid van de journalisten geeft namelijk aan dat ze zich gesteund voelen vanuit de hoofdredactie als het gaat om online veiligheid. Er heerst een overkoepelend gevoel dat de journalisten altijd terechtkunnen bij de hoofdredactie als ze ergens mee zitten, of dit nu gaat om vervelende opmerkingen of daadwerkelijke bedreigingen.

In het geval van bedreigingen doen zowel RTL Nieuws als NOS aangifte voor de journalist. Er wordt dan over gepraat en er wordt naar de journalist omgekeken. Zo gaf Floor Bremer aan dat ze na alle verwensingen en doodsbedreigingen aan haar adres erg goede nazorg heeft ontvangen van RTL.

“Want als er bedreigingen binnenkomen hebben ze supergoede nazorg. Je wordt gebeld. Ze zijn echt bezorgd erover.” – Floor Bremer, politiek verslaggever RTL Nieuws

Het interview met RTL Nieuws-hoofdredacteur Ilse Openneer bevestigt deze uitspraak. De hoofdredactie belt met mensen als er bekend is dat er iets speelt (zoals bedreiging dus). Ook geeft Ilse aan dat de hoofdredactie, wanneer er iets zoals bedreiging speelt, journalisten aanspoort om een melding te maken. Bijvoorbeeld bij PersVeilig, de leidinggevende of de politie. Daarnaast zegt Ilse dat er inmiddels een protocol is opgesteld dat wordt doorlopen als een journalist te maken krijgt met online bedreiging.

Zoals vermeld hebben ook de NOS-journalisten het gevoel dat ze terechtkunnen bij de hoofdredactie als ze ergens mee zitten. Uit het gesprek met NOS-hoofdredacteur Marcel Gelauff kwam naar voren dat er regelmatig gesprekken plaatsvinden met de journalisten van de organisatie. Dat kan gaan om jaargesprekken, of gewoon doordat journalisten eens bij hem binnenwandelen. Verder geeft hij aan dat de NOS een rol heeft gespeeld in de oprichting van PersVeilig. PersVeilig is een samenwerkingsverband van de Nederlandse Vereniging van Journalisten (NVJ), de Vennootschap voor Hoofdredacteuren, de politie en het OM. Zoals de naam doet vermoeden zet PersVeilig zich in voor de veiligheid van journalisten in de breedste zin van het woord. Bijvoorbeeld door (online) trainingen en tools aan te bieden, maar ook doordat je er melding kunt maken van dingen die je als journalist zijn overkomen. Marcel Gelauff heeft PersVeilig naar eigen zeggen rondgetrokken met Thomas Bruning van de NVJ, omdat ze het een heel belangrijk onderwerp vinden. Een onderwerp dat Marcel dan ook op de agenda wil houden.

PersVeilig is opgezet voor de gehele journalistieke beroepsgroep, dus het verband is uiteraard ook bij RTL Nieuws bekend. En het is niet alleen bekend, er wordt ook gebruik van gemaakt. Zo vertelde Ilse Openneer dat er laatst nog iemand van PersVeilig op de

Binnenlandredactie was om iets uit te leggen over digitale veiligheid. Ook Annemarie Landman noemt het samenwerkingsverband:

“Ik heb wel bijvoorbeeld PersVeilig-trainingen gevolgd. En daar is dat ook wel in besproken hoor [online veiligheid].” – Annemarie Landman, verslaggever EditieNL

Wat kan er door de hoofdredacties van RTL Nieuws en NOS nog meer worden gedaan in het kader van online veiligheid?

Volgens de hoofdredacteuren en sommige journalisten zijn er al dingen die worden ondernomen in het kader van online veiligheid. Maar wat kan er nog meer worden gedaan? Eén ding kwam sterk naar voren uit de interviews: begeleiding. In allerlei vormen. Van een zogeheten mental coach die kan helpen met weerbaarheid tot begeleiding van een vakgenoot – iemand die zelf al langer te maken heeft met online bejegeningen.

Alleen de vrouwelijke journalisten van RTL Nieuws gaven aan dat begeleiding van een professional of vakgenoot een goed idee zou zijn. Niet omdat iedereen er behoefte aan heeft, maar omdat de optie er moet zijn. Ook voor het grijze gebied: het gebied waarin de dingen die gezegd worden niet per definitie strafbaar zijn, maar wel schade kunnen aanrichten bij de journalisten. Bij doodsbedreigingen handelt de hoofdredactie adequaat, maar wat als je last hebt van mensen die je bijvoorbeeld structureel seksueel getinte opmerkingen sturen?

Hoe zagen de RTL-journalisten die begeleiding voor zich? Floor Bremer vond het een goed idee om een mental coach in te zetten. Dit is iets waar zij zelf behoefte aan had toen ze te maken kreeg met allerlei verwensingen en doodsbedreigingen, maar zo’n coach was binnen RTL niet te vinden. Uiteindelijk heeft ze na wat research zelf contact opgenomen met een coach.

“Dus ik denk als ik een advies zou mogen geven aan RTL, dat je wel gewoon in deze tijden met druk van sociale media... Dat is gewoon echt iets wat erbij gekomen is... Dat je daar echt gewoon een mental coach voor aanstelt die kan begeleiden.” – Floor Bremer, politiek verslaggever RTL Nieuws

Ook Daphne Lammers en Jetske schrijver vertelden dat ze het een goed idee zouden vinden als er een professional wordt aangesteld die verstand heeft van sociale media. Iemand die professioneel advies kan bieden. Al denkt Daphne dat het ook goed is om advies te vragen aan een vakgenoot, iemand die al langer op tv verschijnt en weet hoe het is om online bejegend te worden.

Bij de NOS bleek de vraag over wat er nog meer gedaan kan worden lastig te beantwoorden. De drie geïnterviewde journalisten gaven aan dat ze eigenlijk vinden dat er genoeg wordt gedaan. Kysia Hekster gaf daarbij wel aan dat het goed is om als organisatie je grenzen duidelijk vast te stellen en dat niet alleen aan de journalist over te laten. Dat sluit eigenlijk weer een beetje aan op die communicatie: de grenzen moeten vanuit de organisatie duidelijk gecommuniceerd worden.

Wat er nog meer gedaan kan worden in het kader van online veiligheid is ook aan de hoofdredacteuren van NOS en RTL Nieuws gevraagd. Daarop kwam Ilse Openneer van RTL

Nieuws met een wat praktisch antwoord: de persoonlijke gegevens van de journalisten moeten goed beschermd worden. Iemand moet niet binnen drie muisklikken bij het adres van de medewerker uit kunnen komen. Daarnaast vindt Ilse dat er wat meer structuur in het beleid omtrent online veiligheid moet zitten en dat er elk halfjaar moet worden blijven geëvalueerd. Marcel Gelauff van NOS zei op zijn beurt weer dat het onderwerp op de agenda moet blijven. Het moet niet wegzakken en gezien worden als iets wat er nu eenmaal is.

Conclusie

In dit onderdeel bespreek ik de uitkomsten van mijn onderzoek en literatuuranalyse. Het doel is om de onderzoeksvraag zo volledig mogelijk te beantwoorden: Wat zijn effectieve oplossingen tegen online bedreiging, intimidatie en pesterijen aan het adres van vrouwelijke journalisten bij RTL Nieuws en NOS? Ik doorloop de belangrijkste uitkomsten van het onderzoek nog eens en vorm daarmee een conclusie om de hoofdvraag te beantwoorden.

Allereerst is het zaak om nogmaals te benadrukken dat online bedreiging, intimidatie en pesterijen richting vrouwelijke journalisten een probleem is. Het speelt in de gehele beroepsgroep, ongeacht man of vrouw, maar bij vrouwen richt het zich vaker dan bij mannen op uiterlijk en gedrag, zo bleek uit het eerder aangehaalde onderzoek van Konow-Lund & Høiby (2021). Uit een enquête van UNESCO uit 2020 bleek dat 73 procent van de vrouwelijke journalisten enige vorm van online geweld heeft meegemaakt. De vrouwelijke journalisten van RTL Nieuws en NOS blijken geen uitzondering. 'Ben je zwanger?', 'Ik ga je verkrachten', 'Dik wijf' of doodsbedreigingen: het komt allemaal voorbij. Om ermee te dealen negeren de vrouwen het dikwijls – ze laten het aan zich voorbij gaan of lezen het helemaal niet. Toch kruipt het soms bij hen onder de huid en kan het onzeker maken. Iets wat dus niet alleen het geval is bij de journalisten van RTL Nieuws en NOS, maar ook op grotere schaal. In de literatuuranalyse werd al benoemd dat online bedreiging, intimidatie en pesterijen gevolgen kunnen hebben die niet bevorderlijk zijn voor de mentale gezondheid van de journalist. Het kan stress opleveren, maar ook schade aan de eigenwaarde en het zelfvertrouwen toebrengen (Ferrier & Garud-Patkar, 2018). Daarnaast veroorzaakt het werkstress en emotionele uitputting (Miller & Lewis, 2020). Naast hun werk hebben de journalisten dan namelijk ook nog vervelende bejegeningen waarmee ze moeten omgaan.

Er bestaan wereldwijd inmiddels al wat bronnen die handvatten bieden aan (vrouwelijke) journalisten die te maken krijgen met online bedreiging, intimidatie en pesterijen. Denk aan de website van de IWMF, met een aparte afdeling over online intimidatie, geweld en bedreiging (IWMF, z.d.). Of de Online Violence Response Hub, een website waar vrouwelijke journalisten terecht kunnen als ze enige vorm van online intimidatie hebben ondervonden. Op die website kunnen vrouwelijke journalisten ook terecht om zich voor te bereiden op online geweld of erover te leren (Coalition Against Online Violence, 2021). Ook voor journalisten die midden in een aanval zitten is er een hulpbron: TrollBusters. Deze hulpbron zorgt voor positieve reacties om alle negativiteit te doorbreken, maar ook voor coaching voor de journalist. Daarnaast wordt de reputatie van de journalist eventueel hersteld (TrollBusters, z.d.). In Nederland is er ook een hulpbron, namelijk PersVeilig. Op de website van die bron staat een interactieve onlinetraining voor journalisten die te maken hebben

met online bedreiging (PersVeilig, z.d.). Bij RTL Nieuws en NOS wordt er ook gebruik gemaakt van de trainingen van PersVeilig.

Bij de redacties van RTL Nieuws en NOS kunnen journalisten in het geval van online bedreiging, intimidatie of pesterijen terecht bij hun hoofdredactie. Er is voldoende steun. Bij RTL Nieuws worden journalisten daarnaast aangespoord om vooral meldingen te maken van dingen waar zij (online) last van hebben. Er is een protocol dat wordt doorlopen als journalisten te maken krijgen met bedreigingen of andere online zaken die strafbaar zijn. Bij de NOS is er iemand die monitort wat er online allemaal gezegd wordt met betrekking tot de organisatie en haar journalisten. Beide organisaties onderhouden goede banden met PersVeilig. In de interviews met medewerkers van RTL Nieuws is er gezegd dat er een PersVeilig-training is geweest waarin ook online veiligheid werd besproken.

Hoewel er al wat dingen gedaan worden in het kader van online veiligheid, geven de journalisten aan dat er nog meer gedaan kan worden (met name die van RTL Nieuws, de NOS-journalisten vinden grotendeels dat er genoeg wordt gedaan). Denk daarbij aan begeleiding van een professional, iemand die handvatten kan bieden en kan helpen om op een gezonde manier om te gaan met de dingen die er online over de journalisten worden uitgestort. Ook gesprekken met een vakgenoot kunnen helpen om met online bedreiging, intimidatie en pesterijen om te gaan.

Wat misschien nog wel het belangrijkste is als het gaat om omgaan met online bedreiging, intimidatie en pesterijen, is communicatie. De journalisten van zowel RTL Nieuws als NOS weten veelal niet precies wat er gedaan wordt in het kader van hun online veiligheid. Sommigen geven zelfs aan niet te weten of er überhaupt een beleid is.

Discussie

Hoewel het onderzoek tot nieuwe inzichten heeft geleid, waren er ook begrenzings. Die worden besproken in dit onderdeel. De eerste begrenzing heeft te maken met representatie, zoals al eerder opgemerkt onder het hoofdstuk Validiteit en betrouwbaarheid. De gehouden interviews en de daaruit voortvloeiende resultaten zijn niet representatief voor de gehele organisaties. Er zijn bij zowel de NOS als RTL Nieuws veel meer mensen die zichtbaar in beeld zijn, en die wellicht weer andere ervaringen zullen hebben. Zo zal niet elke verslaggever, presentator of correspondent te maken hebben of hebben gehad met bedreigingen of vervelende opmerkingen. Om een preciezer beeld te schetsen van de ervaringen van vrouwelijke journalisten en wat zij verwachten van hun werkgever, zou dit onderzoek grootschaliger moeten worden uitgevoerd. Daarbij is het echter niet ondenkbaar dat er soortgelijke patronen naar voren komen uit de interviews. Om ditzelfde onderzoek wat breder te trekken was het aanvankelijke idee om een enquête uit te zetten, maar door bepaalde begrenzings kon dit niet. Daarover valt meer te lezen onder het eerdere kopje Onderzoeksverloop.

Om in het onderzoek alsnog een wat breder beeld van de aard en omvang van het probleem te schetsen, is een literatuuranalyse uitgevoerd. Hierin is onder andere te lezen hoe het wereldwijd zit met online bedreiging richting journalisten en welke hulpbronnen er al in het leven zijn geroepen om dit probleem te tackelen. Daarbij moet ook wel weer een kanttekening worden geschetst: niet alle onderzoeken zijn van Nederlandse bodem. Cultuurverschillen kunnen daarom ook nog aan de orde zijn. Toch kan het waardevol zijn om een blik te werpen op hoe journalisten en media in andere landen en culturen met het onlineveiligheidsvraagstuk omspringen. Daar kan wat van opgestoken worden.

In dit onderzoek wordt er verder gehint naar een oplossing. Daarbij gaat het meer om oplossingen vanuit de hoofdredacties om journalisten te ondersteunen en te helpen bij het probleem van online bedreiging, intimidatie en pesterijen. Het is daarin wel zaak om te bemerken dat een hoofdredactie niet alles kan oplossen of alle schade die vervelende opmerkingen veroorzaken kan voorkomen. Uiteindelijk zijn het externe personen die hun gal spuwen richting (vrouwelijke) journalisten, en dáár kun je als hoofdredactie niet zo snel iets aan gaan veranderen. Toekomstig, grootschalig onderzoek zal wellicht kunnen uitwijzen of er oplossingen te vinden zijn voor de immer continuerende stroom van haat die rondgaat op sociale media zoals Twitter, Facebook en Instagram. Bijvoorbeeld door onderzoek te doen naar de rol en verantwoordelijkheid van grote techbedrijven, of een blik te werpen op de impact van uitspraken van politici over journalisten. Omdat dat te grootschalig was in het kader van de tijd en mankracht die er beschikbaar was voor dit onderzoek, focust dit onderzoek op een kleinere schaal en kleinere oplossingen.

Aanbeveling

In dit hoofdstuk wordt er besproken wat de hoofdredacties van RTL Nieuws en NOS concreet kunnen doen in het kader van de online veiligheid van hun vrouwelijke journalisten. De hoofdvraag luidde: wat zijn effectieve oplossingen tegen online bedreigingen, intimidatie en pesterijen aan het adres van vrouwelijke journalisten op de redacties van RTL Nieuws en NOS? Dit deel is dan ook direct aan de hoofdredacties van RTL Nieuws en NOS gericht. Hierbij een opsomming van wat er gedaan of verbeterd kan worden, op basis van de antwoorden uit de interviews:

Betere communicatie

Zoals te lezen was, is het niet bij alle vrouwelijke journalisten helder wat precies het beleid is en waar ze terecht kunnen als ze ten prooi vallen aan vervelende berichten (waar ze eventueel last van kunnen hebben). De vrouwen weten wel dát de werkgever er voor ze is als het hoog oploopt, maar wat het beleid precies is, is in sommige gevallen onduidelijk. Dit is iets wat makkelijk voorkomen kan worden door beter te communiceren. Dat kan op allerlei manieren. Denk bijvoorbeeld aan een landingspagina op een website die door de medewerkers wordt gebruikt. Daar kan op geplaatst worden waar je terecht kan als je te maken krijgt met vervelende berichten en wat je in zo'n geval kan doen. Handvatten bieden dus. Een ander idee is om er eens in de zoveel tijd een mail uit te sturen met informatie die je anders misschien op zo'n landingspagina zou zetten. Daarmee onderstreep je als hoofdredactie ook dat het op de agenda staat en wordt gezien als belangrijk onderwerp.

Evaluatiegesprekken

Uit de interviews is gebleken dat er tijdens evaluatiegesprekken uiteraard aandacht is voor hoe het gaat met de journalist, en of er dingen zijn waar zij tegenaan lopen. Het kan een idee zijn om wat explicieter en actiever te vragen naar de online ervaringen. Geen 'Hoe gaat het met je?', maar 'Hoe gaat het op de socials? Zijn er nog vervelende dingen gebeurd?' Het is natuurlijk een wisselwerking. De journalist moet het zelf vertellen – als diegene er mee zit uiteraard – maar de drempel óm het te vertellen kan worden verlaagd door er expliciet naar te vragen.

Praten

Het onderwerp warm en op de agenda houden was volgens NOS-hoofdredacteur Marcel Gelauff wat er door de hoofdredactie gedaan moest worden. "Niet dat dat PersVeilig er nu is en dat we eraan gewend zijn. Dat het niet wegzakt en dat het ondertussen toch gewoon doorgaat", zei hij. Uit de context van het hele gesprek kan worden opgemaakt dat Marcel het eigenlijk had over het onderwerp op de agenda houden richting de buitenwereld, dus bijvoorbeeld in talkshows. Maar dat kan natuurlijk ook intern, door erover te praten. Niet per se in een evaluatiegesprek, maar gewoon in de wandelgangen. Even omkijken naar die collega waarvan je weet dat diegene veel over zich heen krijgt, of ervaringen uitwisselen met een vakgenoot. Ook dat kan nieuwe inzichten bieden in hoe je als journalist om kunt gaan met bejegeningen. Dit is ook een middel dat van tevoren kan worden ingezet, dus wanneer iemand nog niet actief in beeld verschijnt maar dat wel binnenkort gaat doen. Als diegene met een vakgenoot kan praten, dan wordt het duidelijk waar je mee te maken kan krijgen en hoe collega's daarmee omgaan. Uiteindelijk weten de mensen die in het vak zitten dat het best, om even in de woorden van Daphne Lammers te spreken.

Begeleiding

Een aantal geïnterviewde journalisten gaf aan dat begeleiding door een professional een goed idee zou zijn. Niet als verplichting, maar als optie voor iedereen die er behoefte aan heeft. Zo sprak Floor Bremer over een mental coach: ze had verwacht dat RTL die wel in huis zou hebben. Uiteindelijk moest ze na allerlei doodsbedreigingen en verwensingen zelf research doen naar zo'n coach en waar die te vinden was, want RTL wist geen raad met haar verzoek. Ook anderen gaven dus aan dat begeleiding van een professional een goed idee zou zijn. Diegene kan immers handvatten aanreiken, helpen met weerbaarheid en journalisten helpen met het omgaan met online bedreiging, intimidatie en pesterijen.

Een kant en klare oplossing kan zo'n coach echter niet bieden, zo vertelt life coach Astrid Koelewijn. "Dat is voor iedereen anders. Iedereen wordt op een ander vlak getriggerd", zegt zij. Om weerbaarder te worden, moet je daarom vooral naar jezelf kijken. "Als je daarmee aan de slag gaat, dan word je zelf weerbaarder."

Dat is waar een coach of psycholoog mee zou kunnen helpen. Voor de vrouwelijke journalisten die te maken hebben met vervelende reacties heeft Astrid wel één tip die eventueel bruikbaar is. "Bedenk je dat het iemand is die ergens op een zolderkamertje zit, iemand die daar alleen zit met waarschijnlijk heel veel negatieve gevoelens in zich. Eigenlijk is het heel zielig: diegene heeft gewoon heel veel frustratie over wat er gaat komen. Als je kan inzien dat het probleem van de ander is, kan het helpen om het beter van je af te zetten."

Psychologen of coaches zoals Astrid zouden dus kunnen worden ingezet om per situatie en per journalist te kijken naar hoe er met die online bejegeningen kan worden omgegaan. Waardoor wordt de journalist zo geraakt en waar komt dat gevoel vandaan?

Het grijze gebied

RTL Nieuws en NOS hebben het allebei best prima op orde als het gaat om het beleid omtrent online bedreiging. Bij strafbare feiten springen de organisaties in de bres en doen ze aangifte voor de journalist. Er is sprake van steun en nazorg. Maar: er is ook nog een heel groot grijs gebied. Vragen of iemand zwanger is of iemand wijzen op haar accent is niet strafbaar, maar kan wel tot onzekerheid en piekergedachten leiden. Hoe hiermee wordt omgesprongen door de hoofdredacties van RTL Nieuws en NOS is echter niet helemaal duidelijk. Een hapklaar beleid lijkt er niet op te zijn. Het kan een idee zijn om ook wat strakke richtlijnen te vormen als het gaat om dit grijze gebied, en om te kijken wat er dan in werking kan worden gezet. De ideeën die hiervoor al zijn genoemd in de aanbeveling kunnen hierin prima worden meegenomen.

Goede intenties

De bedoelingen van zowel RTL Nieuws als NOS zijn absoluut goed als het gaat om het beschermen van hun werknemers, op wat voor manier dan ook. Hier en daar is er dus ruimte om wat extra verantwoordelijkheid te nemen binnen de organisatie zelf. Hopelijk weten de hoofdredacties de hiervoor genoemde tips om te zetten in handvatten om het probleem van online bedreiging, intimidatie en pesterijen te tackelen. Online veiligheid moet namelijk – net zoals fysieke veiligheid – hoog op de agenda staan.

Literatuurlijst

- Article19. (2021, 19 oktober). *Online abuse and harassment against women journalists*.
ARTICLE 19. Geraadpleegd op 4 april 2022, van
<https://www.article19.org/onlineharassment>
- Bakker, P. (2021, 7 januari). *Dit zijn de 39 Nederlandse online nieuwsmerken met het grootste bereik*. SVDJ. Geraadpleegd op 21 maart 2022, van
<https://www.svdj.nl/nieuws/39-online-nieuwsmerken-bereik/>
- Coalition Against Online Violence. (2021, 27 juli). *Resources for Journalists*. Geraadpleegd op 6 april 2022, van <https://onlineviolenceresponsehub.org/for-journalists>
- De Winne, M. (2019). Hoe gaan Vlaamse vrouwelijke journalisten om met online intimidatie?
- Everbach, T. (2018). "I realized it was about them... not me": women sports journalists and harassment. In *Mediating Misogyny* (pp. 131-149). Palgrave Macmillan, Cham.
- Ferrier, M., & Garud-Patkar, N. (2018). TrollBusters: Fighting online harassment of women journalists. In *Mediating misogyny*(pp. 311-332). Palgrave Macmillan, Cham.
- Fischer, T., & Julsing, M. (2015). *Onderzoeksvaardigheden*. Noordhoff Uitgevers.
- Hagen, A. L. (2016). Shame, shock and speech injuries: Online harassment against journalists in Norway. *New challenges to freedom of expression: Countering online abuse of female journalists*, 17-21.
- Hijmans, E., & Kuyper, M. (2007). 4 Het halfopen interview als onderzoeksmethode. In *Kwalitatief onderzoek* (pp. 43-51). Bohn Stafleu van Loghum, Houten.
- IWMF. (z.d.). *About*. Geraadpleegd op 6 april 2022, van <https://www.iwmf.org/about/>
- Konow-Lund, M., & Høiby, M. (2021). Female Investigative Journalists: Overcoming Threats, Intimidation, and Violence with Gendered Strategies. *Journalism Practice*, 1–16.
<https://doi.org/10.1080/17512786.2021.2008810>
- Masullo Chen, G., Pain, P., & Zhang, J. (2018). # NastyWomen: Reclaiming the Twitterverse from misogyny. In *Mediating misogyny* (pp. 371-388). Palgrave Macmillan, Cham.

- Megarry, J. (2014, November). Online incivility or sexual harassment. Conceptualising women's experiences in the digital age. In *Women's Studies International Forum* (Vol. 47, pp. 46-55). Pergamon.
- Melchior, E. L. E. M. (2017, 3 maart). *Zo gaan vrouwelijke opiniemakers om met online haat en intimidatie*. de Volkskrant. Geraadpleegd op 10 maart 2022, van <https://www.volkskrant.nl/wetenschap/zo-gaan-vrouwelijke-opiniemakers-om-met-online-haat-en-intimidatie~b1764a77/>
- Miller, K. C., & Lewis, S. C. (2020). Journalists, harassment, and emotional labor: The case of women in on-air roles at US local television stations. *Journalism*, 1464884919899016.
- Nicolasen, N. A. H. (2021, 20 april). *Omstanders duwen auto persfotograaf opzettelijk met shovel in sloot in Lunteren: 'Dit is levensgevaarlijk'*. Gelderlander.nl. Geraadpleegd op 10 maart 2022, van <https://www.gelderlander.nl/home/omstanders-duwen-auto-persfotograaf-opzettelijk-met-shovel-in-sloot-in-lunteren-dit-is-levensgevaarlijk~a0168cbd/>
- Oderkerken, M. W. A., & Das, L. E. (2019, mei). *Een onveilig klimaat: onderzoek bedreigingen van vrouwelijke journalisten*.
- TrollBusters. (z.d.). *Troll-Busters: Offering Pest Control For Journalists*. Troll-Busters.com. Geraadpleegd op 6 april 2022, van <http://www.troll-busters.com>
- UNESCO's *Global Survey on Online Violence against Women Journalists*. (2020, 21 december). UNESCO. Geraadpleegd op 10 maart 2022, van <https://en.unesco.org/news/unescos-global-survey-online-violence-against-women-journalists>
- Van de Ven, B. T.-. (2020, 16 juni). *Volkskrant doet aangifte van bedreiging columnist Harriet Duurvoort / Villamedia*. Villamedia.nl. Geraadpleegd op 10 maart 2022, van <https://www.villamedia.nl/artikel/volkskrant-doet-aangifte-van-bedreiging-columnist-harriet-duurvoort>
- Van Loo, J. A. T. C. (2021, 29 maart). *Grimmige kerkgang op Urk: verslaggevers aangevallen. 'Hij gaf gewoon extra gas'*. Destentor.nl. Geraadpleegd op 10 maart 2022, van <https://www.destentor.nl/urk/grimmige-kerkgang-op-urk-verslaggevers-aangevallen-hij-gaf-gewoon-extra-gas~a722e9cc/>
- Van Staa, A., & Evers, J. (2010). 'Thick analysis': strategie om de kwaliteit van kwalitatieve data-analyse te verhogen. *Kwalon*, 15(1).

Vogels, E. A. (2021). The State of Online Harassment. *Pew Research Center*, 1–5.

Zee, J. V., & Westerkamp, K. (2003). Deskresearch.

Bijlagen

BIJLAGE 1: INTERVIEWTRANSCRIPTIES

Interview met Simone Weimans, nieuwslezer bij NOS

Interviewer: Hai Simone

Simone: Hai Sammie!

Interviewer: Hai! Alles goed?

Simone: Ja, zeker! Alleen ik moet wel écht om half twaalf weg.

Interviewer: Oké. Nou, dan gaan we gelijk beginnen. Nou, mijn onderzoek gaat natuurlijk om online intimidatie en bedreiging tegen vrouwelijke journalisten. Heb jij daar zelf weleens mee te maken of mee te maken gehad?

Simone: Ja, ik heb er wel mee te maken gehad, ja. Ik heb tot twee keer toe... Gaat het heel specifiek over online bedreiging of?

Interviewer: Nee, echt online specifiek.

Simone: Online, ja. Nou, ik heb mijn Twitter-account al zo ingesteld dat ik alleen maar berichten krijg van mensen die ik zelf volg. Dus al dat soort bedreigingen, die zie ik zelf niet. Maar we hebben bij de NOS wel mensen die dat bijhouden. Een jaar, anderhalf jaar geleden heb ik wel aangifte gedaan. Ook van iemand die online... die wel begon te bellen en te roepen. Daar heb ik wel aangifte van gedaan bij de politie, ja. En daarvoor komen er allerlei soorten berichten binnen. Ik heb mezelf daar wel echt van afgesloten omdat het niet gezond is om dat allemaal tot je te nemen. Dus ik leef lekker zo alsof er niks aan de hand is, maar ondertussen komen er wel allerlei berichten binnen en de NOS vormt een soort buffer eigenlijk. Om te kijken of het te erg is. En als het zo is... in dit geval racistische bedreigingen en 'ik kom naar de NOS', en dat soort dingen.

Interviewer: Jeetje.

Simone: Hij begon ook te bellen naar onze afdeling publieksservice.

Interviewer: Echt gericht op jou ook?

Simone: Ja, ja, heel specifiek.

Interviewer: Soort van stalking bijna, ja.

Simone: Ja, een soort van stalking, ja, ja.

Interviewer: Online.

Simone: Nou, stalking, nou... ik heb er zelf niks van gemerkt. Ik kwam er alleen achter doordat de NOS mij ervan op de hoogte bracht. En ja, dan schrik je wel, als je dan inderdaad ziet... want voor die aangifte moet je dan natuurlijk wel doorlezen wat er gebeurd is en je moet aangeven waardoor jij je dan bedreigd voelt. En als je dat allemaal leest... En de moeite vooral die iemand dan doet om jou te proberen te bereiken of pijn te doen. Dat vind ik... dat is heel eng natuurlijk. Ja, daar schrik je wel heel erg van. Ja, absoluut.

Interviewer: En heb jij zicht op hoe vaak die bedreigingen of intimidatie... hoe vaak dat aan de orde is? Is dat dagelijks, is dat maandelijks of zou je dat niet durven zeggen?

Simone: Nee, ja, wat ik zeg: ik persoonlijk...

Interviewer: Jij krijgt er niks meer van mee, nee.

Simone: Nee, en dat is echt een hele bewuste keuze. Soms toevallig als je dan... soms kan het nog wel voorkomen dat je toch iets ziet. En soms schrik je daar wel van of... Nee, ik ga dat niet zelf zitten tellen, of zo, nee. Bijvoorbeeld in coronatijd was het ook wel heftiger, bijvoorbeeld. Door de mensen met complottheorieën en over de NOS en...

Interviewer: Logo's moesten van de busjes.

Simone: Dus je ziet wel bij bepaalde situaties of nieuwsgebeurtenissen, zie je het wel toenemen.

Interviewer: Maar dat is dan misschien meer gericht op de NOS zelf, niet zozeer op jou.

Simone: Ja, het is gericht op de NOS zelf, maar mensen benaderen jou dan natuurlijk wel. Want jij bent de vertegenwoordiger, soort van, van de NOS, jij bent een gezicht van de NOS. Mensen zien jou als dé NOS.

Interviewer: Ja.

Simone: Ze maken niet echt onderscheid tussen jou als persoon en waar je werkt.

Interviewer: Nee. En er is denk ik een tijd geweest dat je het nog wel meekreeg, misschien, op Twitter of zo, als iemand iets lelijks zei. Hadden die berichten een bepaalde aard, waren ze ergens op gericht? Op het vrouw zijn of weet ik veel, was het...

Simone: Ja. Nou met name op het zwarte vrouw zijn. In mijn geval is het natuurlijk heel specifiek. Dus daar heel veel racistische berichten. Ik denk dat dat heel... Ja, dat is de rode draad. Bijna altijd gaat het daar over. Over een zwarte vrouw zijn, zwarte piet... dat soort dingen. Ja. Ik denk dat het daar heel erg op gericht is. Ja.

Interviewer: Dus dat is een soort extra rode vlag voor mensen, als jij van kleur bent.

Simone: Geen ontkomen aan. Als je een zwarte vrouw bent...

Interviewer: Nee, vreselijk.

Simone: Dat triggert mensen op heel veel verschillende manieren. Mensen projecteren... allerlei politici... dan ben ik dan weer... dan zit ik in hetzelfde kamp als Sylvana. Het is heel simplistisch eigenlijk.

Interviewer: Ja.

Simone: Dus zo gaat het.

Interviewer: En is er een opmerking die jou in al die jaren nog heel erg is bijgebleven bijvoorbeeld? Waarvan je denkt: die was echt heel heftig?

Simone: Eh... Nou, bijvoorbeeld die laatste... ik moet me even voor de geest halen wat die mannen ook alweer allemaal zeiden.

Interviewer: Want het zijn vooral mannen, die dat zeggen?

Simone: Ja, het zijn, nou ja, ik bedoel... dat idee heb ik wel, dat het allemaal mannen zijn. Vrouwen zijn wel wat venijniger, maar niet zo expliciet, weet je wel? Maar dat die meneer naar de NOS wel even toe zou komen, dat is gewoon een enge gedachte. Dat iemand blijkbaar, want het kan ook gewoon een dreigement zijn, dat iemand claimt blijkbaar, om naar het bedrijf te komen waar je werkt. Dat geeft wel een enorm gevoel van onveiligheid.

Interviewer: Ja.

Simone: Dus dat... ja, die andere dingen zijn zo... het is allemaal zo... het is een soort brei van racisme en, weet je wel? Ik heb niet een opmerking daaruit die ik onthoud, weet je. Ik probeer het ook wel weg te...

Interviewer: Te duwen.

Simone: Te duwen, zeg maar, want ja, ik ga het allemaal niet bij me dragen. Al die ellende, die mensen over je uit willen storten. En dat is ook hun doel, dus ik ga dat niet meenemen. Maar ja, inderdaad, als iemand zegt: ik kom naar de NOS... dat is wel beangstigend. En ik heb wel... dat deed ik daarvoor ook al hoor, ik kijk wel om me heen. Ik ben niet naïef. Het is niet dat ik...

Interviewer: Ja, serieus?

Simone: Het is niet dat ik huppel naar buiten en dat ik... nee. Weet jij veel. Dus, ik ben wel alert.

Interviewer: Waar houd je dan rekening mee als je om je heen kijkt? Ik vind dat wel heftig.

Simone: Nou ja, je kijkt gewoon: staat er niet iemand achter een hoekje of achter een pilaar... weet ik veel wat. Weet je wel. Ook in coronatijd kwamen mensen – en nog steeds – kwamen mensen zo nu en dan demonstreren of wat dan ook, dus daar wil je niet in belanden.

Interviewer: Nee.

Simone: Ik weet ook nog wel... ik ging mijn moeder naar de trein brengen en toen stond er toevallig een groepje van die fake news-demonstranten met stickers en weet ik veel wat. Blijkbaar waren die op weg ergens naartoe. Nou, toen ben wel even de andere kant op gelopen ja. Ik voelde geen enkele aandrang om daarin te belanden. Je weet niet of er iemand tussen zit die ineens agressief wordt of wat dan ook. Dus daar ben ik me dan wel erg bewust van. Dus ik kijk om me heen. Maar niet als ik nu hier naar buiten fiets, dan ben ik me daar niet bewust van, maar als bij NOS ben en ik ga naar huis, dan kijk ik wel om me heen, ja.

Interviewer: Ja, dus niet in de thuisomgeving. Zo ver gaat het niet.

Simone: Nee.

Interviewer: Nee, gelukkig. Dat zou wel heel ingrijpend zijn.

Simone: Ja, dat is niet zo.

Interviewer: En alle opmerkingen die jij wel hebt meegekregen – intimidatie, bedreigingen – hebben die nog een soort van invloed gehad op je mentale gezondheid of iets? Iets wat je daaraan hebt overgehouden?

Simone: Nou, niet echt aan heb overgehouden. Maar ik weet wel, de eerste keer dat het gebeurde, toen ging het om een brief, een poederbrief. Iemand had een brief gestuurd naar de NOS.

Interviewer: Oh, jeetje.

Simone: En toen kwam ik thuis en toen kwam er in het nieuws dat de NOS werd ontruimd, want er was een poederbrief gevonden. Ik dacht: oh, wat heftig voor de collega's en oh, wat vervelend en... toen de volgende dag, toen werd ik door de hoofdredacteur naar zijn kantoor geroepen, zo van: 'die poederbrief die binnenkwam, waardoor de hele afdeling moest worden ontruimd, die was aan jou gericht.' Sorry? En het was ook echt een hele racistische brief en toen hebben we ook aangifte gedaan. En ik weet nog wel toen ik die brief las, dat emotioneerde me wel enorm. De haat die iemand richt aan jouw adres terwijl: je leeft

gewoon je leven, je doet gewoon je werk. Nietsvermoedend. En dat iemand dan zoveel haat... het kan ook zijn dat iemand mentaal niet in orde is, maar goed...

Interviewer: Nee...

Simone: Het is... als je het zo zwart op wit ziet... en de moeite die iemand doet om dat allemaal bij jou te brengen, ja, dat emotioneerde me wel enorm. Daar was ik wel echt door van slag. Dat vond ik wel heftig. En ook nu met die laatste figuur ook, ja... dat iemand zoveel moeite doet en als je dan... ze hebben ook bij publieksservice hadden ze een verslag geschreven van wat iemand dan allemaal zegt, weet je wel. Ja, al die racistische ellende, dat wordt allemaal over je uitgestort. En dat raakt je wel. Ja, het is gewoon heel onprettig.

Interviewer: Ja.

Simone: En ik wil niet zeggen dat ik getraumatiseerd ben of zo, maar als je in het moment dat leest en dat tot je neemt... ja, ik vond het heel emotionerend en heel pijnlijk dat iemand zoveel moeite doet om zoveel haat naar je toe te sturen. Dat is heel... dat vind ik echt heel eng.

Interviewer: En heb je daar nog een concreet voorbeeld van wat daar bijvoorbeeld in stond?

Simone: Nee, ja, die brief heb ik hier niet.

Interviewer: Nee, dat hoeft ook niet hoor! Dat snap ik, dat je hem niet in huis hebt.

Simone: Wat erin stond... gewoon van, ja: ik wil je wat aandoen, racistische kut, allemaal dat soort... gewoon hele nare scheldwoorden. Gewoon een soort van tirade was het, een racistische tirade. Dat ik ontslagen moest worden. Dat is dan meestal ook de boodschap, dat ik ontslagen moet worden. Dat is eigenlijk altijd wel wat erin naar voren komt. Dat ik daar alleen maar ben omdat ik zwart ben, dat ik er niks van kan. Allemaal dat soort teksten.

Interviewer: En denk je dat jouw mannelijke collega's daar ook net zoveel last van hebben of denk je dat het echt heel anders is tegen jou en je vrouwelijke collega's, bijvoorbeeld, van aard?

Simone: als zwarte vrouw... ja, zij zullen geen racistische brieven krijgen misschien, maar op ander niveau brieven, maar ja het is natuurlijk wel zo dat de NOS al bedrijf wordt al erg negatief bejegend. Ik denk dat iedereen op zijn niveau en identiteit negatief wordt bejegend. Ik denk dat dat wel zo is, ja. We hebben het er niet echt over hoor. Het is veel op sociale media... het voelt op een gegeven moment ook een beetje zo van: gaan we weer. Het is nou eenmaal wat het is. Het is bijna alsof het erbij hoort.

Interviewer: je wil er geen energie misschien ook meer aan besteden.

Simone: Nee, nee. Daarom heb ik m'n Twitter ook zo... toen ik erachter kwam dat dat een optie was, dacht ik: nou, dat is geweldig. Toen werd het ineens ook heel rustig in mijn tijdlijn. Ik vond het echt fantastisch, weet je wel, dat je gewoon niet meer... Het is ook wel een soort

straf voor die mensen, want die denken dat ze roepen en dat ze je raken, maar dat gebeurt helemaal niet, weet je wel. Dus of je in een bos staat te gillen en niemand hoort je, dus dat vind ik ook wel een soort van straf. Zo voelt het een beetje, weet je wel. Dat doet me dan ook wel goed, dat niemand ze hoort. Dat het alleen op een zolderkamertje allerlei ellende over andere mensen proberen uit te storten, maar die mensen hebben geen idee daarvan, dus dat vind ik dan ook wel weer een soort van silent punishment.

Interviewer: Een beetje sneue figuren, ja.

Simone: Ja, dat het heel sneu is en dat het nog sneuer is dat niemand je dan ook hoort.

Interviewer: Dat is dan een soort van voldoening.

Simone: En dat je het ook zelf niet doorhebt dat je maar aan het gillen bent en niemand heeft door wat je allemaal roept.

Interviewer: Ja, dus op Twitter heb je die mogelijkheid uitgezet, dat mensen jou berichten kunnen sturen, die jij niet volgt. En heb je op Instagram en Facebook bijvoorbeeld nog iets gedaan, of heb je Facebook verwijderd?

Simone: Nou, ik heb... Nou, m'n Messenger staat nog wel open, dus zo nu en dan komt er wel een berichtje binnen, maar de meeste mensen... ik weet niet, maar op de een of andere manier... Messenger gebruiken mensen niet meer zoveel en op Instagram heel soms. Dat iemand er iets onder zet. Maar dat valt ook... dat valt enorm mee. Het is voornamelijk, in mijn geval, Twitter waar het zich afspeelt. En daar ben ik ook het meest actief. Ik heb mijn Facebook wel van mijn telefoon gehaald, maar niet vanwege bedreigingen, maar omdat ik niet meer zoveel met Facebook heb. En zo nu en dan komt er wel een berichtje binnen. Maar het gaat voornamelijk over mijn uiterlijk. Bijvoorbeeld: dik wijf of met je spleet tussen je tanden. Dat soort dingen. Dat heb ik wel een paar keer gehad.

Interviewer: Dat was op Facebook dus?

Simone: Dat was op Messenger. Ja.

Interviewer: Oh, dat was op Messenger ja.

Simone: Of één jongen die dan wel... die ging me op Instagram, op Messenger, op Twitter ging hij me allemaal berichtjes over mijn uiterlijk sturen. Maar dat is dan één iemand, weet je wel. Maar over het algemeen... nee, is dat niet iets – merk ik – op Facebook valt het mee. En op Instagram, dat verbaast me, want bij mij is gewoon alles open. En daar kun je me gewoon bereiken zeg maar. Maar nee, dat... misschien omdat de uitstraling daar ook positiever is. Het gaat alleen maar om leuke dingen. Als je haat wil zaaien, dan moet je toch wel meer op Twitter zijn, heb ik de indruk.

Interviewer: Het is ook wel meer wat anoniemer of zo, dat heb ik het idee, dat Twitter...

Simone: Nou ja, op Instagram kun je ook anoniem zijn, toch?

Interviewer: Ja, dat is waar.

Simone: Op Messenger ook. Op Messenger krijg ik dan meer van die mannen die op date willen of zo. Dat. Maar geen... niet zoveel haatberichten. Dat is echt voor Twitter.

Interviewer: En wat vind je daar dan van, die mannen die een date willen? Wat denk je daarvan?

Simone: Wat moet ik er verder mee? Zonder foto. Stuur dan tenminste nog een foto. Soms sturen ze dan nog wel een foto. Maar ik... nee, ik ga daar dan verder niet iets mee doen. Nee sorry.

Interviewer: En krijg je ook weleens hele expliciete foto's, beeld, dickpics of zo, van rare mannen?

Simone: Ja. Maar dat is ook... dat was dus niet via sociale media. Dat was dus via een brief. Iemand had een soort... een soort pornocollage gemaakt.

Interviewer: Oh ja. Lekker ouderwets.

Simone: Dat je echt denkt van: mensen zijn echt niet goed wijs. Een pornocollage gemaakt met allemaal foto's en weet ik veel wat en daar had-ie ook weer een of andere racistische brief bijgevoegd. Geadresseerd aan mij. Soms moet ik ook wel bijna... omdat het zo... heb je serieus... ga je dit zitten doen? Ga je plaatjes uit zitten... ik denk dan heel vaak na over hoe dat dan praktisch gaat. Dan heb je dus al die bladen en dan denk je: nu ga ik een soort – handvaardigheidsachtig – ga ik plaatjes uit zitten knippen en ga ik dat opplakken en ga ik dan een stukje bij schrijven. Het is allemaal zo... triest. Soms moet je er ook wel een beetje om lachen. Zoals met dit. Eerst schrok ik wel een beetje, dacht ik: nou, als je dan praktisch nadenkt over zo'n iemand, die dat dan gaat doen. Ja, ik vind het... bijna een soort lachwekkend, vind ik, eerlijk gezegd. Nu kan ik er wel om lachen. Ik vind het vooral zo triest dat mensen er energie in steken.

Interviewer: Dan hebben ze blijkbaar niet heel veel te doen, denk ik.

Simone: Nee, nee. Dat is het vooral. De triestheid ervan. Dat valt me altijd op. Zeker als je dan weleens hoort van verhalen van mensen die dan de dreiger te spreken krijgen of opbellen, dan zijn het vaak toch een beetje iets van sneue mensen. Of, weet je wel? Of het is toch eigenlijk niet zo bedoeld of ze hebben het in een vlaag van verstandverbijstering gedaan of... dus ja, daardoor is het voor mij soms ook dat ik denk van: nou, weet je, het hoort er bijna bij. Dat is het een beetje. Als je op televisie komt en zeker bij het nieuws werkt. Dat triggert mensen heel erg. En zeker in deze tijd van fake news. Mensen zijn vaak boos op massamedia of reguliere media. En die boosheid moeten ze kwijt. En dan: jij bent letterlijk het gezicht dat binnenkomt en vertelt hoe het leven... hoe de wereld... wat er gebeurt in de wereld. Dus er wordt heel veel op je geprojecteerd. Je moet het ook wel een beetje relativiseren, denk ik. Terwijl tegelijkertijd is het natuurlijk ook doodeng en levensgevaarlijk. Want we hebben net... volgens mij heb ik je dat gemaaild... de prijs uitgereikt.

Interviewer: Ja, de Groene Amsterdammer.

Simone: Ja, de Groene Amsterdammer, dat stuk. Dat is dus een artikel en dat ging dus specifiek over vrouwenhaat gericht op politici. Ik weet niet of je dat hebt gelezen.

Interviewer: Ja, ik heb het gelezen en ik merk heel veel overeenkomsten met wat ik zelf heb gevonden in de journalistiek.

Simone: Ja, precies. Dus toen jij mij mailde was het grappig omdat ik echt net twee dagen ervoor die prijs had uitgereikt. En we hadden er als jury natuurlijk ook uitgebreid over gesproken, dat het is heel gevaarlijk is voor de democratie. Het weerhoudt in dit geval politici, maar het kan ook journalisten ervan weerhouden om de journalistiek in te gaan. 'Want als ik dat allemaal over me heen krijg, die ellende en dat seksisme, dan kijk ik wel gauw uit.' Ik denk dat dat voor mij heel belangrijk is, dat dat voorkomen moet worden. Daarom is het ook zo goed om dit soort onderzoeken te doen om te laten zien: wat doet het met je? Hoe kun je je hiertegen weren? Daarom vind ik het echt belangrijk ook dat jij dit onderzoek doet.

Interviewer: Ja, ik hoop ook echt dat ik er iets mee bereik. Wat het ook is, al is het superklein. Ik weet zelf niet of ik ooit iets op tv zou willen doen door de stortvloed aan haat die ik over me heen zou kunnen krijgen.

Simone: Maar wat ik zeg: je went er wel aan. Dat is het gekke ook eraan. Het is een soort van gegeven, ja, er lopen mensen rond die niet helemaal sporen. Daar moet je dan rekening mee houden. Zo nu en dan als het te ver gaat... nou, in de tien jaar bij de NOS heb ik twee keer aangifte gedaan. Die ene was onlangs en die andere was alweer een aantal jaren geleden met die poederbrief. Ja, als mensen echt over de schreef gaan moet je wel in actie komen en hoef je niet over je heen te laten lopen. Maar verder laat ik het en reageer ik nergens op of wat dan ook.

Interviewer: Maar waar ligt die grens dan bij jou, van dat aangifte doen? Als het ook echt een fysieke bedreiging wordt?

Simone: Ja, als het echt een fysieke dreiging wordt. Als iemand zegt: ik kom naar de NOS toe, of als het gewoon zo'n soort van poederbrief... Weet je, dat is gewoon fysiek dreigement. Ik bedoel, er zal wel meel in hebben gezeten of zo. Maar dat is gewoon om mensen fysiek wat aan te doen. Wat wel gebeurt is dat de politie waarschuwbezoekjes brengt. Zoals wanneer iemand te ver gaat. Dan gaan ze kijken: kunnen we deze persoon achterhalen? De politie komt dan effe aanbellen met 'Hey, die en die. Wij merken dat u anderen bedreigt online. Als u hiermee doorgaat dan wordt u wel opgepakt, dus het is aan u om te besluiten wat u hiermee gaat doen.' En vaak stopt het dan ook. Dat is ook wat de politie ook in samenwerking met de NOS doet. Maar misschien is het ook goed... ze hebben een beveiligingsman, die leest dit allemaal, om met zo iemand te spreken. Voor ons is er een soort van buffer. Tenminste, ik voel het als een soort van buffer die is opgeworpen, wat ik heel fijn vind. Dan hoef ik het niet allemaal tot me te nemen.

Interviewer: Nee.

Simone: Hij neemt dat tot zich en bespreekt dan soms samen met de hoofdredactie van: dit gaat zo ver, nu moeten we aangifte doen. Dus misschien is het ook wel goed om zo'n iemand... Hij ziet wel gewoon al die berichten, weet je wel.

Interviewer: Dat zou inderdaad echt heel fijn zijn, om iemand te spreken die er echt veel inzicht in heeft.

Simone: Ik snap het, je vraagt naar voorbeelden, maar voor mij... omdat ik het niet meer zo tot me neem kan ik niet echt specifieke voorbeelden noemen. Maar het is wel heel belangrijk om die voorbeelden te noemen, om heel expliciet al die ellende te zien en te lezen. Dus ik denk dat het heel goed is – als zij dat willen hoor, en als de NOS dat wil – om hem in ieder geval te spreken. Zo van: dit is wat we tegenkomen en het is toegenomen door de jaren heen of juist afgenomen.

Interviewer: Daarom vroeg ik inderdaad ook om die voorbeelden, om te laten zien hoe erg het nou is inderdaad.

Simone: Dat snap ik inderdaad. En wat ik zeg: het kan soms heel expliciet zijn inderdaad en heel seksueel, of... maar in mijn geval is het dan puur racistisch gerelateerd.

Interviewer: Ja, we hebben het er nu al een beetje over, over NOS als werkgever en wat die er dan tegen doet. Dus die vormt een buffer en heeft een soort beveiligingsman waar al die bedreigingen een soort van langskomen.

Simone: Ja, dat klopt.

Interviewer: Hoe werkt dat dan precies? Kijkt hij dan de hele dag op social media wat er op jullie afkomt?

Simone: Er zijn natuurlijk wel bepaalde hashtags die ze volgens mij volgen. Hashtag NOS-journaal. Ook in coronatijd hebben ze wel echt goed gekeken wat er allemaal binnenkwam qua... volgens mij wordt er ook in samenspraak met de politie gekeken naar: gaat dit te ver of niet? Ik denk niet dat hij de hele dag op Twitter zit, maar ze kijken gewoon wel wat er gebeurt. En als dat inderdaad... als het gaat over fysiek geweld, dat soort dingen, dan wordt er wel echt actie ondernomen. Ja, zeker wel.

Interviewer: En wat doet de NOS verder nog om jullie online veiligheid te waarborgen? Zijn er nog andere dingen? Ik heb gemaaild met Afke Boven, die wil me waarschijnlijk ook helpen. Die krijgt veel opmerkingen over haar Friese accent en die had dus... de NOS had haar aangeraden om Facebook in ieder geval te verwijderen en Twitter-mentions geloof ik uit te zetten. Hebben ze dat ook tegen jou ooit gezegd?

Simone: Nee, niet zo expliciet gezegd. Maar ook niet Facebook verwijderen hoor, nee. Dat is bij mij niet zo expliciet gezegd. Ik heb zelf inderdaad met die mentions uitzetten... dat is echt een uitkomst. Dat is echt geweldig. Dat doe ik wel. En verder... dat is natuurlijk wel als je...

wat gebeurt er verder? Ik vind het heel prettig dat als er wat gebeurt dan heb je gewoon een uitgebreid gesprek met zo'n beveiligingsman en die helpt je ook bij de aangifte, weet je wel. En dat eigenlijk. Of een gesprek met de hoofdredacteur. Daar gaat het dan wel over, over wat je over je heen krijgt. Je hebt gewoon gesprekken, dat is het eigenlijk. Je hebt niet een soort van team. Ik moet heel eerlijk zeggen: het beheerst mijn werk ook niet hoor. Het is niet iets waar ik mee bezig ben of zo. Het maakt zo deel uit, dit hoort er nou eenmaal bij.

Interviewer: Het is iets wat er is.

Simone: Het is iets wat er is en soms heb je even een soort ervaring en is het extra erg en dan raakt het je wel meer. Maar nu... ik was laatst ook... toevallig zag ik laatst een berichtje... ik weet niet hoe dat kwam. Ook iemand over je uiterlijk, wat dan ook... naarmate je ouder wordt, word je ook bijna laconieker.

Interviewer: Ja, je weet wie je bent al denk ik.

Simone: Ja, je weet wie je bent! Deze mensen kunnen mij echt niet op dat niveau nog iets raken. Ja, fysiek, dat is het enige. Maar niet met woorden. Ik bedoel: ik heb alles al zo'n beetje gehoord. Dus dat... op zich, het maakt je ook wel sterker hoor denk ik, al die negativiteit. En net wat je zegt: je weet wie je bent, hoe je je werk doet. Dat mensen zeggen dat de NOS leugens vertelt: ik weet dat dat niet zo is, dat we heel bewust ons werk doen. Dus ja, als iemand dat maar blijft beweren, ik kan daar verder niks mee. Dan niet, is dan inmiddels een beetje mijn reactie. Als je het niet gelooft, joh, zoek het uit! Laat me verder met rust. Dat merk ik wel, dat dat een beetje de houding wordt. Ik weet niet of dat goed is, maar dat is in mijn geval wel wat er gebeurt.

Interviewer: Ja, je moet wel, want als je je alles zo erg aantrekt... dat werkt niet.

Simone: Nee. Het is gewoon slecht voor je ziel, slecht voor wie je bent als je dat naar binnen laat komen. Dus dat moet je gewoon of van je af houden of er zo mee leren omgaan dat het je niet meer zo diep raakt.

Interviewer: En is dat dan bij jou door de jaren heen veranderd, gaandeweg?

Simone: Ja, dat is zeker wel veranderd. Ik weet nog wel met de eerste keer, die poederbrief, waar dan ook nog zo'n racistische brief bij zat. Ik was echt in tranen, ik was helemaal geëmotioneerd. Van oh my god, dat iemand mij...

Interviewer: Ja.

Simone: Een nietsvermoedende Simone die gewoon haar ding doet. Dat iemand... zoveel positiviteit... dat iemand met zoveel ellende op je afkomt. Dat je echt denk van: nou! Maar nu, ja, je wordt er wel wat harder door. Je moet wel, want anders zit je elke dag op de bank huilend met een dekbed over je hoofd. Dus dat wil je ook niet.

Interviewer: Nee.

Simone: Dus je moet er op de een of andere manier... het is echt verschrikkelijk natuurlijk, het is vreselijk en het is belangrijk om onderzoek te doen... maar ik probeer het ook wel te relativieren, want anders dan is het gewoon te zwaar, weet je wel. Ik denk dat dat wel het belangrijkste is, dat je het relativeert. Dat als mensen echt over de schreef gaan, dat je wel actie onderneemt. Dus dat je niet alles over je heen laat komen. Maar dat er ook wel als iemand inderdaad iets doms op je Twitter schrijft... wat moet ik daar verder mee, weet je wel? Morgen gaat het weer over iemand anders. Mensen vergeten het ook weer. Mensen zijn ook zo simpel in die dingen, het is vaak een soort brain fart. Ze zien je op tv en dan twitteren ze snel iets. Moet ik er dan mee zitten? Terwijl zij gewoon weer verdergaan met hun leven? Dus nee, dat probeer ik echt... los te laten.

Interviewer: Even in het kader van de tijd, want jij moet zo weg.

Simone: Ik moet zo weg, ja.

Interviewer: Nog twee vragen. Wat zou jouw werkgever eventueel nog meer kunnen doen om jouw online veiligheid te waarborgen? Überhaupt als ze iets zouden kunnen doen hoor.

Simone: Ja, het is moeilijk om te zeggen wat zij moeten doen. Het monitoren is denk ik erg belangrijk. Naar buiten toe uitstralen dat het niet kan wat er gebeurt. Dus bijvoorbeeld... ik ben dan heel blij als onze hoofdredacteur in een talkshow zit om te vertellen van: dit gaat te ver. Ik weet nog dat ik toen een interview had met Thierry Baudet, waarin hij wegliep. Hij was heel boos in dat gesprek. Want het ging niet zoals hij het wilde en toen liep hij boos weg. En toen twitterde hij daarna iets over de NOS en over mij en toen daarna kwam er werkelijk een tsunami aan ellende op me af. De volgende dag was ik trending op Twitter. Toen heb ik ook heel bewust... Dat heb ik allemaal niet gelezen. Maar dan krijg je wel allemaal berichten van vrienden, van: gaat het? Dat je denkt: gaat het? Met mij gaat het prima. Maar blijkbaar staan er allerlei dingen op Twitter of op sociale media die jij leest, dus ik snapte wel dat dat gebeurde.

Interviewer: Ja.

Simone: Dan heb je wel even een gesprek met een adjunct-hoofdredacteur van: hoe gaat het? Weet je wel. Dat is meer van gewoon een gesprek van hoe je het opvangt of hoe het met je gaat. Dat was wel echt... dat was ik alweer helemaal vergeten. Nu ik het zeg denk ik: oh ja! Dat is ook een voorbeeld. Dat is echt een voorbeeld waar je van denkt: oh my god... dat was echt een soort golf die ineens over me heen kwam. Maar ik heb heel bewust – dat was op een vrijdagavond dat hij wegliep – en een dag later... volgens mij twitterde hij 's avonds al iets en toen dacht ik: oh, dit gaat misschien wel viral. Ook de video die werd gepost, dat hij wegliep. En dus de volgende dag zag ik dat mijn eigen naam trending topic was op Twitter. En toen heb ik het uitgezet en dacht ik: maandag zet ik Twitter wel weer open. En dan is het wel weer voorbij. Toen was ik al op het punt aanbeland dat ik dacht: laat maar even. Ik heb er niks van gelezen, heel bewust heb ik er niks van tot me genomen. Dus ja, zo heb ik dat verwerkt zeg maar. Zo ben ik ermee omgegaan. En de NOS... je hebt wel gesprekken erover, dus dat. Maar ik geloof niet dat ze echt veel meer moeten doen. Beveiliging die zich ermee bezighoudt, je kunt altijd bij iemand aankloppen, je kunt aangifte doen. Dus in mijn geval denk ik dat het wel goed is.

Interview: Dus ze nemen in ieder geval hun verantwoordelijkheid daarin, in hoever ze dat kunnen?

Simone: Ja, absoluut. En als bijvoorbeeld de redacteur in een talkshow zit en het heeft over bepaalde politici die over de schreef gaan – en dan gaat het meer in algemene zin over de NOS en niet zozeer over vrouwen, maar dat wordt er soms ook wel in meegenomen – dan denk ik ook wel: dat is goed. We moeten soms ook van ons af bijten. Ik vond wel dat de NOS te lang stil was daarover, of relatief stil. In het publieke debat, over de bedreigingen richting journalisten. Op een gegeven moment moet je gewoon je mond opentrekken, gewoon terugslaan. Je kunt niet als een slachtoffer, als een soort boksbal worden gebruikt en dan niks terugdoen of terugzeggen. Dus ik vind het goed dat de laatste paar jaren dat wij ook echt naar buiten treden hierover en wat ons overkomt en dat dat niet kan, en bepaalde politici met naam en toenaam ook gewoon benoemen. Zo van: dit zijn de partijen die zich negatief uitlaten over media en over de journalisten, en dat heeft een impact voor ons werk. Daardoor voelen we ons bedreigd. En daardoor als je naar een demonstratie gaat, word je gewoon fysiek soms bedreigd, of verbaal bedreigd. En dat is direct een gevolg van hoe bepaalde politici zich opstellen. En voorheen vond ik dat we daar iets te stil over waren. Maar ik vind dat echt de laatste drie jaren – en dat komt natuurlijk ook door corona – dat het veranderd is en daar ben ik echt heel blij om.

Interviewer: De urgentie was hoger, ja.

Simone: Ja, de urgentie is hoger. En het dreigingsniveau nam ook echt toe. Dus op een gegeven moment kan je niet meer je mond houden en moet je wel echt in actie komen.

Interviewer: Ja, en de stickers die van de busjes zijn gehaald ook, dat is ook wel heftig.

Simone: Ja, dat soort dingen, ja, ja. Dus daar moet je je gewoon over uitspreken, want inderdaad – dat klinkt heel zwaar – de democratie is daardoor wel in gevaar. Je kunt niet meer goed je werk doen. Maar ja, daar moeten we het gewoon echt over hebben en vaker over hebben. Dus dat is heel belangrijk, denk ik.

Interviewer: Ik denk dat jij weg moet.

Simone: Ja, ik moet weg. Ik was ook helemaal vergeten dat we dit gesprek op Tweede Paasdag zouden doen.

Interviewer: Ik zat later ook te denken van: oh ja, het is Tweede Paasdag inderdaad.

Simone: Ik moet echt weg, maar als je zegt van: ik heb nog vragen of wat dan ook, je kunt me altijd bellen of mailen. Nou ja, je hebt mijn gegevens. Als je nog een halfuurtje wilt praten of zo.

Interviewer: Ja.

Simone: Dan kunnen we daar nog tijd voor maken. Maar de komende twee weken heb ik het wel heel druk. Maar na 5 mei is het wel weer wat rustiger. Dus ik weet niet wat jouw deadline is.

Interviewer: Het moet 13 juni af zijn dus ik wil eind mei eigenlijk alles binnen hebben.

Simone: Oké.

Interviewer: Dat komt wel goed.

Simone: Je kunt me altijd mailen en dan kan ik altijd nog wat doorsturen of wat dan ook.

Interviewer: Bedankt voor het interessante gesprek, en heftig om te horen. Fijne Tweede Paasdag nog!

Simone: Jij ook hè Sammie! Doei

Interviewer: Doei!

Interview met Afke Boven, nieuwslezer bij NOS

Interviewer: Hallo Afke!

Afke: Hee!

Interviewer: Leuk dat je me wil spreken.

Afke: Ja! Wil je al beginnen?

Interviewer: Ja, zeker! Heb je zelf weleens te maken met online pesterijen, of dat je een vervelende opmerking voorbij ziet komen, of iets?

Afke: Nou ja, wat ik je al mailde...

Interviewer: Je Friese accent...

Afke: Ik ben natuurlijk Fries, haha! En dat was wel echt... ja... je wordt heel erg gewaarschuwd van tevoren door de collega's ook vooral. Van: ga alsjeblieft niet op Twitter of op Facebook kijken, want dan ben je de sjaak. Maar er is altijd een moment dat je ofwel min of meer per ongeluk op Twitter terecht komt en denkt: nou, kijk toch even welke reacties ik heb gekregen. Ik heb een Twitteraccount, maar die gebruik ik dus niet. En, nou, daar werd ik niet heel blij van. Er waren heel veel mensen die wel echt... 'Hoe kunnen ze nu

zo iemand achter de desk zetten, met dat accent' en 'Kan ze nou die z echt niet uitspreken?' Nou, dat kan ik wel, maar dat leren we in Friesland niet! Daar hebben we geen z'en. Dus ja, ik weet dat het Zelensky is.

Interviewer: Ja.

Afke: Dus, en er is één vrouw... ik vind ook wel... kijk, de mannen zitten meer op het flirterige of het seksueel getinte natuurlijk. Van: 'Oh, wat ben jij mooi', bla-bla-bla. En de vrouwen zitten echt meer op de haat en nijd. Dat is wel net als op de middelbare school, zeg maar.

Interviewer: En is er dan iets wat je erger vindt? Die mannen die een beetje flirterig doen of juist die vrouwen die echt genadeloos en nijdig zijn?

Afke: Ik vind de vrouwen erger. Want ik kan heel slecht tegen venijn.

Interviewer: Ja.

Afke: Volgens mij ben ik een prima mens, haha. Ik ben best oké. En als mensen dan zo venijnig doen terwijl ze me helemaal niet kennen. En ik vind ook een bepaalde arrogantie als het gaat om dialecten... ja, ik snap überhaupt niet dat de één zich boven een ander plaatst. Ik ben niet meer dan een ander en iemand anders is niet meer dan wat ik ben, zeg maar. Dus als iemand dan mij af gaat maken op mijn accent, of op wie ik ben of wat ik doe, als vrouw zijnde, dan denk ik... en ook wel een beetje: ja, we moeten elkaar verder helpen. We hebben nu eenmaal te maken met heel veel mannen in pakken die denken dat ze the lord himself zijn. Ergens lopen we daar af en toe nog steeds tegenaan. Vaker dan af en toe. Dus ja, daar moeten we wel gewoon sterk in zijn. Samen. Wat ik dan bij de mannen... zoals nu heb ik ook weer iemand die dan stuurt: oh, wat heb je mooie handen. Oh, wat heb je mooie handen. En elke ringvinger een ring. En dan denk ik 'huh, hoe heb je dat gezien joh?' 'En je hebt ook om je middelvinger een ring. Vind ik echt jammer. Waarom heb je dat? Zit daar een betekenis achter?' En dan denk ik: oké.... Maar dan begin ik het een beetje spannend te vinden, of zo. Het is nu nog onschuldig, maar wanneer gaat het over de grens en wat moet ik dan?

Interviewer: Ja. En wanneer ben jij precies begonnen als presentatrice?

Afke: Bij de NOS 1 maart, bij Omroep Fryslân zeven of acht jaar geleden. En dat is heel anders. De regionale omroep is klein. Mensen zijn daar wel meer van: dit is onze omroep. Ze spreken onze taal, dit is van ons. Ze claimen de omroep. Omdat het nog dichterbij is. maar daarmee ben je eerder een dochter of een vriendin dan die vrouw die presenteert en daar kan je dan op inhakken. Dat is echt een groot verschil tussen een regionale omroep en de landelijke omroep. En daar kwam de NOS dus ook om de hoek kijken, toen ze mij vertelden dat ze mij graag wilden hebben als presentator. Toen hebben we daar best wel uitvoerig over gesproken, van oké, denk aan je objectiviteit, dat is een. Alle kanten belichten, hoor en wederhoor. Denk daar ook aan als je op je socials zit. Maar bedenk ook wat je wil laten zien. Want er zijn heel veel journalisten die door je socials heen gaan wroeten. Je kunt je er nooit helemaal op voorbereiden, maar dat heeft de NOS dus wel heel nadrukkelijk gedaan. 'Denk erom, je gaat heel veel opmerkingen krijgen, dus bereid je daar op voor. Er zullen heel veel mensen blij zijn en er zullen heel veel mensen niet blij zijn.' Een collega van Marokkaanse

afkomst is na haar eerste presentatiedag toch op Facebook gaan kijken en die is daar heel akelig van geworden, van alle racistische opmerkingen. In dat kader denk ik: dan valt een Fries accent nog wel mee. Maar daar ben ik heel erg voor gewaarschuwd.

Interviewer: En heb je...

Afke: Ik heb mijn Instagram ook echt aangepast. Ik had 1400 foto's erop staan. En ik ben teruggegaan naar 300. Dus ik heb mijn dochter eraf gehaald, herkenbaar eraf gehaald. In eerste instantie mijn vriend, vriendinnen waarvan ik nog niet wist of ze het vervelend vinden of niet. Je kunt het nooit meer goedmaken of zo, wat er is dat is er.

Interviewer: Nee. En heb je op enig moment door die waarschuwing misschien gedacht: ik ga het niet doen? Dat je dacht: misschien komt er straks zoveel over me heen, het is niks voor mij.

Afke: Nee. Nee, want het is een droombaan natuurlijk. Maar ik dacht wel: wat gaat er over me heen komen? En mijn vriend wilde een grote schutting, een groot hek in de tuin zetten alvast.

Interviewer: Oh, echt? En hebben jullie dat gedaan?

Afke: Nou, dat moet nog! Maar ik woon in Drenthe en ik heb een huis in een dorp waar iedereen heel normaal is, natuurlijk. Die worden er niet anders van dat ik bij de NOS werk. Maar je kijkt bij ons wel echt de oprit op en zo de tuin in. Dus ik denk dat het wel even goed is dat we daar iets aan gaan doen. Het is nu nog niet zo erg, weet je. Ik doe de dagjournaals en daar kijken 500.000 mensen naar en de Instagram gaat gestaag omhoog en af en toe komt er zo'n bericht van een man of een vrouw, maar als zes uur er straks bijkomt en je gaat wel meer in de hogere kijkcijfers, dan weet ik niet helemaal wat er gebeurt.

Interviewer: Maar je had het hek niet geplaatst als je niet voor de NOS was gaan werken, misschien.

Afke: Niet nu al, nee.

Interviewer: Wel heftig, eigenlijk, dat je denkt: misschien dat dat nodig kán zijn, in ieder geval. Niet dat het dan al nodig is.

Afke: Maar je merkt het nu al... het is nu nog zo onschuldig, maar je merkt langzamerhand steeds meer dat mensen voorbij ons huis lopen. We zitten aan een straat en er staat een hegje, je kijkt zo over de heg in ons huis. Grote ramen, dat mensen wel even wat langer naar binnen kijken. Normaal gesproken keken ze naar het gras dat ik niet gemaaid had, haha! En nu kijken ze echt veel langer naar binnen en dan hoor je ze soms wel iets zeggen, van: 'Afke...' Dus je merkt al wel... en waar ik voorheen in mijn ondergoed nog weleens door huis liep richting de trap naar boven, doe ik dat nu niet meer. Want ja, dat zijn wel dingen waar... ik weet nu dat ik echt wel zichtbaar ben. Voorheen dacht ik: wat maakt het uit, ik werk voor Omroep Fryslân en ik woon in Drenthe, maakt niet uit. Maar nu denk ik wel... je bent toch alerter, gek genoeg.

Interviewer: Ja. Ik was nog even benieuwd naar die opmerkingen die dan op Twitter of wat dan ook voorbijkomen. Is dat iets wat echt aan de orde van de dag is. Zijn dat berichten waarvan je denkt: dat wordt echt dagelijks geplaatst, of denk je dat dat meer iets is wat iets sporadischer wordt geplaatst?

Afke: Nee, dat gebeurt wel... kijk, in het begin moeten ze aan je wennen, dus dan wordt het een hele hoos van wie is dit nu weer? Tot mijn grote verbazing was er ook iemand die zei: wat een ijskonijn. En als ik iets niet ben... volgens mij ben ik dat echt niet. Ik weet dat Bridget Maasland altijd ijskonijn werd genoemd, maar ik ben echt... whatever. Maar ja, goed, je hebt dus de eerste dagen wat spanning, misschien een beetje een gespannen koppie voor de camera. Ik heb geen idee. Maar de grootste hoos is nu wel een beetje voorbij. Maar het blijft wel gaan. Hier op straat ook. De buurman is een Drent, die praat zo plat als het maar kan, maar die zegt wel een beetje met zo'n lachje: ik hoor wel dat je uit het noorden komt. Eh ja, dus? Ja, mag dat wel van de NOS? Ja, maar ik kom daar toch gewoon vandaan, net zoals dat een Brabander uit Brabant komt. Dat mag van de NOS. Ze hebben ook echt wel gezegd dat ik geen logopedie hoeft. Nee, dat hoefde niet. Dit is ook diversiteit. Dus ja, er komen nog steeds echt wel berichten binnen op Instagram. Ik krijg de positieve berichten nu vooral. Er is een vrouw die echt onder een willekeurige foto van mij heeft geplaatst in het begin: 'Ik snap niet dat de NOS jou achter die desk heeft gezet, met jouw accent. Ook al is het plaatje wel mooi.' Nou, bedankt. Maar echt: bam, vol onder een foto van mij. Dus die heb ik geblokkeerd. En Twitter is, ja, Twitter... nog steeds druppelt dat wel binnen. En van de mannen blijf ik gewoon elke dag, elk moment dat je weer op tv bent, of elk moment dat je iets plaatst op Instagram is weer aanleiding... ik ben alleen volgens mij de enige in heel Nederland die nog nooit een dickpic heeft gekregen.

Interviewer: Even afkloppen. Ik denk dat je er niet op zit te wachten ook.

Afke: Nee precies. Maar het is gewoon ongoing. En ik plaats niet elke dag iets op Instagram. Ik vind Instagram gewoon een leuk medium en TikTok ook wel, maar daar doe ik helemaal niks mee. Ik vind het wel leuk, dus ik laat me niet tegenhouden. Je weet wel dat er weer opmerkingen komen. Dus ik denk wel echt drie keer na over de teksten die ik erbij zet. Soms maak ik een grapje en dan weet je niet helemaal zeker of mensen de grap begrijpen, dus dan doe ik het maar niet. Bij twijfel, niet doen.

Interviewer: Maar even samenvattend: die opmerkingen zijn dus vooral gericht op je accent, dat je nieuw bent...

Afke: Ja, en op de niet-diversiteit. Omdat ik blond ben, natuurlijk. Waarvan ik dacht: het zal wel weer mooi zijn dat er nu weer eens een blonde is. Want met Dionne Stax die wegging hebben we nu veel donkere mensen, brunettes, maar ook van Marokkaanse afkomst, Simone, Evita bij Jeugdjournaal. Dus ik dacht: nou, als we toch divers willen zijn, dan is het misschien ook wel weer leuk om een blond iemand de studio te zetten. Dus daar gaat het over, dat de NOS niet divers is omdat ze er een blonde neer hebben gezet. Het accent, waar echt mensen over struikelen. Uiterlijk is natuurlijk... kleding is nooit goed, make-up is nooit goed. Iedereen heeft verstand van fashion en van visagie. En seksueel getinte opmerkingen van mannen. Over lichaamsdelen. In mijn geval: handen, haha. En voeten.

Interviewer: En voel je je verdrietig of boos of iets? Wat voor gevoel komt er in je op als je zoiets ziet? Schrik je ervan?

Afke: Ja, ik schrik ervan. Het raakt me ook echt. Ik denk dat dat moet wennen. Alhoewel er ook een collega was die zei 'Het went nooit helemaal', het blijft altijd terugkomen. Het is gewoon echt... je zal het zelf misschien ook wel weten: je krijgt tien leuke opmerkingen en een wat minder leuke en die telt. Het is zo'n cliché, maar het is echt waar. Het raakt me altijd. Ik heb het zelf ook wel gehad. Als je op de socials zit: je hoeft maar één ding te plaatsen en het staat er. In emotie kan dat heel makkelijk. Ik doe het nu niet, maar de hele kwestie – want als presentator van de NOS denk je daar nog beter over – maar die hele kwestie bij D66 dat maakt me ook heel boos. Daar staan weer mannen in pakken die teveel macht hebben gehad voor mijn gevoel. En dan zou je in elk ander geval een reactie kunnen plaatsen, het voelt zo dichtbij. Sigrid Kaag is zo dichtbij. Ik denk dat mensen het gevoel hebben dat ze dichtbij je zijn en dus ook alles kunnen zeggen. En dan zeggen ze ook alles. Ik denk niet dat dat heel erg went.

Interviewer: Het is ook gewoon pesten, eigenlijk.

Afke: Ja, het is echt pesten. En in die zin vind ik dat de NOS daar heel goed voor gewaarschuwd heeft. Ik ben ook echt van Facebook afgegaan. De burens kregen een tweeling, nou, ik was de laatste die het wist. Want iedereen zag het op Facebook. En Twitter kijk ik niet op en Instagram vind ik te leuk om daar niet aan mee te doen. Maar het is goed dat ze dat doen. En één keer, toen deed ik liveverslag voor het NOS-journaal Regio. Maar dat had niet zozeer te maken met mijn vrouw zijn, maar met mijn journalist zijn, bedreigd op locatie. Toen wilden ze niet dat ik stond waar ik stond. En allerlei emoties en boos. Dat is dan toch van een andere orde of zo. Dan gaat het over je werk en niet over je persoon.

Interviewer: Nee, dus dat is iets minder pijnlijk?

Afke: Ja. En het was in een emotie die ik wel begreep. Er was een brand geweest en die man was verdrietig, dat snapte ik. Maar daar sprong de NOS ook wel meteen op. 'We zitten wel te overwegen om aangifte te doen en we willen een statement maken, want zo ga je niet met onze mensen om.' NOS let daar wel heel erg op. Ook vertrouwensmensen op de vloer, mocht er intern iets gebeuren of iets zijn. Ik vind het ook lastig, want je hebt soms ook gewoon leuke grapjes onderling. Weet ik veel, onschuldige grapjes waar je nu drie keer over nadenkt. Het is toch onschuldig? Tenminste, de mannen ook vooral, merk ik. Ik heb laatst ook wel met een collega, zo van: laten wij gewoon de grapjes maken zoals we ze zouden maken. Bij mij kan het, bij jou kan het ook. Helemaal niet seksueel getinte dingen, sowieso niet. Maar de grens is nu zo erg aftasten.

Interviewer: Een erg dunne lijn tussen die twee kanten.

Afke: Ja. Maar die lijn is er helemaal niet meer op de socials.

Interviewer: En vind je dan Twitter bijvoorbeeld het ergste qua opmerkingen die je krijgt?

Afke: Ja. Oh! Vreselijk. Wat een rathole is dat. Verschrikkelijk. En het zijn mensen die niks te doen hebben, dat gevoel krijg je. Je hebt mensen die er verstand van hebben en dat vind ik leuk om te lezen en dan denk ik: oké, misschien heb je wel een punt. Maar het zijn vooral heel veel mensen die niks anders te doen hebben dan naar elk televisieprogramma kijken en vooral iedereen te fileren die er te fileren valt. Ik moet ook heel eerlijk zeggen: ik ben op straat nog niet aangesproken zoals ze dat op de socials doen, maar dat moment gaat natuurlijk komen. Dus af en toe spelen er van die scenario's door mijn hoofd: wat doe ik als ik op straat wordt aangesproken door mensen die van alles vinden? Wat zou dan een antwoord zijn? Maar dat venijn bij vrouwen, daar zit natuurlijk ook iets. Waar komt dat venijn vandaan? Is dat iets onderliggends, zijn dat vrouwen die zelf onderdrukt zijn of hun dromen niet waar hebben kunnen maken? Waar komt het vandaan? Dommigheid kan het ook zijn, maar het zijn ook intelligente vrouwen die zo reageren.

Interviewer: Dus jij probeert je ook in te leven in die mensen?

Afke: Alleen maar. Alleen maar. Ik probeer wel echt te denken: waar komt dit vandaan? Het wekt een bepaalde nieuwsgierigheid op. Ik zou eigenlijk gewoon in gesprek willen gaan. 'Goh, wat voor werk doe jij dan en ben je daar nog wel blij mee? Of ben je aan de lijn en heb je trek in chocola?' Het kan van alles zijn. Maar ik denk dat een heleboel vrouwen nog wel een slachtoffer van de opleiding zijn. Een opvoeding waarin ze niet konden zijn wie ze willen zijn, niet konden doen wat ze wilden doen. Maar goed, ik ben geen psychiater.

Interviewer: Maar kan je dan boos worden op die mensen, als je er zo over nadenkt? Of zit dat sowieso niet in je, boos worden?

Afke: Op onbekenden minder. Dan word ik eerder verdrietig. Als het bekenden zouden zijn, dan zou ik boos worden.

Interviewer: Dat is dus nog niet gebeurd, een bekende die zo doet? Naar aanleiding van je baan bij de NOS.

Afke: Nee, nog niet, nee.

Interviewer: Ik ben ook heel benieuwd, van alle opmerkingen die je hebt gekregen, of er eentje is die je het meest is bijgebleven?

Afke: Ja, die, die vrouw op Instagram. Die echt naar mijn Instagrampagina is gegaan, een foto heeft aangeklikt en eronder heeft gezet, terwijl het echt een random foto was die niks met de NOS te maken had. En dan toch er achteraan zeggen: maar het is wel een mooi plaatje. Vind ik dan toch aardig, want dat had ze niet hoeven zeggen. Oké, mooi dat het plaatje dan mooi is. Jammer dat het geluid wat minder naar je zin is. Die is me het meest bijgebleven. En in het algemeen Twitter, dus niet een specifieke opmerking op Twitter. Twitter in z'n algemeen, daar ben ik erg van geschrokken. Ik zat altijd op Twitter om te lezen over Boer Zoekt Vrouw of wat dan ook, maar nu ging het over mij en toen dacht ik: wat is dit een verschrikkelijk akelig medium. Weg ermee.

Interviewer: Iedereen kan z'n hart luchten op de meest vreselijke manier.

Afke: En wat kun je eraan doen? Mensen mogen wat mij betreft vinden wat ze vinden en zeggen wat ze willen tot op een bepaalde hoogte. Met het idee dat iedereen zijn eigen goede normen en waarden heeft, zou iedereen moeten kunnen zeggen wat hij wil zeggen. Maar ja, sommige mensen hebben geen normen en waarden. Die gaan met racisme en hooligans... en over joden... verschrikkelijk. Je ziet het natuurlijk ook: hoeveel jongeren zelfmoord plegen door sociale media. Ja, wat kun je daartegen doen? Ik heb geen idee?

Interviewer: Weet je het echt niet? Zou je niet denken van: de verantwoordelijkheid ligt bij Twitter, of juist bij de mensen?

Afke: De verantwoordelijkheid ligt in eerste instantie bij de mensen. Ik denk dat opvoeding echt een ding is. Ik denk dat heel veel jongeren van nu heel erg losgelaten worden. Ouders weten negen van de tien keer niet wat hun kinderen doen op de socials. Ik eigenlijk ook niet altijd, dus af en toe kijk ik eens in de telefoon van mijn dochter.

Interviewer: Maar voor sommige mensen is het misschien al te laat om het bij de opvoeding neer te leggen, omdat dat misschien mensen zijn van dertig die al volwassen waren toen de socials er kwamen en daar nooit in zijn opgevoed omdat het er gewoon niet was. Dus ja, misschien zou je het voor in de toekomst kunnen inzetten, voor de kinderen die er nu mee opgroeien. Maar er zijn al zoveel mensen die hun hart uitstorten op de socials en daar gemeen op zijn en dat nooit hebben meegekregen vanuit de opvoeding.

Afke: Ja. Wat mijn betreft gaat Twitter eraf. Ja, het is lastig, want het is bijna niet te monitoren en te modereren wat er allemaal gebeurt. Het is zo groot.

Interviewer: Maar vind je dan niet dat een Twitter meer zou kunnen doen?

Afke: Ja, weet je, je kunt niet de verantwoordelijkheid alleen maar bij de mensen leggen. Je blijft altijd zo'n grote groep gekkies houden. Dus die moet je weren. Maar ga er maar aanstaan.

Interviewer: Bij Donald Trump hebben ze het natuurlijk wel gedaan. Daar hebben ze hem gewoon van Twitter afgegooid, omdat hij zoveel mensen eigenlijk aanspoorde om wangedrag te vertonen, ook online. Daar zijn ze dus wel een soort van adequaat geweest.

Afke: Ja, maar weet je, dat is makkelijk. Die man is groot en het venijn zit hem juist in de buurvrouw van drie huizen verderop, bij wijze van, die niks beters te doen heeft. En daarmee mensen zoveel pijn doet dat je dus mensen letterlijk tot zelfmoord kunt brengen of tot depressies. Poeh, maar hoe kun je juist die kleine mensen... ja, ik vind het een hele moeilijke. Lastig.

Interviewer: Ik hoorde dat er bij de NOS – Simone noemde het een soort van 'buffer', is. Die alle reacties en hashtags bijhoudt. En als dat heel erg over de schreef gaat en heel erg bedreigend is, dan gaat hij met de journalist in overleg om te kijken naar aangifte. Heb jij daar iets van vernomen?

Afke: Nee, dat weet ik zo niet. Wel van die ene keer op locatie. Daar zitten ze wel heel erg op, maar dit wist ik niet, nee.

Interviewer: Nee, maar dat was dus fysiek eigenlijk, maar dit is echt een man die online alles monitort. Het gaat langs hem. En dat is dan een persoon die alles bijhoudt. Dus die wil ik ook nog graag spreken, want Simone weet niet echt meer wat er op dit moment over haar gezegd wordt omdat ze het niet meer volgt. Anders heeft ze geen leven meer. Hij heeft daar wat meer inzicht in, om ook wat meer inzicht te krijgen in wat er wordt gezegd. Dan onderstreep je ook echt hoe ernstig het is. Maar ik wilde nu eigenlijk wat verder ingaan op wat de NOS allemaal doet. Dus die hadden tegen jou eigenlijk gezegd van: houd hier en daar rekening mee, en meer een soort van waarschuwing. En dat je Facebook het best zou kunnen verwijderen.

Afke: Nee, dat hebben ze niet gezegd, dat heb ik gewoon zelf gedaan. Het is natuurlijk ook echt zo'n Karen-hole, zeg maar, dus ik was al helemaal klaar met dat Facebook. Los dat het voor je werk nog weleens handig kan zijn om te zien wat er in bepaalde gebieden gebeurt of in bepaalde groepen. In die zin heb ik wel een beetje spijt dat ik het eraf gegooid heb. Dus misschien ga ik nog een fake-account openen of zo. Dus nee, het was meer van: denk even goed na over de foto's en zo. En het was ook gebeurd, want ik heb een fotoshoot gedaan op Ameland op een zandbank. En Mannenzaken.nl – ik wist niet dat het bestond – die hebben die foto's eraf gehaald met de kop van 'De nieuwe presentatrice van het NOS-journaal heeft een vieze hobby', haha! Dus ik was heel benieuwd naar wat voor hobby ik dan had. Dat was dus blijkbaar wadlopen, wat écht geen hobby van me is. En dan 'met vieze voetjes in de modder', en het ging heel erg over die voeten in de blubber en hoe fijn ik dat vind. Geschreven door een vrouw, volgens mij, meende ik te zien. Toen dacht ik: oh ja, dit gaat er dus gebeuren... En als je dus googlet, want dat heb ik wel een keer gedaan, als je zoekt op Afke Boven in combinatie met relaties, een verhaal over een relaties, en daar staan allemaal foto's van mij bij. En toen dacht ik: oh, dit gebeurt er dus met je foto's als je ze op Insta hebt. Maar dan nog: je kunt je vooraf gewoon niet voorstellen wat er gebeurt. Dus ik heb braaf geluisterd naar de waarschuwingen van de NOS. Ik dacht het is een mooi moment om Facebook eraf te halen. Twitter hebben ze van gezegd: ik zou wel je account behouden, anders kan iemand dingen onder jouw naam plaatsen en dan zit je daar weer mee. Maar goed, dat kan altijd. Dat hebben ze gezegd en zelf heb ik foto's verwijderd. En ik weet dat er heel veel bij de klantenservice binnenkomt en die filteren dat ook en die sturen heel af en toe een mailtje met een leuk compliment, zo van: leuk hier, leuk voor je.

Interviewer: Dus ook wel gewoon leuke dingen?

Afke: Ja, maar ook niet elke dag. Gewoon af en toe eventjes een. Dus dat wordt daar dan gefilterd. Maar van deze man of vrouw wist ik het niet. Vind ik wel interessant, ben wel benieuwd wie dat is dan.

Interviewer: Ja, ik had nog aan Simone gevraagd of ze me in contact kon brengen met diegene. Je had het aan het begin even over vertrouwenspersonen. Zijn die er dan ook als je wordt gepest of online wordt bedreigd? Echt voor alles?

Afke: Ja, je kunt er voor alles terecht. En ik vind onze hoofdredacteur Marcel ook heel toegankelijk daarin, en heel beschermend daarin. Als er wat is kun je er altijd binnenlopen. Ik heb heel erg het gevoel dat ze heel erg op de mensen passen. Verslaggevers en ook de redacteurs natuurlijk, maar die zijn anoniemer. Veel meer dan bij de regionale omroep. Misschien ook omdat het daar minder aan de orde is.

Interviewer: Dat is goed om te horen. En vind je dan dat ze nog meer zouden kunnen doen om je je veiliger te laten voelen online. Is er iets wat in je opkomt?

Afke: Nee, ik vind dat de waarschuwingen goed waren. Dat hebben ze echt wel benadrukt. Dat ik daar niet te licht over moest doen en me wel moest bedenken wat er zou kunnen gebeuren. Dus in de basis is dat erg goed ingedekt door ze. En dat vind ik ergens ook heel fijn, want anders had ik daar in al mijn naïviteit misschien niet over nagedacht. Dus ik denk dat ze daar erg goed mee om zijn gegaan. En nu dat gevoel van veiligheid, en als er wat is dan staan ze er voor je. Dat gevoel heb ik ook.

Interviewer: Dus meer zouden ze eigenlijk niet kunnen doen? En dit is mijn laatste vraag waar ik nu eigenlijk op kom, best wel groot om te kijken waar die verantwoordelijkheid nu eigenlijk ligt. In hoeverre vind je de NOS verantwoordelijk voor jouw online veiligheid?

Afke: Ja wel groot. Ik vind dat dat wel groot is. Kijk, ik ben degene die deze baan wil hebben. Omdat ik echt vind dat dit het allerleukste op de hele wereld is. Je hoort heel vaak mensen zeggen: had ze maar niet dat werk moeten gaan doen. Dat vind ik echt makkelijk. Ik denk dat het een samenwerking is: ik wil dit werk heel graag doen en ik weet wat erbij komt kijken, maar je weet nooit alles. En dan vind ik ook dat de NOS er voor je moet staan. En ik heb het gevoel dat ze dat ook echt doen. Dus de verantwoordelijkheid ligt wel voor een deel bij hun om ons te beschermen ook. Absoluut.

Interviewer: Fijn. Dat ze in ieder geval die verantwoordelijkheid nemen, ja. Dit waren eigenlijk al m'n vragen die ik voor nu wilde stellen. Echt super bedankt.

Afke: Ja, als je nog wat hebt dan kun je altijd mailen natuurlijk, of appen.

Interviewer: Super bedankt, ook voor het leuke gesprek.

Afke: Geen problem. Zet hem op en een fijn weekend.

Interviewer: Jij ook, doei doei!

Afke: Hoi hoi.

Interview met Marcel Gelauff (hoofdredacteur NOS, voorzitter van de Vereniging voor Hoofdredacteurs en bestuurslid bij PersVeilig)

Interviewer: Hoi Marcel, bedankt voor het belletje.

Marcel: Hallo, sorry dat het wat later werd. Maar er kwam even iets tussendoor wat ik even aandacht moest geven, maar nu sta ik geheel tot jouw beschikking.

Interviewer: Oh, kan gebeuren, geen probleem. Zal ik trouwens je zeggen of u?

Marcel: Nee, gewoon je hoor. Graag.

Interviewer: Oké, dan doen we dat gewoon. Nou ja, het gaat dus om mijn afstudeeronderzoek. Die doe ik naar online bedreiging en intimidatie tegen vrouwelijke journalisten, en dan gericht op journalisten bij de NOS en RTL Nieuws. En ik heb dus al Simone Weimans en Afke Boven geïnterviewd nu over hun ervaringen. Maar ik wil nu eigenlijk kijken hoe het zit met de verantwoordelijkheid voor de online veiligheid en wat daar bijvoorbeeld vanuit de redactie zelf aan wordt gedaan. Vandaar dus ook mijn belletje.

Marcel: Ja zeker. En wat was hun antwoord, hoe beleven ze dat?

Interviewer: nou ja, ze zetten het eigenlijk allemaal best snel van zich af. Voor Afke is het allemaal nog wat nieuw, maar ze vinden wel dat de NOS als organisatie er erg goed mee omgaat en goed op inspeelt en in ieder geval doet wat ze kan. Dus dat is positief, maar ik schrok wel van waar zij mee te maken krijgen en wat mensen tegen hun zeggen. Online, anoniem ook. Maar Simone zei dus dat er een soort online monitorpersoon was die alles bijhoudt, dus zij krijgt niet echt mee wat er allemaal over haar gezegd wordt. Want ze zegt dat ze anders geen leven meer heeft, met alle racistische drek die er over haar heenkamt.

Marcel: Nee, nee. Bij haar speelt dat laatste zeker, hè, die racistische kant.

Interviewer: Ja, zij is natuurlijk een gezicht van de NOS: mensen weten haar snel te vinden en ze is ook nog een vrouw van kleur, dus dat werkt natuurlijk wel als een rode stip. Ik vroeg me af of jij zelf merkt dat online bedreiging, intimidatie, pesterijen... of dat aan de orde van de dag is bij de nieuwsredactie.

Marcel: Eh, nou, ja, aan de orde van de dag... Laat ik het zo zeggen: ik denk het wel. Ik doe mijn best om... ik houd zelf veel afstand van sociale media. Ik ben nergens actief op. Ik ben niet op Facebook, ik ben niet op Instagram. Ik heb een Twitteraccount, maar sinds zes jaar lees ik alleen maar op sommige momenten. Ik schrijf helemaal niks, omdat als je dat wel doet, dan beland je in de dingen die jij nu zegt. En daar heb je helemaal niks aan. Daar heb ik helemaal niks aan, daar heeft de NOS helemaal niks aan. Dus in die zin is het erg herkenbaar en voortdurend aanwezig. En de beste manier is – inderdaad – om er een beetje afstand van te houden. Het is een permanent issues, denk ik. Er zijn bij ons een paar mensen die op dagelijkse basis ook actief zijn op de socials. Zowel met antwoord geven op vragen van het publiek als ook het publiceren van content of het zoeken van onderwerpen. Die komen dat soort dingen natuurlijk ook wel tegen. En daar praten we ook over, over al die ellende die daar allemaal bijkomt. Het is een onderdeel van ons leven, vrees ik.

Interviewer: Ja. Dus ze kunnen gewoon bij jou naar binnen lopen als ze iets heel raars naar hun hoofd geslingerd krijgen online? Tenminste, dit begreep ik ook van Simone.

Marcel: Ja hoor, tuurlijk.

Interviewer: En gebeurt dat dan vaak, dat ze even naar binnen lopen voor zoiets?

Marcel: Nou, niet zo heel vaak, eerlijk gezegd. Maar dat komt ook doordat ze er misschien, nou ja, aan gewend zijn, tussen aanhalingstekens. Het hoort bij het leven. Maar, wat we wel doen en wat we wel ook zeggen en wat ook beleid is: daar waar het over grenzen gaat... dus inderdaad, als het racistisch is, als het schelden is, we beschouwen dat niet als een normaal onderdeel van het werk. Dat het gewoon is. Dus daar waar het over grenzen gaat, doen we indien nodig ook aangifte. Je hebt ook PersVeilig, zegt dat je wat?

Interviewer: Ja, zeker.

Marcel: Ja, nou ja, daar hebben wij een belangrijke rol in de oprichting van gemaakt. Dus het is echt een heel belangrijk issue dat voortdurend aandacht heeft.

Interviewer: Wat hebben jullie gedaan dan, in die oprichting? Daar ben ik dan wel benieuwd naar.

Marcel: Nou, de PersVeilig is een samenwerkingsverband van de NvJ, de vennootschap voor hoofdredacteurs, de politie en het OM. Ik ben toevallig ook voorzitter van de vennootschap voor hoofdredacteurs. Thomas Bruning van de NvJ en ik hebben dat eigenlijk rondgetrokken. Het is bij de NvJ begonnen, nadat er onderzoek gedaan was naar de veiligheid van journalisten, in 2017 al. Maar wij hebben dat zelf verder rondgetrokken in de zin van we zijn geld gaan zoeken en het gesprek aangegaan met politie en justitie. Dus ik heb dat met mijn vennootschapspet op gedaan, maar ik doe dat natuurlijk ook als hoofdredacteur van de NOS. En ik heb dat gedaan omdat ik, we, de vennootschap, het een heel belangrijk onderwerp vinden.

Interviewer: Ja. Oké, helder. Nog even terug naar die gesprekken. Dus als een journalist bij jou naar binnen loopt met een vervelend verhaal, waar ze erg mee zit, hoe gaat zo'n gesprek dan? Gaan jullie dan gewoon even zitten en er even over praten, gewoon bespreken wat er is gebeurd, of?

Marcel: Ja, dat kan. Wat ook wel gebeurt... er zijn natuurlijk ook jaargesprekken. Dus de hoofdredacteur heeft de presentatie in zijn portefeuille. Daar komt het een en ander ook voorbij, of het is naar aanleiding van een incident. Het is natuurlijk een onderwerp dat op veel manieren in de loop van de tijd voorbijkomt. Dus we praten dan over: wat doet het met je, wat moeten we ermee, moeten we erop reageren? Er komen ook wel mails bij publieksvoorlichting binnen, waarin wordt gescholden op mensen van de NOS of racistische dingen in staan. Die delen we gewoon niet. En daar waar nodig sturen we dat door naar de politie. Daar hebben we ook goed contact mee.

Interviewer: Ja. Ik hoorde ook over waarschuwingsgesprekken, dus als zo iemand helemaal losgaat op internet, dat de politie dan heel af en toe achterhaal waar diegene vandaan komt en dan even op bezoek gaat om te zeggen van: hé, jij doet dit en dit en als je daarmee doorgaat dan zitten daar wel consequenties aan verbonden.

Marcel: Dat heb ik ook begrepen dat dat beleid is bij de politie, om dat af en toe te doen. Dat is niet zozeer bij de journalistiek. Die techniek zetten ze vaker in. Dat heet geloof ik in het jargon een stopgesprek. Om iets te stoppen.

Interviewer: En wat doen jullie, even op een rijtje, vanuit de NOS allemaal wanneer een journalist te maken heeft gehad met online pesterijen of intimidatie? Heb je dat een beetje in je hoofd?

Marcel: Wat we dan doen?

Interviewer: Ja, dus gesprekken, een vertrouwenspersoon... wat wordt er allemaal in werking gezet?

Marcel: Ja, we hebben twee interne... of drie interne vertrouwenspersonen bij de NOS en een externe. Daar kunnen mensen natuurlijk ook altijd naartoe. Maar het is natuurlijk wel een groot verschil... als dat van buiten komt, dan weet ik niet of je snel naar de vertrouwenspersoon gaat. Het is meer in het algemeen: hoe ga je ermee om en wat doe je wel, en wat doe je niet? Het is al zoveel jaar gaande dat daar wel een soort common sense over is. Wat ik zei hè, in hoofdlijnen: daar waar het over grenzen gaat, doen we aangifte, en er zijn allerlei individuele gesprekken over geweest. Er is denk ik een beleid: ga er niet inhoudelijk op in. Vaak maak je het alleen maar erger. Ik denk dat dat ook een vaak gekozen beleidslijn is.

Interviewer: Oké. En dat zijn dan dingen die achteraf worden gedaan, als zoiets vervelends al is gebeurd. Zijn er dan ook dingen die van tevoren worden gedaan om het misschien tegen te gaan? Het is lastig, want het gaat natuurlijk vaak om externe personen die zelf maar dingen op het internet slingeren.

Marcel: Ja, nee, dat is natuurlijk het moeilijke. Hoe je dit bij de bron... Ja, het is de wereld waarin we leven. Kijk bijvoorbeeld naar hoe we met elkaar communiceren op sociale media. Dat gebeurt ook in de richting van de journalistiek. Het is ook misschien heftiger in de richting van de journalistiek. Bij de NOS: groot, televisie, bekende gezichten... wat ik zelf altijd wel tegen collega's zeg is: het lijkt op jouzelf gericht, maar het is op jou gericht omdat je hier werkt. Net zoals: ik word uitgescholden, niet omdat ik Marcel ben, maar omdat ik de hoofdredacteur van de NOS ben. En als ik dat niet meer ben, dan word ik ook niet meer uitgescholden denk ik. Dus die relativisering – in de zin van: zorg dat het niet onder je huid kruipt – die is belangrijk. En dat soort dingen bespreken we of benoem ik, of heb ik vaak benoemd in de jaren.

Interviewer: Want uiteindelijk gaat het dus gewoon om de organisatie waar mensen waarschijnlijk dus zo'n hekel aan hebben? Of waar ze boos op zijn.

Marcel: Ja... Nou ja, hoe beïnvloed je dat, als het gaat om grote groepen. Ik vrees dat het een ding is in de samenleving... een manier van omgaan in de samenleving die je veel vaker ziet.

Interviewer: Maar omdat het dus extern is en het eigenlijk mensen zelf zijn die maar dingen op internet roepen en zo, vind je dan alsnog dat het wel de taak is van de NOS om de online veiligheid van jullie journalisten te waarborgen?

Marcel: Ja, zeker. Nou ja, waarborgen, in ieder geval naar buiten dragen. Je kan dat natuurlijk nooit voor honderd procent... je kan niet voorkomen dat iemand iets publiceert en dat adresseert aan iemand die hier werkt. Dat gaat natuurlijk niet, maar het aandacht geven... ja, ik beschouw het en de rest beschouwt het zeker als de verantwoordelijkheid... als werkgever wat het met collega's doet en hoe je eraan kan bijdragen dat het ze niet teveel aantast. Zeker.

Interviewer: En vind je dat die verantwoordelijkheid nog ergens anders ligt, misschien ook buiten jullie zelf? Bij de mensen zelf, of bij de grote techbedrijven misschien.

Marcel: Ja, daar kom je op die discussie van: aan de ene kant is die vrijheid van meningsuiting een groot goed. Zeker als journalistiek vinden we dat natuurlijk. Dat is natuurlijk een ding. Wie zijn wij om daar een vraag bij te stellen, om het zo maar te zeggen. Maar ja, wat ik zelf als hoofdredacteur of als voorzitter van de vennootschap heb gedaan – ik heb weleens een opmerking gemaakt over de toon van het politieke debat in Nederland. De toon van het debat in de Kamer. Waar de toon van sommige politici... een beetje beschuldigen, framen, uitschelden: dat doen ook politici. Journalisten wegzetten. Elkaar op een heftige manier benaderen, soms op een manier van criminaliseren aan toe. Hoe politici zich soms gedragen of zich uiteten, ik weet niet of dat nou het goede voorbeeld voor de samenleving is. Ik denk het niet.

Interviewer: Nee. En ook hoe sommige politici zich uitlaten over nieuwsorganisaties, daar had Simone het nog over. Een dingetje met Thierry Baudet, waardoor zij ook heel veel over zich heen had gehad.

Marcel: Ja, waar zij heel veel last van had, ja.

Interviewer: Dat hij was weggelopen inderdaad, bij een interview met haar. Ja, dus daar had zij ook heel veel last van gehad. Maar ik vind het dus wel interessant, waar die verantwoordelijkheid dan zou liggen. Mijn vraag is: hoe gaan we dit veranderen, of in ieder geval verbeteren voor journalisten zelf? Ik denk niet dat daar een eenduidig antwoord uit komt, dus ja, die verantwoordelijkheid. Maar ik snap dat dat erg moeilijk te zeggen is hoor.

Marcel: Nou ja, we beschouwen het zeker als een verantwoordelijkheid voor de sector en voor de werkgever. En ik denk dat we ook concreet dingen zijn gaan doen om er iets aan te doen. In de zin van om het tegen te gaan. Want de gedachte achter PersVeilig was natuurlijk ook om het onderwerp veel meer op de agenda te krijgen. Om het zichtbaar te maken, in plaats van dat het gebeurt en dat iedereen het maar gewoon vindt. Het is niet gewoon, het is onaanvaardbaar.

Interviewer: Ja. Mijn laatste vraag is nu dus eigenlijk of je vindt dat de NOS nog meer zou kunnen doen om de veiligheid van vrouwelijke journalisten te verbeteren? Of journalisten in het algemeen, bij jullie.

Marcel: Ik denk toch vooral zorgen dat het op de agenda blijft. Niet dat PersVeilig er nu is en dat we eraan gewend zijn. Dat het niet wegzakt en dat het ondertussen toch gewoon doorgaat. Dus het aandacht blijven geven en blijven benoemen. Blijven zorgen dat het zichtbaar blijft dat het gebeurt. En dat het niet aanvaardbaar is.

Interviewer: Nee, dat mensen misschien ook gaan nadenken voordat ze iets op het internet zeggen wat niet kan?

Marcel: Ja, ja.

Interviewer: Nou, helder. Dit waren mijn vragen. Ik kan me voorstellen dat jij heel druk bent en ik ga zelf zo Kysia Hekster interviewen, dus dat is ook heel interessant. Over haar ervaringen. Zij zei dat ze ook wel wat dingen had die ze over zich heen krijgt, dus ik ben benieuwd.

Marcel: Oké.

Interviewer: Mag ik jou heel erg bedanken voor je tijd?

Marcel: Graag gedaan.

Interviewer: Ja. Fijne dag verder.

Marcel: Veel success met je onderzoek, met je studie.

Interviewer: Komt goed, dankjewel.

Marcel: Yo, dag.

Interview met Kysia Hekster (correspondent NOS)

Interviewer: Hallo!

Kysia: Hee! Bel ik gelegen? Anders kan ik je ook zo meteen bellen hoor.

Interviewer: Nee, het komt prima uit! Ik ben net klaar met het interview met Marcel. Zijn meeting was uitgelopen, dus het werd wat later.

Kysia: Hij had veel te vertellen? Ik kan ook wat later bellen hoor!

Interviewer: Nee hoor, want ik moet over een uurtje ook weer weg. Dus dan doen we het gewoon nu. Super bedankt voor je tijd.

Kysia: Nee eh, belangrijk onderwerp. Goed dat je het doet.

Interviewer: Ja, zeker. Over online bedreiging tegen vrouwelijke journalisten dus. Of intimidatie en pesterijen, dat versta ik er eigenlijk ook onder. En dan op de redacties van NOS en RTL Nieuws, omdat die ook een zichtbaar tv-nieuws hebben. Ik dacht: nou, dan zijn die journalisten misschien eerder mikpunt van spot omdat ze toch het gezicht zijn van zo'n grote organisatie. En ik was dus erg benieuwd naar de ervaringen van de vrouwen die er werken en hoe ze vinden dat hun werkgever erop inspeelt. Ik ben erg benieuwd waar die verantwoordelijkheid nou precies ligt. Waar heb jij vooral mee te maken? Heb je vervelende opmerkingen die je krijgt op Twitter of?

Kysia: Ja, het is eigenlijk vooral inderdaad seksistisch, denigrerend, soms ook verwijzingen naar de Tweede Wereldoorlog. Verrader, dat soort dingen. Ja, NSB'er. Ik doe natuurlijk veel Oekraïne- en Ruslandverslaggeving. Daar krijg je zeg maar de hele Russische bots over je heen. Die verwijten je dan ook allemaal... zeg maar de hele Kremlin-propaganda. En mij is opgevallen – ik weet niet of het interessant is hoor voor je onderzoek...

Interviewer: Zeker, alles is interessant!

Kysia: Oké, alles is interessant. Dat Nieuwsuur, daar werk ik ook voor af en toe... zij taggen online mij heel veel als ik iets doe. Dat is heel anders dan bij de NOS. Als ik een kruisgesprek of iets heb gedaan dan zetten ze dat een paar minuten online. Dan staat erbij: 'Kijk hier terug, Kysia zegt dit en dit...', en dan ben ik dus getagd. En dan heb ik drie dagen lang... dan word ik helemaal gek. Dat triggert blijkbaar heel veel mensen om te reageren. En dat is bijna nooit leuk eigenlijk. Heel vermoeiend. En omdat de NOS eigenlijk mensen niet tagt, en ook die stukken niet los tweet, scheelt dat enorm veel bagger. Dat valt mij enorm op.

Interviewer: Interessant. Dat zou ook voor Nieuwsuur iets kunnen zijn om over na te denken, in het kader van de veiligheid van de journalist.

Kysia: Ja. Want dit valt mij dus heel erg op. Ik zit nu dus een jaar in Brussel. Dan heb je altijd van die mensen die roepen 'EU, Superstaat, weg ermee'. Dan komen er altijd verwijten van: 'Hekster is het propagandamaatje van Ursula von der Leyen of Kaag', weet ik veel, dat soort dingen. Ik heb daarvoor voor de NOS heel veel coronaverslaggeving gedaan. Nou ja, dat hoeft ik je niet uit te leggen, wat er dan allemaal loskomt.

Interviewer: Nee, inderdaad.

Kysia: Ook heel veel boerendemonstraties. Daar heb ik ook melding van gemaakt een paar keer, van fysieke dingen. Maar jouw onderzoek gaat alleen over online hè?

Interviewer: Ja, alleen over online inderdaad.

Kysia: Ja, dus ik heb wel PersVeilig-meldingen gemaakt van fysieke dingen, maar nog nooit van een online ding. Wat dat betreft heb je niet zoveel aan mij.

Interviewer: Nee, dat hoeft ook helemaal niet hoor! Ik ben bijvoorbeeld ook benieuwd naar hoe je ermee omgaat, maar daar komen we zo allemaal op.

Kysia: Nee, dus ik zal eerst even mijn ervaringen vertellen en wat me opvalt. Nu dus met Oekraïne, Ruslandverslaggeving. Heel veel mensen die zich geroepen voelen om Poetin te gaan verdedigen. Of dus dingen roepen: dat ik zelf een nazi ben of zoiets. Eigenlijk vind ik die dingen zelf het heftigst omdat ik zelf een Joodse achtergrond heb. Zeg maar dingen die naar de Tweede Wereldoorlog verwijzen, die grijpen mij wel het meest aan. Maar ik heb er dus nooit aangifte van gedaan. Eigenlijk is mijn manier van omgaan met die dingen op sociale media door... ik reageer nooit ergens op. Tenzij iemand op een normale manier, zonder te schelden, een vraag stelt. Een normaal iemand. Ik krijg best wel veel reacties, dus ik antwoord nooit tenzij iemand... dat is een beetje mijn criterium dat ik heb bedacht. En dat gaat eigenlijk altijd heel erg goed. En de rest negeer ik. En sinds ik dat voor het eerst bij Nieuwsuur heb gedaan heb ik een paar keer het gesprek geblokkeerd omdat ik er gewoon helemaal gek van werd, omdat het dagenlang doorging met duizenden retweets, reacties... nou, dat is overdreven, maar ik kon gewoon mijn hele tijdlijn van Twitter niet meer bekijken omdat het gewoon helemaal vol met bagger stond. Dat heb ik nu een paar keer gedaan, maar niet zo vaak, want ik ben op zich denk ik... laat iedereen maar roepen wat-ie wil.

Interviewer: Je laat het eigenlijk gewoon van je afglijden.

Kysia: Ja, ik heb er geen last van. Behalve dus als het heel persoonlijk over mijn... dat ik denk van: ja, dit zijn Tweede Wereldoorlog-vergelijkingen. Die raken mij wel. De rest, seksistische dingen en zo, daarbij denk ik: ja... het zal wel. Ik denk altijd überhaupt van het hele medium: het zijn mensen met te veel tijd die blijkbaar niks anders te doen hebben. Dus dat raakt me eigenlijk nooit.

Interviewer: Is er ook...

Kysia: Maar ik heb – sorry – maar ik heb niet die dingen die Simone meemaakt hè. Want dat zou wel anders zijn. Dat heb ik gewoon niet.

Interviewer: Nee, dat hoeft natuurlijk ook niet. Het is bij jou... je mag het ook gewoon erg vinden of het kan bij jou ook gewoon erg zijn zonder dat het racistisch is.

Kysia: Nee, maar ik denk gewoon dat dat echt wel... Ik vind dat zelf wel een graadje erger. Ja, en al die vrouwendingen... Ja, laatst heb ik een keer in de verleiding gestaan om iets zelf actief op Twitter te zetten. Van: 'Jongens, als die Russische trollen en bots: stop met spammen'. Toen zei de cameraman waarmee ik in Oekraïne was: niet doen. Toen dacht ik: hij heeft gelijk en toen heb ik het niet gedaan. Want weet je, als je zelf dat soort dingen gaat doen, dat geeft alleen maar voeding voor meer. Dus ik denk altijd: het bloedt wel dood. En het bloedt ook altijd wel dood.

Interviewer: Ja. Oké. Ik vroeg me wel af of er tussen al die opmerkingen die jij hebt gehad, eentje is die je het meest is bijgebleven.

Kysia: Dat gaat dan wel echt over... Ik zou het niet meer precies weten hoor, maar dat gaat dan wel over dingen zoals verrader, NSB'er, volksverrader... Dat zei ik net al, dat is het enige waar ik wel even, waar ik gewoon... Ik weet niet of ik van slag ben, maar ik vind het gewoon zo... Ik zit even naar het goede woord te zoeken hoor. Daar voel ik me wel door geraakt, aangeslagen. Omdat ik het op dat moment dan toch op mezelf betrek. Alle andere dingen eigenlijk niet.

Interviewer: Nee. En hebben dat soort opmerkingen op lange termijn nou invloed op jou gehad? Of heb je het wel echt van je af kunnen zetten uiteindelijk?

Kysia: Oh, ja, ja, nee. Het is niet zo dat het me heel erg bijblijft, maar daardoor heb ik wel: wat bezielt iemand om dit te doen? Van al die andere dingen denk ik alleen maar: wat zielig. Of: ze hebben niks beters te doen, of... Ik lees het ook niet hoor. Ik zie het natuurlijk wel. Je ziet het bij een publiek optreden, als ik bij OP1 zit of als ik... Dan zie je natuurlijk dat soort reacties komen. Ik denk van mezelf dat... Daar moet je ook gewoon tegen kunnen als je een publieke functie hebt. Dan krijg je dit erbij. Ik praat het niet goed hè...

Interviewer: Nee.

Kysia: Maar ik vind ook... En ik vind ook niet dat het erbij hóórt. Maar het is blijkbaar... gebeurt het. Als ik dan eens ga kijken van wat is dit voor iemand, dan is het iemand met veertien volgers of... het is ook... het kan een computer zijn of ja, het is eigenlijk gewoon niks. Een ander ding, trouwens, waar ik nu aan moet denken waar ik dan persoonlijk ook wel door geraakt word: ik heb iemand met wie ik in een huis heb gewoond in Rotterdam, tijdens mijn studententijd. Die heeft zich ontwikkeld tot de voorman van anti-coroneringen. Die spreekt mij ook op een soort persoonlijke toon aan, op een nare manier. Dat vind ik ook vervelend, want dat is iemand die ik ken.

Interviewer: Dus dat komt wel meer binnen, als je iemand kent?

Kysia: Tuurlijk. Ja, als je iemand kent. Nou ja, iemand die best wel invloedrijk ook is en mij dan aanspreekt op een toon van: 'Nou Kysia, wat heb je nou weer gedaan?' En dan hop, komen er ook weer duizend van zijn volgers die daar allemaal iets van vinden. Dat heb ik ook laatst een keer geblokkeerd. Maar ik dacht: moet ik deze man nou gaan bellen of zo? Want ik heb... Of ik kan in ieder geval best makkelijk aan zijn nummer komen. Nee, dat ga ik hem allemaal niet gunnen. Dus ik doe er helemaal niks mee en dat gaat ook eigenlijk heel goed. Maar als je nou zegt: dat zijn Tweede Wereldoorlog-vergelijkingen en mensen die me persoonlijk kennen, dat zijn dingen die ik erger vind, die me meer aangrijpen.

Interviewer: En stel dat iemand jou nou een verrader noemt of een nazi, blokkeer je diegene dan?

Kysia: Nee.

Interviewer: Nee, niet?

Kysia: Ik heb volgens mij nog nooit iemand geblokkeerd. Nee, want ik denk: dan wordt dat weer een ding, of zo.

Interviewer: Dan moet jij steeds mensen gaan lopen blokkeren?

Kysia: Ja en ik heb er dus ook gewoon niet zo'n last van. Het is ook niet zo dat iemand mij de hele tijd... Of dat valt me niet op hoor, dat weet ik niet, ik heb geen tijd om daar de hele tijd mee bezig te zijn. Tenminste, nee, dat vind ik zonde van mijn tijd.

Interviewer: Snap ik. Maar die bagger die je over je heen krijgt, dat is dus vooral via Twitter, als ik het goed begrijp?

Kysia: Ja, want volgens mij... Andere dingen... Ik heb een Instagramprofiel, maar dat is niet zoveel... Op Facebook zitten een paar idioten, gewoon mafketels die dingen sturen, maar nooit... Nee, wat heb je nog meer? TikTok doe ik niet. Mail... Af en toe komt er iets in de mail, maar dat is maar heel zelden. Dus ik heb er eigenlijk verder helemaal geen last van. Ik vind het dus allemaal wel... Het boeit me niet zo heel erg.

Interviewer: Heb je eigenlijk ook weleens last van mannen die met jou op date willen of zo? Want dat gaf Simone aan.

Kysia: Ja, dat krijg ik ook wel. Via Facebook Messenger inderdaad. Dat had ik wel trouwens, één iemand, zit ik nu te denken, die ben ik in het echt weleens tegengekomen. Toen was ik in het buitenland en hadden we iets gedronken. Die ging de hele tijd appen, stalken... Of nou ja, stalken... Op een gegeven moment hield dat ook op. 'Gast, je moet nu ophouden.' Dat krijg je wel, maar ja, weet je, ik haal mijn schouders ervoor op. Dus deze die me nu te binnen schiet was wel duidelijk aanhoudend. Ik denk ook... Ja, maar niet zo erg... Ik denk dat iedereen zijn grenzen daarin heeft. Maar het klopt ja, ik krijg ook weleens dat soort berichten.

Interviewer: Maar daar lig je ook niet echt wakker van, denk ik?

Kysia: Nee, helemaal niet.

Interviewer: Vind je het ook niet erger dan mensen die vervelende dingen over je zeggen?

Kysia: Nee. Nee, het is een beetje neutraal. Nee, zeker niet. Ik heb liever dat iemand me leuk vindt.

Interviewer: Dat snap ik. En wat doet jouw werkgever, NOS, nu om de online omgeving zo veilig mogelijk te maken?

Kysia: Nou, ik had het er met Simone over... Volgens mij zei Simone dat de communicatie onze sociale media in de gaten houdt.

Interviewer: Er schijnt daar dus een persoon voor te zijn. Die ik heel graag wilde spreken, maar dat mag niet van de communicatieafdeling.

Kysia: Waarom niet?

Interviewer: Het schijnt discreet te zijn, ik heb diegene zijn naam niet eens.

Kysia: Vraag het anders aan Marcel, want ik denk dat hij dat prima vindt.

Interviewer: Ja, dat kan ik nog wel even proberen.

Kysia: Maar goed, ik wist dat dus niet, dat er iemand is die dat doet. En als er daadwerkelijk iemand is, dan vind ik het ook raar dat ik het niet weet.

Interviewer: Afke Boven wist het ook niet.

Kysia: Oh ja. Ik weet dus ook niet of het zo is, ik heb er nog nooit van gehoord. Als het zo is dan ben ik ook wel benieuwd wat voor criteria ze daarvoor hanteren. Wanneer ze wel of niet mij... Ik heb er nog nooit iets over gehoord. Andersom is het ook zo dat ik nog nooit naar Marcel of iemand ben toegestapt om te zeggen: 'Dit gaat te ver.' Dat heeft Simone denk ik wel gedaan. Maar ik heb dat nog nooit gedaan. Dus als je zegt: wat heeft de werkgever voor verantwoordelijkheid daarin? Dan denk ik: ja, ik weet het niet. Dus dit was nieuw voor mij en als ik eerlijk ben kan ik me niet voorstellen dat iemand dat doet zonder dat het gecommuniceerd wordt naar ons.

Interviewer: Dat wilde ik nog vragen: als diegene er echt is, vind je dan dat het beter gecommuniceerd had moeten worden naar jullie toe?

Kysia: Nou ja, ja tuurlijk. Simone weet dat er iemand is?

Interviewer: Ja, ja, blijkbaar.

Kysia: Misschien zou ik het moeten weten hoor, maar ik zou het gewoon even aan Marcel voorleggen. En als iemand nou mijn tijdlijn in de gaten houdt... Het is ook openbare informatie hè. Maar ja, ik zou het misschien wel goed vinden... Ik weet nog dat ik het er een keer met Marcel over had. Dat was dan niet online, maar dat was met fysieke dingen, op boerendemonstraties. En dat hij toen zei: maar waarom meld je dat niet? En toen dacht ik: waarom meld ik dat eigenlijk niet? Het is gewoon intimidatie. Dus toen heb ik in één keer vijf meldingen gemaakt bij PersVeilig, omdat zij anders ook niks kunnen doen. Dus andersom is dat misschien ook zo als je iemand hebt vanuit de NOS die dat in de gaten houdt. Die op basis van goede criteria kijkt van: dit is over de schreef en dit niet. Want ik kijk er anders naar. Maar dat is niet zo belangrijk, want je moet als organisatie je grenzen vaststellen, denk ik. Los van hoe individuele medewerkers daarnaar kijken.

Interviewer: Ja. Dat is ook iets wat ik heb gemerkt tijdens deze gesprekken. Jullie lijken het eigenlijk als iets te zien wat erbij hoort, waardoor jullie misschien bij heel veel dingen

denken: oh, dat meld ik niet, want dat hoort er nu eenmaal bij. Terwijl je bij sommige dingen toch eerder zou moeten denken: oh, wel een melding maken.

Kysia: Ja, nee, ik zeg niet dat het erbij hoort. Maar het gebeurt. Het is meer... Ik vind helemaal niet dat het erbij hoort, maar het gebeurt. Dat vind ik wel echt anders. Toen ik vorig jaar hoorde wat ze allemaal over Sigrid Kaag publiceerden, daar schrok ik ook wel van. Dan denk je inderdaad ook wel: doe ik er te makkelijk over? Maar het is ook dat je denkt: er zijn zoveel belangrijker dingen die ik zou willen doen met mijn tijd. Dat is het meer.

Interviewer: Maar denk je dat het überhaupt een verandering teweeg zou kunnen brengen als je meer meldingen maakt van dingen die mensen zeggen?

Kysia: Nou, ik had het er met Simone over. Zij heeft aangifte gedaan. Toen vroeg ik of er iets met die aangifte is gebeurd en toen zei ze: nou, nee, ik heb er nooit meer iets over gehoord. Dus dan denk ik... Ja, we hadden vandaag ook weer zo'n onderzoek over vrouwen die echt verkracht zijn die een melding hebben gemaakt. En die ook zeggen: ik weet niet of ik het nog een keer zou doen. Ja, dat is het. En ik denk ook: het is niet strafbaar om mij uit te schelden. Het is ook niet strafbaar om nare dingen over mij te zeggen en laten we het land waarin dat zo is koesteren. Dus je moet er ook niet te kleinzerig over doen. Maar als het echt racistisch is, dan is dat strafbaar. Daar ligt echt een grens.

Interviewer: Het lijkt me wel ontmoedigend dat je ergens aangifte van doet en dat en dat er alsnog niks mee gebeurt. Dat je denkt: ik doe die moeite, en er gebeurt niks mee.

Kysia: Ja, maar je weet niet of er niks mee gebeurt hoort. Het wordt in ieder geval niet gecommuniceerd.

Interviewer: Het schrikt mensen misschien wel af als er aangifte tegen ze wordt gedaan.

Kysia: Ja, zeker. Maar dan moet er iets strafbaars zijn gebeurd. En mij nazi noemen is niet strafbaar.

Interviewer: Nee. Dat is dus vrijheid van meningsuiting?

Kysia: Ja. Ik vind het ook wel weer goed. Ja, nee, dit is niet goed. Ik zou het zelf nooit doen, maar nogmaals: het is een beetje sneu. Bij sommige mensen is het hun fulltimebaan hoor, Twitter. Ik zit dus ook te denken en wat ik nog meer vervelend vind, er zijn van die mensen die ik persoonlijk ken en mij taggen op Twitter. Maar dat geldt ook voor mensen zoals Jan Roos. Van die hele fanatieke twitteraars met heel veel volgers. Hoe heten al die mensen van... Het is altijd een beetje dezelfde hoek van mensen die eerst heel erg tegen corona waren en nu zijn ze heel erg tegen Oekraïne.

Interviewer: Tegen de NAVO en zo, ja.

Kysia: Ja! En het is niet alsof ik het heel erg vind, maar het is gewoon heel vermoeiend, omdat het zoveel ruis teweegbrengt. Dus misschien moet ik ook gewoon wat vaker gesprekken blokkeren, want dat helpt voor mij wel. Want het is voor mij wel een grens:

mensen blokkeren doe ik eigenlijk niet, maar gesprekken blokkeer ik wel. Iedereen die eraan meedoet ben je dan even kwijt. Een tweet rapporteren heb ik ook nog nooit gedaan, ik weet niet wat er dan mee gebeurt. Maar ik heb nu dus wel een paar keer het gesprek genegeerd. En dan krijg je geen meldingen meer als iemand daarop reageert. Want dat is het probleem, iemand gaat tweeten en duizend mensen gaan het dan retweeten of erop reageren. Dat ben je dan allemaal kwijt. Dus het verschijnt dan niet meer in je tijdlijn.

Interviewer: Ja, oké. Ik ben benieuwd of jij vindt dat NOS nog meer zou kunnen doen om de online veiligheid van de journalist te waarborgen.

Kysia: Ja, ik heb er niet zoveel ervaring mee. Wat vonden de anderen? Misschien kan ik me daarin vinden.

Interviewer: Ze vonden eigenlijk dat er al wel genoeg werd gedaan. Afke vond het vooral bij de mensen zelf liggen, bij de opvoeding.

Kysia: Haha, ja. Het lijkt me toch nog nog waardevol voor jou om die ene persoon te spreken die dat allemaal bijhoudt. Heb je Marcel z'n nummer? Ik kan het ook wel voor je vragen, maar misschien kun je het beter even zelf proberen.

Interviewer: Ja, ik heb zijn nummer, dus ik ga dat nog wel even proberen.

Kysia: Had je verder eigenlijk nog andere vragen, of niet?

Interviewer: Nee, dit was het eigenlijk wel. Je hebt heel veel uit jezelf al beantwoord. Dus dat scheelt.

Kysia: Haha ja, lekker kletsen.

Interviewer: Als ik later nog ergens tegenaan loop dan kan ik het je misschien mailen en dan...

Kysia: Ja hoor, je kan ook bellen. Als ik kan opnemen dan neem ik altijd op.

Interviewer: Ik wil je bedanken voor je tijd en dat je mee wilde werken.

Kysia: Ja hoor, geen probleem. Heel veel succes. Wanneer ga je afstuderen?

Interviewer: 13 juni moet ik alles inleveren, dus dat is spannend. En dan hoor ik in de week van 20 juni geloof ik of ik ben afstuderen.

Kysia: Ja, maar je werkt dus al wel bij RTL?

Interviewer: Ja, ik werk nu één dag in de week bij EditieNL en daar edit ik video's voor online en maak ik artikelen voor online.

Kysia: Leuk!

Interviewer: En verder dus vooral bezig met afstuderen zodat ik hopelijk straks meer dagen kan gaan werken. We zullen zien.

Kysia: Ja. Nou, heel veel succes en als er nog iets is dan schroom niet om te bellen.

Interviewer: Oké, dankjewel. Fijn weekend!

Kysia: Doeil!

Interview Marieke van de Zilver, politiek verslaggever bij RTL Nieuws

Interviewer: Hoi Marieke! Zo, alles gelukt? Liep er wat uit?

Marieke: Hallo! Ja, ik was nog aan het bellen en moeilijk, moeilijk. Ik zit met zo'n verhaal wat dan... Het kan een verhaal worden maar het kan ook niet. En van Sadelhoff is de eind en die heeft hetzelfde met dit verhaal. Nou ja, dus dat. Ben jij vrij vandaag verder?

Interviewer: Ik heb straks nog wel een interview, maar dat is voor wat anders. En wat dingetjes die ik zelf moet doen, dus... Op zich: alles is wel makkelijk in te delen, dus dat is fijn.

Marieke: Dus je zit niet fulltime bij Editie dan?

Interviewer: Nee, het is eigenlijk meer een bijbaantje naast het afstuderen. Want ik ben nu dus bezig met mijn afstudeerproject: een onderzoek en een productie. Ik had in de mail al een beetje uitgelegd waar dat over ging, toch?

Marieke: Ja, maar vertel het nog even want ik weet het echt niet meer. Het ging over hoe vrouwen bejegend worden, maar dat is eigenlijk het enige wat ik me heb herinnerd.

Interviewer: Ja, oké. Ik doe eigenlijk onderzoek naar online intimidatie en pesterijen tegen vrouwelijke journalisten, en dan richt ik me echt op de journalisten bij NOS en RTL Nieuws, omdat die ook een tv-nieuws hebben. Ik denk dat je dan wat zichtbaarder bent, waardoor je eerder op zo'n manier benaderd kan worden. Je komt met je uiterlijk in beeld en je bent het gezicht van een organisatie. Ik was daar gewoon heel benieuwd naar. En dan specifiek vrouwen, omdat die toch op een andere manier bejegend worden dan mannen. Sowieso kan je in de ogen van sommige mensen al veel minder, alleen omdat je vrouw bent. Ik weet niet of jij dat ook hebt gemerkt tijdens jouw werk in de politieke verslaggeving?

Marieke: Ja. Je wordt gewoon op een andere manier bejegend. En er wordt veel sneller... In wat je terugkrijgt op sociale media, wordt ook veel sneller je voorkomen erbij gehaald. Of in mijn geval – en ik denk dat dat bij Floor ook is – de manier waarop je praat, of het volume waarop je praat. Dat soort dingen, die je bij mannen gewoon veel minder snel hoort. In een

keer wordt dat een ding. Of dat je inderdaad knap of niet knap bent, dat wordt ook een ding. Daar krijg je ook positieve reacties op overigens, ik wil niet zeggen dat het alleen maar kommer en kwel is. Maar dat krijg je volgens mij gewoon veel sneller terug dan mannen. Ik kan ook altijd zien... Ik weet precies wanneer een uitzending goed bekeken is en wanneer niet. Ik kan gewoon zien aan als ik een item heb gemaakt... Ik kan het gewoon zien aan dan wel het aantal DM'etjes dat ik krijg op Instagram, dan wel het aantal volgers dat er daarbij komt. Soms zijn het er weinig en dan denk ik: dit was niet zo'n goeie. En het klopt vrijwel altijd. Dus je krijgt gewoon veel meer van dat soort reacties.

Interviewer: Wat zeggen mensen dan bijvoorbeeld, is er weleens iets blijven hangen waarvan je denkt: dat vond ik wel echt gemeen of vervelend om te horen?

Marieke: Nee, er blijft bij mij eigenlijk nooit iets hangen. Ik weet wel... Vrij recent dat ik een bepaalde vraag had gesteld bij een coronapersconferentie over wat je doet met ongevaccineerden. Welke consequenties verbind je daaraan? Wat achter mijn vraag zat was gewoon: ook geen keuze maken daarin – tussen geef je gevaccineerden dezelfde kans op een IC-bed als ongevaccineerden – ook geen keuze daarin maken is een beleidskeuze. Ik wilde die politici dwingen om zich daarover uit te spreken en zich daar rekenschap van te geven. Dat je hoe dan ook een keuze maakt. Maar daar kwamen natuurlijk heel veel van die heftige reacties op. En dat varieert dan van: weet ik het, dat je een halve nazi bent. De tribunalen, dat soort shit komt ook voorbij. Er was een iemand die stuurde: 'Ik hoop dat je krijgt wat je toekomt.' En dan als tweede bericht: 'Het zal weinig goeds zijn.' [Marieke lacht]. Maar ook wel dat ik soms bij Jinek heb gezeten en dat ik nuanceringsaanbrachten bij kritiek op kabinetsbeleid. Dan kwamen er altijd berichten van: 'Oh, je doet het zeker met Hugo de Jonge.' Ik moet zeggen: het raakt me op sommige momenten meer dan andere. En ik kan het in het werk dat ik doe voor het nieuws altijd redelijk van me af zetten. Omdat het dan meer gaat over wat ik doe als werk dan over mij als persoon. Ik heb ook bij de Slimste Mens gezeten en daar vonden mensen het heel vervelend dat ik fanatiek was. Dat vond ik vervelender omdat die kritiek dichterbij mij als persoon kwam. Dat ging niet over het werk dat ik deed, maar over ik die daar zat. Dus dat vond ik vervelender en dat raakte me ook wel meer, want ik moet zeggen: voor de dingen in het nieuws... Dat soms een interview veel gedeeld wordt of zo, tuurlijk komen er altijd negatieve reacties op. En die reacties gaan ook vaak over hoe je praat, dat je te hard praat, dat je politici niet laat uitpraten of dat je respectloze vragen stelt. Dat heb ik ook zo vaak gehoord na een persconferentie. Daar staat tegenover dat er ook altijd een heleboel mensen zijn die daar positief op reageren. En de mensen die ik vaak hoger heb zitten, die reageren vaker positief en er zijn een heleboel anoniempjes die negatief reageren. Dus ik kan het al redelijk goed van me af zetten en ook scheiden.

Interviewer: Maar dat lukt dus niet altijd? Als het bijvoorbeeld echt heel persoonlijk is dan raakt het je wel op een bepaalde manier?

Marieke: Ja, soms wel. Kijk, ik denk uiteindelijk... Iedereen wil op z'n meest zwakke momenten altijd aardig gevonden worden. Tenminste, ik wel. Dus dan is het vervelend als mensen iets zeggen dat direct over jou onaardig is. Liever heb je dat niet. En ja, soms raakt dat wel.

Interviewer: Maar heb je eigenlijk in de gaten wat er allemaal over je wordt gezegd of heb je zoiets van: ik kijk bewust niet op Twitter na een uitzending van Jinek?

Marieke: Nou, dat scheelt. Soms doe ik dat wel, dan ga ik er echt bewust naar op zoek. Dan wil ik het echt weten. Dan weet ook en dan kan ik er ook mee omgaan. En soms denk ik ook: wat maakt het eigenlijk uit? En dat is natuurlijk de gezondere houding, vind ik. Dan kun je gewoon uitgaan van wat mensen zeggen die je wel belangrijk vindt. En dat is uiteindelijk ook veel belangrijker dan wat anonieme mensen op Twitter zeggen. Dus het scheelt per moment. Ik heb echt wel een avond gehad waarop ik de hashtag aan het terugscrollen was. Maar dat doe ik niet altijd, want uiteindelijk levert het ook niks op.

Interviewer: Nee. Hoe vaak doe je dat dan, denk je?

Marieke: Tja, bij het nieuws sowieso nooit. Daar merk ik ook dat er veel minder reacties op komen. Tenminste, veel minder directe reacties. Misschien dertig procent van de tijd of zo dat ik het wel doe.

Interviewer: En dat is dus uit nieuwsgierigheid en ook een stukje controle? Van dat je denkt van: dan weet ik in ieder geval wat er gezegd wordt.

Marieke: Ja, ja.

Interviewer: Ja, en je zei net dat er eigenlijk nooit echt iets specifiek blijft hangen. Is er dan echt geen opmerking die jou het meest is bijgebleven in al die tijd?

Marieke: Nee, echt geen specifieke opmerking. Het zijn meer die algemeenheden. Dat het me echt is bijgebleven dat de reactie heel vaak was tijdens de coronacrisis als ik nuanceringen bracht: 'Oh, je neukt zeker met Hugo de Jonge.' Maar dat was dan niet de letterlijke opmerking. En dan die gast die zei: 'Ik hoop dat je krijgt wat je toekomt en het zal niet veel goeds zijn.' Dat is dan omdat het vrij recent was. Maar nee, er is niet zo een opmerking die ik nu zo kan bedenken die echt is blijven hangen. En dat vind ik eigenlijk ook wel fijn. Dat vind ik wel prettig.

Interviewer: Maar er zijn dus wel onderwerpen waar jij over bericht, waarbij je dan merkt dat er meer reactie op komt? Zoals dus corona bijvoorbeeld, ik weet niet of er nu iets speelt waar je over bericht waar dan meer reacties op komen.

Marieke: Nee, want het zit nu vooral in het kader van: 'Hey, wat zie je er leuk uit. Ben je nieuw?', zus en zo. Weet je, en dan een beetje beledigd gaan doen als ik niks terugstuur. 'Oh ja, jammer. Arrogant.' Of dat. Geen inhoudelijke reacties op het moment eigenlijk. Dat komt vooral met corona of als je Wilders of Baudet in mijn geval... Dat soort dingen roepen denk ik altijd reacties op bij mensen. Verder niet.

Interviewer: Nee. Heb je er eigenlijk weleens melding van gemaakt als iemand online iets heel vervelends tegen je zei? Of weet je dat dat kan ergens, of iets?

Marieke: Nou, ik vermoed dat dat zeker kan bij RTL, maar dat heb ik eigenlijk nooit gedaan. Stel dat iemand nou echt een doodsbedreiging zou maken die ik echt serieus zou nemen. Want zo'n anoniem twitteraccount met 'Ik hoop dat ik jou nooit tegenkom', weet je, dat soort dingen gebeuren ook wel, maar dat neem ik nooit serieus. Als het echt iets is waar ik echt van zou schrikken of echt heel serieus zou nemen dan zou ik wel melding maken, maar dat heb ik eigenlijk nooit gedaan.

Interviewer: Zou je daar dan ook je grens van aangifte leggen? Als iemand een doodsbedreiging stuurt en iemand zegt: 'Ik kom naar je huis' en die zet je adres erbij of zo, zoiets, echt iets wat heel serieus lijkt.

Marieke: Nou, dan zou ik zeker wel aangifte gaan doen, ja. Dat kan volgens mij ook zinnig hebben. Maar volgens mij is er bij RTL een heel... Maar dat weet ik dus niet omdat ik er nooit mee in aanraking ben gekomen. RTL vraagt er ook niet naar. Dat moet echt vanuit jezelf komen. Ik denk uiteindelijk dat er via Fons – de chef nu – en via Ilse vrij makkelijk de goede kanalen voor gevonden kunnen worden. Volgens mij heeft Floor dat aan de hand gehad toen ze met Baudet aan de Jinek-tafel zat. Ik weet niet of ze daar uiteindelijk ook aangifte van heeft gedaan, maar volgens mij is er wel over gesproken toen met RTL.

Interviewer: Oké. En de deur staat daar ook gewoon open om binnen te wandelen als er iets is waar je mee zit, denk jij?

Marieke: Ja, ik denk het wel. Ik denk het wel. Ja, ik denk als het echt erg is, dat ze het wel serieus nemen. En dat ze in ieder geval naar je luisteren. Dat kan al wel heel erg helpen. En met je meedenken. Van: nou, is het goed om aangifte te doen? Maar daar spreek ik dus niet bij uit ervaring.

Interviewer: Nee, want jij vindt het dus niet erg genoeg wat je over je heen krijgt, om daar melding van te maken of het doet je niet genoeg?

Marieke: Nee, ik vind het niet erg genoeg en het doet me niet genoeg. Omdat ik het zo makkelijk van me af kan zetten is de moeite die ik ervoor moet doen om daar melding van te maken... Om uit te zoeken bij wie dan, dat is het me gewoon niet waard. Het kost me meer dan dat het me oplevert.

Interviewer: Ja precies. Maar vind je dat jouw werkgever, dus RTL, een bepaalde verantwoordelijkheid heeft als het gaat om de veiligheid van jouw online werkomgeving, laat ik het zo maar noemen.

Marieke: Dat vind ik lastig. Nee, zou ik zeggen. Tot er inderdaad een bepaalde grens is bereikt. En die grens ligt, denk ik, bij serieuze bedreigingen. En daarvoor zou ik denken: nee, daar ben ik zelf verantwoordelijk voor. Kijk, RTL kan wel tips geven, van: beveilig je account goed en doe vooral aan tweestapsverificatie. En RTL heeft wel een soort van halfbakken twitterbeleid. Van: ga niet in discussie en zo. Uiteindelijk vind ik het ook goed dat ze die verantwoordelijkheid bij onszelf leggen. Want wij kiezen er zelf voor in hoeverre we ook buiten RTL op televisie willen verschijnen. Hoe zichtbaar je daarin wil zijn, hoe zichtbaar je wil twitteren. Hoe zichtbaarder je twittert, hoe meer je ook over je heen krijgt. Denk ik. En

ja, uiteindelijk kan RTL daarin begeleiden of tips geven, maar die verantwoordelijkheid ligt uiteindelijk toch bij jezelf. Ze kunnen daarin begeleidend zijn, maar that's it.

Interviewer: Maar ze zeggen dus wel van: ga niet teveel op die rare mensen in, want dat geeft alleen maar brandstof voor meer? Zoiets.

Marieke: Nou, ze hebben meer zo'n algemeen ding dat eens in de zoveel tijd vanuit de redactieraad komt. Zo'n mailtje... Ze vinden het vooral gewoon belangrijk dat het niet te persoonlijk is. Dat is deels natuurlijk om RTL te beschermen, maar deels denk ik ook om de journalist te beschermen.

Interviewer: Dus niet teveel van jezelf delen eigenlijk?

Marieke: Ja. Dus zorg dat je een zekere afstand houdt. Dat is meer het beleid. Je moet uiteindelijk natuurlijk zelf weten wat je allemaal deelt. RTL heeft zoiets van: je moet zelf weten wat je allemaal deelt, zolang het maar niet slecht afstraalt op RTL. Maar ik denk dat er ook wel een tweede ding achter zit: je wil wel dat journalisten een zekere professionele distantie bewaren en automatisch volgt daar denk ik uit dat dat de journalist ook wat beschermt. Maar ik denk niet dat RTL daar heel actief mee bezig is, met die online veiligheid. Ze zijn meer met offline veiligheid bezig.

Interviewer: Nee, het gaat meer... Oké. Offline veiligheid dus wel? Dus stel jij gaat naar een coronademonstratie om die te verslaan – of in ieder geval: die er waren...

Marieke: Ja, daar zijn wel echt maatregelen voor getroffen. Van tevoren wordt altijd ingeschat... Nou ja, cameramannen mogen daar nooit meer alleen heen. Dat deden ze voorheen nog weleens, dat ze alleen gingen draaien. Dat gebeurt niet meer. Als je het belangrijk vindt dat je een bodyguard of beveiliging meekrijgt dan wordt daarover gesproken. Is het nodig? Wat is de risico-inschatting, of moeten we misschien helemaal niet gaan? Daar wordt wel rekening mee gehouden. Meer dan online, want Twitter... Ja, het is toch je eigen Twitter.

Interviewer: En misschien is het ook wat urgenter. Dat het jou ook echt gelijk fysiek kan raken.

Marieke: Ja, dat denk ik ook.

Interviewer: Zou je dan zeggen dat ze offline veiligheid ook echt serieuzer nemen?

Marieke: Ja, dat denk ik wel. Maar ik weet niet of dat per se iets slechts is. Omdat ik denk dat als er echt bedreigingen komen, of je voelt je online onveilig, en dat die link er direct is met je werk, dat ze dat ook wel echt serieus zouden nemen. Als dat zou gebeuren. Alleen het ook wat minder direct en minder urgent ook, wat je zegt.

Interviewer: Maar jij weet dus niet uit je hoofd waar je terecht zou kunnen als dat het geval is [dat je online bedreigd wordt]?

Marieke: Nee. Ik zou gewoon als eerste naar mijn chef gaan.

Interviewer: Ja. Maar zouden ze dat dan niet gelijk al beter vanuit zichzelf moeten communiceren? Van: hé, hier en hier is een punt voor als je wat over je heen krijgt. Bijvoorbeeld als zo'n online bedreiging fysiek dreigt te worden, daar ze daar een grens zouden kunnen leggen en helder hebben waar je heen zou kunnen, wat er dan gedaan wordt en wat het beleid is.

Marieke: Ja, dat zou kunnen. En tegelijkertijd denk ik dat ik toch altijd even het overleg zou zoeken met Fons, met de chef. En ik hoop dan dat die wel weet waar ik heen moet, haha. Dat weet ik nu dus niet.

Interviewer: Ik vroeg me trouwens nog af... Jij bent dus actief op Twitter, ik denk op Instagram en... Facebook ook?

Marieke: Nou, ik heb wel een Facebookaccount, maar ik ben echt al honderdduizend jaar niet meer ingelogd. Dus dat weet ik gewoon niet, wat daar gebeurt. En mijn Instagram, moet ik zeggen... Daar heb ik echt maar tien fotootjes op staan of zo. En die zijn allemaal werk gerelateerd. Dus ik hou dat wel heel erg... Ik deel niks over mijn persoonlijke leven eigenlijk. Heel af en toe een story. Maar that's it. Omdat ik eigenlijk vind dat niemand daar iets mee te maken heeft. Zelfs geen foto met een korte broek.

Interviewer: Nee?

Marieke: Nee, nee. Het is allemaal heel braaf werk gerelateerd. Dus nou ja, dan... Dus dat is ook vooral... Als ik dan wel een keer een story post dan komen er vooral lieve reacties. En ik ben ook vrij rigoureuus. Toen met Slimste Mens ook, als mensen er lullige dingen onder gingen zetten... Dat ik zo irritant was of dat ik een irritante stem had of wat dan ook, die verwijder ik ook gewoon allemaal. Ik denk bij mezelf: flikker maar op. Ik hoef die reacties niet te zien. Het is hier geen democratie, het is hier mijn pagina. Doe. Het is hier geen vrijheid van meningsuiting. Als mensen echt zeggen van: 'Nou, weet je, je bent echt irritant of zo', ja, prima. Maar als ze... Er waren ook een paar mensen die gingen achter elkaar een paar lullige reacties zetten. Dan denk ik ook: ja, doe. Flikker maar op. Maar dat is dan ook handig, want dan irriteert me dat op dat moment wel. Dan denk ik: hoezo kom je naar mijn pagina om dit achter te laten? Maar ik zou me nu dus niet letterlijk kunnen herinneren wat die reacties destijds waren. Dus dat is dan ook top. Want dan ben ik ze gewoon vergeten en dan hoef ik ze nooit meer terug te zien. Het is een soort van struisvogelpolitiek.

Interviewer: Ja. Maar vind je het niet bizar dat mensen helemaal de tijd nemen om naar jouw pagina te gaan om over jou iets vervelends te zeggen?

Marieke: Ja, totaal! Totaal! Maar ja, weet je, ik denk ook tegelijkertijd: moet je doen, als jij je daar beter door voelt. Meid, helemaal prima. Ik zou het ook niet doen, maar whatever floats your boat.

Interviewer: Ik heb in andere interviews gehoord dat reacties van vrouwen eigenlijk veel venijniger zijn dan die van mannen. Merk jij dat ook?

Marieke: Ja, nou ja, niet per se moet ik zeggen.

Interviewer: Nee, niet opvallend?

Marieke: Nee. Ik denk wel dat vrouwen – nu ik het bedenken – dat vrouwen iets sneller iets zeggen over de manier waarop ik praat of zo. En mannen dan meer op het uiterlijk gaan zitten, zo iets. Maar ik merk daar niet per se heel erg verschil in.

Interviewer: Nee. En wat vind je dan van die seksueel getinte opmerkingen die je krijgt? Of weet ik veel, dat ze je op date vragen of zo iets. Vind je dat erger dan een gemene reactie over dat je bijvoorbeeld zo fanatiek bent?

Marieke: Nee. Ik vind allebei... Ik vind allebei dat je denkt: ja... Ik denk bij allebei: wat wil je hier nou mee bereiken? En dan ook als je daarna zo quasi beledigd nog iets gaat lopen sturen omdat ik niks terugstuur... Nee, ja, dude, ik ben je niks verplicht. Wat wil je? Ga weg. Dus nee, dat vind ik allebei... Ik begrijp het gewoon echt niet. Ik zou het zelf ook nooit doen. Weet je, je kunt iets lulligs denken over... I don't know... Als je op Instagram zit te scrollen en Katja Schuurman heeft ineens een of ander kut-postje over de relatie die uit is met Freek van Noordwijk. Dan kun je iets denken bij jezelf, maar dat kun je ook daar houden. Je hoeft dan niet te gaan tikken. Ik snap dat gewoon niet. Dus dat snap ik aan beide kanten niet.

Interviewer: Nee. En vind je Twitter daarin dan het ergst? Van wat je ook voorbij ziet komen en zo.

Marieke: Ja, Twitter is wel het ergst. Omdat mensen daar vaker anoniem zijn. En dus minder remming voelen. Bij Instagram zit er meestal toch een persoontje achter. Dus die houden zich dan misschien nog wat in. Bij Twitter is het ook veel vaker... Dan wordt zo iets opgepakt in een bepaalde kring en dan zie je ook dat er allemaal van die anoniempjes uit allerlei hollen kruipen om er iets over te komen zeggen. Dat je ook denkt... Maar dat maakt tegelijkertijd ook dat ik het minder... Dat ik denk: dat zijn anoniempjes, dat is prima. En met Instagram denk ik vaker: dat je dit durft te zeggen onder je eigen naam. Hoezo?!

Interviewer: Oh, mensen doen het daar ook echt onder hun eigen naam?

Marieke: Ja, ja, vaak wel. Ja.

Interviewer: Dus die voelen zich gewoon geroepen om onder hun eigen naam iets gemeens te zeggen?

Marieke: Ja, of weet je wel, van die 'Wat ben jij lekker' of 'Wat ben jij knap' en 'Hey, wil je wat terugsturen?'. Ja, ga weg. Bizar.

Interviewer: Ben je daar dan in veranderd nu je het werk wat langer doet ten opzichte van toen het voor het eerst op je afkwam? Is dat veranderd?

Marieke: Nou, ik denk dat ik het voor het eerst heel heftig had toen ik een interview deed... Volgens mij was dat nog in 2018 of 2019, met Baudet. En toen de tweede keer was het heel erg met De Slimste Mens. Ja, je went daar wel aan. En gek genoeg... Er zijn momenten dat als je weet dat het een beetje viral gaat, dan schrik je daar in het begin een beetje van. Maar op een gegeven moment is het ook zoveel dat het gewoon onmogelijk is om het allemaal nog te zien. Dus dan wordt het vanzelf wel iets waarvan je denkt: dat zal dan wel. En je merkt dus ook dat die initiële schrikreactie steeds minder wordt. Op een gegeven moment denk je gewoon: dit hoort erbij. Prima.

Interviewer: Part of the job?

Marieke: Ja, en soms heb ik nog een zwakker moment en dan vind ik het wel weer vervelender. Als ik het zou moeten beschrijven: je begint hier en dan krijg je een schrikreactie. En die bergjes die worden steeds... Dat gaat steeds meer naar beneden. Het zijn nog wel van die golfbeweginkjes, maar ze worden steeds lager. Zo denk ik dat het is.

Interviewer: Oké. Dus het heeft op lange termijn niet echt een bepaalde invloed op je gehad?

Marieke: Nou, ik denk dat ik er uiteindelijk wel minder door gaan twitteren ben. Ja, toch wel. Omdat ik gewoon... Ik merk wel aan mezelf dat ik nogal van discussiëren hou. Ook al zit het me dan niet heel erg dwars, soms ga ik toch iets terugsturen naar mensen. Maar op een gegeven moment dacht ik: hier heb ik helemaal geen zin in. Ik heb er helemaal geen zin in. Dus dan ga ik nu gewoon alleen nog maar braaf... Ik probeer vooral dat niet meer te doen als mensen iets sturen. Ik probeer sowieso veel braver te twitteren. Alleen nog maar linkjes. Maar dat heeft niet alleen te maken met wat ik terugkrijg, het heeft ook te maken met überhaupt dat ik gewoon een beetje chagrijnig ben over die hele opiniecultuur die we in Nederland hebben. Dat ik denk: het kan me echt niet schelen wat je vindt. Het kan me allemaal gewoon niet schelen. Zoek uit hoe het is, leg me iets uit, maak me wijzer, maar houd je bek met je mening. Het interesseert me gewoon niet. En dan wil ik daar dus ook niet aan bijdragen. Dus daar heeft het net zoveel mee te maken als met het feit dat ik dan dingen over me heen zou krijgen.

Interviewer: Nou ja, dit waren dan eigenlijk de vragen die ik je wilde stellen. Ik wil kijken wat effectieve oplossingen kunnen zijn vanuit de redactie, eigenlijk tegen die online intimidatie en pesterijen. Maar dat is heel lastig, want het is natuurlijk extern. Mensen gooien zelf maar dingen op het internet. Maar ik wil kijken: wat kan zo'n redactie nou doen? Misschien om journalisten te helpen om ermee om te gaan, of in ieder geval zichtbaar te zijn en laten weten dat het op de agenda staat. De NOS heeft bijvoorbeeld een soort monitorpersoon, die houdt dus alles bij. Bijvoorbeeld ook van Simone Weimans. Die volgt het zelf niet meer omdat het allemaal racistisch is en ze zegt: 'Ik heb geen leven meer als ik dat allemaal ga volgen.'

Marieke: Nee, vreselijk.

Interviewer: Maar er zit daar dus wel een persoon die alles in de gaten houdt en ook hashtags in de gaten houdt en even kijkt of er een gek tussen zit die ineens op het

Mediapark staat en iets raars gaat doen. Dat hebben ze daar dus, en ze werken volgens mij nauw samen met PersVeilig, waar je ook meldingen kunt maken.

Marieke: Dat hebben wij ook wel. Een soort van samenwerking met PersVeilig. Maar ik weet niet of dat ook over online veiligheid gaat, want de cursussen die wij daar hebben gehad gaan vooral over... Nou, trouwens, dat ging volgens mij ook wel over online. Want hij had een fotootje van internet getrokken om te laten zien hoeveel je kon vinden over iemand.

Interviewer: Ja, het zal best wel over online gaan, want daar zijn ze bij PersVeilig ook wel veel mee bezig. Volgens mij hadden ze ook een soort training online staan, of een workshop, die je kan doen als je online aangevallen wordt. En bij de NOS kun je dus ook altijd terecht bij de hoofdredacteur. Ik denk dat dat hier ook wel ook wel gewoon kan? Dat je gewoon bij je hoofdredacteur of chef terecht kan als er iets is waar je mee zit.

Marieke: Maar ik denk dan dat het iets minder geïnstitutionaliseerd is bij ons dan bij de NOS.

Interviewer: Ja, ik weet niet, misschien is dat toch ook uit de coronacrisis voortgekomen.

Marieke: Ik denk sowieso dat de NOS ook veel heftiger dingen over zich heen krijgt dan wij. Omdat het de NOS is.

Interviewer: Ja, en daar is er iets meer beleid voor misschien. Of wat strakker beleid om daarmee om te gaan en zo.

Marieke: Ja, het is wel interessant. Ik weet ook niet of het zou helpen als er bij RTL een soort leidraad zou zijn of zo. Want het heeft toch ook te maken met zichtbaarheid. Ja, en soms dan heb je gewoon die zichtbaarheid.

Interviewer: Ja, en ik denk ook gewoon dat journalisten een dikke huid hebben gekweekt als het hierom gaat. Dus dat ze niet zo snel ergens van onder de indruk zijn of de drang hebben om daar een melding van te maken.

Marieke: Nou ja, dat ook. Maar ik denk gewoon dat er ook vrouwen zijn die het toch ook vaker uit de weg zullen gaan. Het aloude vrouwen zeggen veel minder ja tegen talkshows. Dat zag je ook bij de Slimste Mens. Daar hebben ze altijd zoveel moeite met het vinden van vrouwen.

Interviewer: Omdat die toch vaker over het uiterlijk opmerkingen krijgen?

Marieke: Nou ja, uiterlijk, maar ook de dingen... Als een man fanatiek is dan vinden mensen dat veel minder erg dan wanneer een vrouw fanatiek is. Dat soort dingen. En dat is ook zo als een vrouw een politicus onderbreekt, dan vinden mensen dat al snel onbeschoft dan wanneer een man dat doet. Dat heeft deels denk ik ook een filterend effect, aan de voorkant al. Dat je denkt: daar heb ik geen zin in, dus daar ga ik niet zitten. Of: ik ga dat niet doen. Weet ik veel. Daardoor denken vrouwen misschien minder snel dat ze zoiets zouden moeten doen.

Interviewer: En dat werkt dan dus ook weer online door, denk ik. Door minder van jezelf te laten zien, minder te posten. Misschien ook in het kader van professionaliteit. Dat je niet elke vakantiefoto op Instagram wil zetten. Maar misschien ook omdat je niet zoveel over je heen wil krijgen. Dus dan filter je jezelf misschien ook op een bepaalde manier.

Marieke: Weet je, het zijn dan van die dingen die op een gegeven moment alleen maar tegen je gebruikt gaan worden. Dus dan: laat maar zitten. Geen reactie is ook geen negatieve reactie.

Interviewer: Nee, precies. Maar vind je dat dan niet jammer, dat je niet zoveel persoonlijke dingen kunt delen als misschien je vrienden of vriendinnen?

Marieke: Nee, ik heb daar niet zoveel moeite mee. Want mijn beste vriendin zit überhaupt niet op Instagram, dus het zit ook wel een beetje in de omgeving waar mensen ook niet per se alles delen of zo. Dus nee, dat mis ik niet. Wat ik wel heb: ik ben ook freelancer geweest, en wat er dan gebeurt als je bij de Kamer van Koophandel bent ingeschreven, en ik was ingeschreven op mijn eigen huisadres... Ik heb wel echt hele Google-rondes gehad om op een gegeven moment met corona... Dan was er weer zo'n persconferentie geweest en dan kwam er zo'n heel naar sfeertje... Zo van: 'Wie heeft die vraag gesteld?' En dan op een gegeven moment: 'Het was Marieke van de Zilver.', en zo ging dat dan. En dan kreeg ik al berichtjes: 'Ik weet dat jij die vraag hebt gesteld, ik hoop dat wij elkaar niet tegenkomen', dat soort berichten. Toen dacht ik wel: ja, ik ga wel gewoon zorgen dat mijn adres overal van Google weg is. Dus ik heb allemaal van die kutsites moeten mailen: 'Hallo, ik ben freelancer en je hebt mijn adres'. Over dat soort dingen denk ik nu inderdaad wel na. Mensen mogen prima weten in welk gat ik woon, maar ik denk eigenlijk dat het best moeilijk te vinden is. Ik denk dat je niet zomaar kan vinden waar ik woon. Dat soort dingen vind ik toch wel fijn. Je kan het niet op basis van mijn Facebook, LinkedIn of Twitter vinden, wat dan ook. Tegenwoordig heb ik wel een Wiki-ding waar dan mijn verjaardag bij staat. Dat vind ik wel irritant. En mijn leeftijd.

Interviewer: Dat vinden mensen dan dus blijkbaar interessant om over jou te weten, je verjaardag en je leeftijd.

Marieke: Ja, dus dat is dan, nou ja goed...

Interviewer: Als dat dan het ergste is...

Marieke: Ja, precies. Dat is het dan ook. Voor de rest kun je niet vinden wie mijn vriend is. Misschien als je toevallig bij hem zit en je scrollt heel ver terug. Ik denk dat hij ooit wel wat gepost heeft. Maar goed, we zien het.

Interviewer: Nou helder, in ieder geval voor nu. Dit was eigenlijk alles wat ik voor nu wilde weten en dan ga ik ermee aan de slag. Dus ik wil jou bedanken voor je tijd en je antwoorden.

Marieke: Ja!

Interviewer: Super dat het even kon.

Marieke: Ja, hartstikke leuk. Helemaal goed. Succes, wanneer moet het af zijn?

Interviewer: 13 juni moet het af zijn.

Marieke: 13 juni, oké. Nou, good luck. Ik ben wel benieuwd. Als je het af hebt wil ik het wel lezen.

Interviewer: Ja, dan stuur ik het door. Doe ik.

Marieke: Nou, helemaal goed. Good luck.

Interviewer: Dank je, werk ze nog.

Marieke: Hoi hoi.

Interviewer: Doei doei.

Interview met Floor Bremer, politiek verslaggever bij RTL Nieuws

Interviewer: Hallo!

Floor: Hai sorry! Ik zat nog even op mijn telefoon.

Interviewer: Goedemorgen, alles goed?

Floor: Wacht even hoor, ik ben een beetje ongeorganiseerd alles... Vertel, waar je gaat onderzoek over?

Interviewer: Mijn onderzoek gaat over online intimidatie en pesterijen tegen vrouwelijke journalisten. En dan specifiek gericht op journalisten van de NOS en RTL Nieuws. En dan wil ik kijken: wat zijn nou vanuit de redactie effectieve oplossingen om dit probleem tegen te gaan? Niet dat het gelijk opgelost zal zijn, maar zijn er nou dingen die ze misschien kunnen doen om de drempel te verlagen om melding te maken, of dat soort dingen. En in hoeverre speelt het op de redactie? Vandaar dat ik dus ook vrouwelijke journalisten aan het interviewen ben.

Floor: En het gaat om intimidatie van buitenaf?

Interviewer: Ja, van buitenaf inderdaad. Want heb je ook weleens te maken met intimidatie van binnenaf dan?

Floor: Nee, nee, nee. Totaal niet.

Interviewer: Nee, gelukkig. Maar je hebt er weleens mee te maken dat mensen iets naars zeggen of vervelend doen online?

Floor: Volgens mij heeft iedereen daarmee te maken, daar hoef je niet eens journalist voor te zijn. Ik denk ook als journalist... Er zijn een aantal manieren waarop mensen op je reageren. Dat is of als je een item hebt gemaakt waar ze het niet mee eens zijn, en dan is het vooral een inhoudelijke reactie. 'Jij verstaat je vak niet', of zo. Maar ik denk dat dat man of vrouw, dat dat gewoon hetzelfde is. En dan heb je natuurlijk... Ik zit dan nog regelmatig bij talkshows. En dan heb je het vaker. Het was natuurlijk heel erg tijdens corona. Dus op twee manieren heb ik meegemaakt dat het heel heftig was. Ik volgde vanaf het begin af aan Forum voor Democratie. En die hadden een soort trollenleger. En die heb ik echt vanaf het begin af aan achter me aan gehad. Daar werd je helemaal... Als je dan zei: 'Forum voor Democratie gaat puntje-puntje', het maakte eigenlijk niet eens uit wat het was, dan was je al een hoer en weet ik veel wat allemaal. Dus dat was de ene. En de andere: het is versterkt tijdens corona. Als je dan bijvoorbeeld bij een talkshow zat en je zei iets, dan was je of een hoer van de regering of je was niet kritisch genoeg. En dat ging dan heel erg @floopbremer en dan bla bla bla. In het begin heb ik het nog wel gelezen, maar ik ben daar eigenlijk op een gegeven moment... Een beetje na... Ik heb toen in een hele heftige uitzending met Baudet gezeten bij Jinek en daarna ben ik eigenlijk überhaupt gestopt met kijken wat de mentions waren op Twitter. Dus dat doe ik niet meer.

Interviewer: Nee, en dat had echt ook met die heftige uitzending te maken?

Floor: Toen, ja, toen kwamen er echt doodsbedreigingen. Dus toen is er ook aangifte gedaan vanuit RTL.

Interviewer: Oké. Dus RTL zit daar wel bovenop denk ik, als er zoiets gebeurt?

Floor: Ja, ja, ja. Heel erg. Ook de dag erna, toen belde de directie. Daar is wel goede nazorg.

Interviewer: Oké. En wat deed dat met jou dan, al die reacties die je wel hebt gelezen over jou?

Floor: Nou ja, op zich niet... Het is natuurlijk nooit leuk om te lezen, maar als het echt reacties worden van: 'Als jij nu de deur uit loopt, dan zou ik maar eens goed over mijn schouder kijken, want ik weet waar je woont' of zoiets, weet je, dan komt het je persoonlijke invloedssfeer binnen. Dan kun je niet meer zeggen: oh, ik lees het niet meer. Ik vond dat toen wel heel heftig. Daar kwam ook bij dat het een hele drukke tijd voor ons was, dus we hadden echt werkdagen van vijftien uur. En als er dan ook nog mensen dit soort dingen doen. Maar ik moet zeggen: toen tijdens corona had je natuurlijk een heel groot leger dat iets anders vond en zich vooral uitsprak op sociale media. Op een gegeven moment raak je er ook wel aan gewend, moet ik ook wel zeggen. Ook een beetje dezelfde retoriek. En ze wauwelen elkaar allemaal een beetje na. Dus op een gegeven moment bij corona... Bij Baudet vond ik het echt nog best wel heftig, ook omdat het echt heel persoonlijk was. En het is echt een soort woestijnzand, zo noem ik het. Het komt als men het ergens niet mee eens is overal wel tussendoor. Dus je kunt wel zeggen: oh, ik lees de mentions op Twitter niet meer. Maar dan komt het via... Ik heb toen... Mijn zus die belde mij de volgende ochtend en

die zei 'Als ik jou was dan zou ik mijn Insta privé zetten'. En het was niet normaal. Dat was gewoon alleen maar verwensingen en bedreigingen. Via Instagram, via de mail, als ze je telefoonnummer weten te achterhalen, als ze je tegenkomen op straat. En dat gaat dan zo even door. En dit was voor de verkiezingen. Het was volgens mij vier dagen voor de verkiezingen of zo. Dus dan is er al die... Het hele land is dan al wat meer gespannen. Maar ik moet heel eerlijk zeggen: bij corona... Wij hadden ook al die lui op het plein staan bij ons – dus als wij van de redactie naar de kamer moeten lopen, dan moeten we daarlangs – en die vonden dan ook dat ze je even aan moesten spreken. Ja, op een gegeven moment dacht ik: ik ken het riedeltje wel, ik vind het niet spannend meer, laat maar. Dus daar heb ik op een gegeven moment wel over gedacht: jij probeert te intimideren om jouw mening op te dringen. En je kreeg natuurlijk dat hele fake news-sausje eroverheen. Toen dacht ik op een gegeven moment: nou, het is gezegend.

Interviewer: Maar het was dus ook echt fysiek dan? Dat mensen daar echt stonden en jou herkenden en dachten van: nou...

Floor: Ja, maar dat hadden toen alle journalisten in Den Haag hoor. Dus dat was ook niet alleen tegen vrouwen, want ik heb weleens een cameraman naar Forum voor Democratie gestuurd met de gemeenteraadsverkiezingen volgens mij. En dat was prima. Ik had hem aangemeld. Hij stond daar, de sfeer was prima. Hij was een beetje aan het kletsen met die mensen om hem heen, en de woordvoerder komt nog naar hem toe en zegt: 'Heb je alles? Wat fijn dat je er bent.' En vervolgens bleek die woordvoerder de nummer twee te zijn op de lijst in Amsterdam. Dus die staat op dat podium. En die gaat vanaf dat podium zeggen: 'Je moet journalisten nooit vertrouwen, ik ken ze vanuit Den Haag. Ze willen allemaal wat anders. Als je er eentje ziet, spreek ze erop aan, joel ze uit', nou ja, weet je... Dus mijn cameraman stond daar echt als Homer Simpson, terugtrekkende bewegingen te maken. En die is echt weggegaan. Want de sfeer slaat dan ineens van het ene op het andere moment om. En dat heeft niks met vrouw of man te maken, maar meer: oh ja, jij bent er een van de media.

Interviewer: En zijn er denk je dingen die dan wel met vrouw of man zijn te maken hebben? Bijvoorbeeld dat jij als vrouw sneller opmerkingen krijgt over je uiterlijk of hoe je praat.

Floor: Ja. Tuurlijk. Ja hoor. Maar dat is van alle tijden. Als vrouw heb je... Dat is de categorie: je bent lelijk, je praat raar, je praat te hard, je lacht nooit. Echt: you name it. Alles wat Sigrid Kaag over zich heen krijgt, dat krijgen wij ook over ons heen. Vandaar dat ik het van belang vind om het niet te lezen, want ergens sla je het toch op in je hoofd. Ik heb daar met meer mensen over gesproken. Dan denk je toch: hè, praat ik zo hard? Hè, praat ik heel raar? Je gaat er zelfbewust door worden. Dus ik heb al vrij snel bedacht: nee, dit gaan we niet doen. Want ik heb echt ooit geleerd: er is een verdeling. Een derde vindt je leuk, een derde vindt je niet leuk en een derde kan het geen moer schelen. Als jij je altijd laat leiden door de een derde die je niet leuk vindt of kritiek op je heeft of jou probeert te intimideren, dan negeer je de meerderheid. En ik sta echt wel open voor kritiek. Dat vind ik er ook jammer aan, want soms hebben mensen best wel valide punten. Dat je denkt: goed dat ze dat zeggen. Of: oh, daar ga ik eens op letten. Maar ik haal ze dus niet meer van het internet af. Of van mensen die mij op die manier benaderen. Ik vraag gewoon mensen in mijn directe omgeving om nog wel kritisch ernaar te kijken en mij feedback te geven. Want daarvan weet ik: die hebben op

zich het beste met me voor en die kunnen mij wel van de kritische noten voorzien die je anders misschien daaruit gehaald zou hebben. Dus het moet ook niet zo zijn dat je daarom denkt: nou, dit is het volk en ik ben de journalist en ik heb altijd gelijk. Dat was helemaal tijdens corona natuurlijk. Want ja, het was ook een rare tijd en ja, je zit in Den Haag ook met zekere oogkleppen op te verslaan. Dus ik vind het juist heel goed als er andere journalisten of mensen in je omgeving zijn die zeggen: nou, misschien zit je nu wel heel erg in die groef of misschien moet je daar even op letten. Inhoudelijk dan vooral hè.

Interviewer: Dat je even scherp gehouden wordt eigenlijk.

Floor: Ja. Vind ik ook eigenlijk alleen maar goed.

Interviewer: Ja, precies. En je hebt het een beetje over corona en de verkiezingen, dat je dan wat meer over je heen krijgt geloof ik. Is dat echt met vlagen, dat je meer bejegend wordt online?

Floor: Nee, maar ik denk dat je... Ik denk dat dat een samenhang is omdat als de Tweede Kamerverkiezingen eraan komen, dan is er sowieso meer aandacht voor politiek. Dan moeten mensen een keuze gaan maken, dus dan heb je ook de politieke strijd. En het is vaak maar een korte periode hoor, drie weken of zo. En dan zijn wij natuurlijk ook weer zichtbaar. Dus dan is gewoon het hele... Men praat over politiek. Kijk, zo'n partij als Forum, die moet het toch een beetje hebben van alle ophef die ze creëren. En als journalist ben je daar dan ook een soort speelbal in. Van: oh, zij was onaardig. Weet je, je zag het laatst nog bij... Thierry Baudet had een filmpje geplaatst. Ze waren aan het rondlopen voor de voorjaarsnota en ze kwamen ook bij Thierry Baudet. Dat waren Rutte en Kaag. Daar stonden allemaal journalisten ze op te wachten. En toen was er een vrouwelijke journalist van Nieuwsuur, Nienke de Zoete, en weet ik veel, die vroeg hem iets of zo. En als hij het daar dan over heeft dan gaat hij op een hele denigrerende toon, zegt-ie dan: 'Ja, een of ander meisje van RTL...', of de NOS of zo. Terwijl... hij kent Nienke de Zoete ook, en ook al heel lang. Dus op die manier probeert hij te doen alsof hij geen onderdeel is van dat hele Haagse gebeuren. Wat-ie natuurlijk wel gewoon is. Want dat ben je, om daar je werk te kunnen doen. Je bent nou eenmaal onderdeel van de Tweede Kamer. Dus je kunt wel heel erg gaan zeggen: 'Ik weet echt niet wie dit allemaal zijn', dat is natuurlijk net zo goed een spel. Die retoriek richting vrouwen is de retoriek van Thierry Baudet. Heel erg van 'Dat meisje', of zo. Terwijl: het is gewoon een parlementair journalist. En dat zouden ze niet zo snel zeggen tegen een man. Dat is het verschil in bejegening. Maar dat noem ik geen intimidatie, dat noem ik gewoon op een rare manier dit spel spelen.

Interviewer: Gewoon denigrerend, ja. Maar denk je dat politieke partijen veel invloed hebben in hoe journalisten bejegend worden? Want ik heb meerdere mensen gesproken en die... FvD is al wel een paar keer gevallen inderdaad. Dat zij nare ervaringen hadden doordat er iets met FvD was.

Floor: Ja, nee. Wat Forum voor Democratie vaak doet... Dus jij houdt een interview... Ja, ik ben inmiddels zo aan die club gewend dat ik... Ik ben ermee opgehouden ze nu te volgen, ook omdat ik het... Maar jij houdt een interview met ze, gewoon een kritisch interview zoals je dat ook doet bij anderen. En zij filmen dat. Dus ze hadden altijd zo'n ventje ernaast staan

die dat dan allemaal filmde. En als het hun onwel bevallen was wat jij over ze maakte, dan pleurden ze dat hele ding online. En dan de naam erbij hè, '@floorbremer, was hier bla bla bla.' Dus dan gaat die hele goegemeente, alle trollen die daarachter zitten, komen op jouw tijdlijn terecht. Dan ben je binnen no time trending topic. Maar ik moet zeggen: tegenwoordig ben je dat al snel op Twitter. Dus ik was dat twee weken geleden ook twee dagen achter elkaar. Het gaat gewoon snel, het wordt heel snel een meningenfabriek.

Interviewer: En vind je Twitter dan het ergst, qua wat je over je heen krijgt?

Floor: Uhm, ja. Twitter is wel het ergste.

Interviewer: En waarom is dat dan?

Floor: Nou, er zit natuurlijk ook geen filter op. Ik ben weleens bij die rechtszaak geweest, tegen politici. Die rechtszaak van Kaag. Er was een man... Zij was dan bedreigd via Twitter. Echt op een hele nare manier. Van: 'Ik sta om acht uur voor je huis, ik ga je omleggen en je kinderen ook', zoiets. Hij kwam die rechtszaal binnen en hij zei: 'Ja, als er nou een wachtwoord op had gezeten of zo, dan had ik er misschien wel even over nagedacht. Maar ik was gewoon boos.' Dat je ook echt denkt: hoeveel hersencellen heb jij? En dan vinden ze het wel erg in die rechtszaal, want Kaag vertelde natuurlijk haar kant van het verhaal. Hoe het overkwam op haar en op haar familie. En zij wordt gewoon heftig beveiligd. Mensen realiseren zich helemaal niet... Die zijn het gewoon niet met jou eens en helemaal niet in coronatijd. Iedereen zat de hele dag maar te tikken wat ze ergens van vonden. En Twitter was gewoon een heerlijk open riool waar iedereen alles in kan mikken. Dus ik zend alleen nog maar op Twitter. Ik vind het heel jammer, ik ga niet meedoen met alle smerige dingen. Voordat je het weet is er weer iets mis. En elke tweet die je stuurt heb je wel weer... Zolang het geen DM's zijn vind ik het prima. Dan zie ik het gewoon niet.

Interviewer: Nee, oké. DM's lees je dus wel?

Floor: Ja, omdat dat ook vaak mensen zijn... DM's zijn vaak van serieuzere mensen. Ik vind het ook wel belangrijk, want ik wil ook... Dat wil ik er wel bij gezegd hebben: ik wil heel graag in gesprek blijven met mensen. Zoals gisteren was ik de hele dag bij D66. En ik vind het heel belangrijk om gewoon met heel veel mensen die daar zijn te praten. Je kan wel met één iemand praten, maar door met heel veel mensen te praten krijg je een veel beter idee wat er leeft. En daar is Twitter natuurlijk ook heel handig voor. Alleen je moet het wel heel erg filteren en je moet zorgen dat wat jij erin stopt, dat dat niet de hele tijd naar jou terug blijft komen waardoor jij niet meer functioneert.

Interviewer: Nee. Maar Twitter is ook wel weer een soort van werkomgeving. Om bronnen te vinden misschien wel, of dus te kijken wat er speelt.

Floor: Ja.

Interviewer: Vind je dan dat RTL daar misschien een bepaalde verantwoordelijkheid in zou kunnen hebben, om jouw...

Floor: Wat ik heel raar vond... Op een gegeven moment heb ik gevraagd om mental coaching, om om te gaan met sociale media. Want het is echt best wel heftig. Vooral als je een uithangbord bent of als je bij de talkshows zit – waar ik op een gegeven moment echt heel veel zat in die coronatijd. Er zat geen filter meer op mensen, gewoon geen. En ergens krijg je het toch mee. Het is toch woestijnzand, zoals ik zei. En ja, ik keek niet op Twitter. Maar ik dacht: ik wil gewoon handvatten hebben voor hoe ik hiermee om kan gaan. En er was echt... Dus ik bel gewoon naar RTL. Ik zeg 'Jongens, ik neem aan dat ik niet de enige ben hè', want we doen allemaal grote tv-shows met allemaal grote sterren. Ik bedoel: die krijgen natuurlijk ook van alles over zich heen. Dus ik zei 'Ik wil even met iemand praten die – een mental coaching – die weet...', nou, toen kwamen ze eerst met 'Ja, we hebben wel iemand die gastenbegeleiding bij spelshows doet.' Ik zeg: 'Nou, volgens mij is het een beetje een ander veld.' 'Ja we hebben wel iemand, dat is dan coaching in een uur, via video.' Ja, ik heb echt tegenover zo'n vrouw gezeten. Ik dacht echt: ja, nee, dit is 'm ook niet. En toen kreeg ik allemaal van die goedwillende coaches die allemaal levensveranderende dingen willen. Ik zeg 'Jongens, ik zit niet in een burn-out waardoor ik mijn leven wil veranderen. Ik wil gewoon met iemand praten die me uitlegt hoe je mentaal weerbaar kan worden tegen dit soort dingen.' En er zijn echt een paar... Ik kan nu zo een handleiding schrijven over hoe je je hier als vrouw tegen kunt wapenen. Wat je te horen krijgt en hoe je je daartegen kunt wapenen. Maar dat was er niet, dus dat heb ik echt zelf allemaal een beetje uit moeten zoeken. Van: oké, waar moet je dan naartoe? Want je wil gewoon met iemand praten die zegt hoe het werkt. En ook snapt hoe het mechanisme van de psyche werkt. Dat wil je gewoon. Dus ik denk als ik een advies zou mogen geven aan RTL, dat je wel gewoon in deze tijden met druk van sociale media... Dat is gewoon echt iets wat erbij gekomen is... Dat je daar gewoon echt gewoon een mental coach voor aanstelt die gewoon kan begeleiden. En niet allemaal van die zweefteven die je hele leven om willen gooien, want dat heb je niet nodig. Je bent gewoon goed in je werk. Ik heb helemaal niemand nodig omdat ik ander werk wil gaan doen of mijn leven eens onder de loep wil gaan nemen, totaal niet. Maar gewoon pure mental coaching, van: 'Oké, dit komt er op je af. Je krijgt vijf bedreigingen op een dag. Dat doet wat met je, dat kan niet anders. Hoe ga je daarmee om?' Dat is volgens mij wat een bedrijf als RTL beter zou kunnen doen. Ik was echt in shock dat we dat niet hadden.

Interviewer: Nee, inderdaad. Maar weet je wel waar je terecht moet als er zo'n bedreiging binnenkomt die echt over de schreef gaat.

Floor: Ja, ja, ja. RTL is daar heel goed in hoor. Want als er bedreigingen binnenkomen hebben ze supergoede nazorg. Je wordt gebeld. Ze zijn echt bezorgd erover. Twee: ze doen aangifte voor je als er iets is. Dus dat nemen ze van je over. En drie, daar heb ik om gevraagd en dat hebben ze ook keurig gedaan: ze hebben een bedrijf wat ze jouw sociale media kunnen laten monitoren in de hand genomen. Want ze zeiden tegen mij 'Stuur ze even door.' Ik zeg 'Ja, stuur ze even door? Ik ga een beetje dat moeras in.' Bekijk het even. En toen hebben ze dus dat bedrijf erop gezet en dat heeft toen gemonitord wat er allemaal binnenkwam. Want ik zag natuurlijk alleen maar zo'n enorme hoeveelheid shit die je over je heen krijgt. En als je het gaat monitoren dan kun je zeggen: het zijn duizend verwensingen of weet je wel? En dat doen zij dan voor je. Dus dat doen ze wel heel keurig.

Interviewer: Ja, en RTL heeft natuurlijk geen invloed op die externe personen die allerlei dingen op je afvuren. Maar ze zouden dus wel kunnen regelen dat er in ieder geval zo'n coach is die jou kan helpen om daarmee om te gaan.

Floor: Precies. Wat zij kunnen doen is begeleiden als... Ik vind namelijk en daar ben ik echt heel scherp op: als je bedreigd wordt, dan doe je aangifte. Want je moet een nummer worden in die systemen. De politie moet weten: er zijn journalisten in Nederland die bedreigd worden. Punt. Dat is een no go. En daar is RTL ook helemaal voor. Dus bedreiging: gewoon meteen aangifte doen. Maar er zit natuurlijk een heel groot grijs gebied tussen wat is nou bedreiging; wat is nou intimidatie en is dat nou één ding? En jij kunt ook niet voor iemand bepalen. Kijk, voor mij kan het zijn dat ik eerst honderd manieren van intimidatie moet ondervinden voordat ik daar iets van begin te merken, maar een ander kan dat al bij één hebben. Weet je? Daar heb ik geen waardeoordeel over. Maar ik vind wel dat RTL voor dat hele grijze gebied tussen bedreiging en niks... Dat als jij zegt dat je er last van hebt, dat ze dan gewoon één gespecialiseerd iemand moeten zoeken die mensen daarin kan begeleiden. En dat kan echt letterlijk in één sessie. Je moet gewoon even tools krijgen die zeggen: zo zit het in elkaar, dit is hoe je daarmee om moet gaan, dit is wat je links moet laten liggen, dit kun je eruit halen. En hierdoor leer je ook dat het je niet zwakker maakt. Want je wil niet dat de mensen die jou proberen te intimideren krijgen wat ze proberen te doen. Je wil gewoon sterk blijven staan, want ik ben gewoon mijn werk aan het doen.

Interviewer: Dat je jezelf geen censuur op gaat leggen op een bepaalde manier.

Floor: Dat ik niet denk: daar heb je Thierry Baudet, die ga ik maar eens niet die vraag stellen. Als vrouw ben je toch al snel de haai. Ik had een paar weken geleden een interviewtje met Jan Paternotte. Een stevig interview. En dan ben je meteen de haai. Ik krijg nog steeds... Er zijn mensen die het heel leuk vinden omdat je de macht aanvalt, maar er zijn net zo goed mensen die het verschrikkelijk vinden of jou ter verantwoording komen roepen: 'Wie denk je wel niet dat je bent?' Dat kunnen ook hele keurige mensen zijn hoor. Hele keurige D66-stemmers, die kunnen zich ook melden weet ik inmiddels. Dus dat is... Iedereen doet het tegenwoordig.

Interviewer: Op een vervelende manier dus.

Floor: Tuurlijk. Nee maar dat is het natuurlijk hè. Want zij zijn lid van een club en zijn het niet eens met hoe bepaalde vragen worden gesteld. Daar kan je natuurlijk van alles van vinden, prima. Maar A, denk ik: waarom laat je mij dat weten? Wat kan ik daaraan doen? En B, gaan ze je dan vertellen dat je je werk niet goed doet. Gewoon hele clubs. Dus weet je wat het is, iedereen heeft zijn eigen manier van intimideren. Of jou even laten weten wat ze van je vinden. En dat is gewoon helaas een onderdeel van... Elke vrouwelijke journalist, want er hebben er veel meer last van... Maar ook mannelijke journalisten door sociale media... Maar vrouwen tien keer meer.

Interviewer: Maar denk jij omdat jij in de politieke verslaggeving zit, dat het bij jou misschien nog erger is? Omdat het toch nog steeds een veld is dat wordt gedomineerd door witte mannen.

Floor: Ja, dat denk ik wel. En omdat wij zichtbaar zijn. En omdat politiek iets is waar mensen wat van vinden. Nou, dat is ook goed, want dat is ook een beetje de drijfkracht van de politiek. Alleen uiteindelijk worden er 150 Kamerleden gekozen en die zitten in een zaaltje, en het hele politieke gebeuren is dat je in de samenleving van alles kunt vinden, maar in dat zaaltje moet het gebeuren en die mensen moeten eruit komen. En ik zie mezelf meer als een soort scheidsrechter op het veld die daar verslag van doet. Ik doe gewoon puur dagverslaggeving van wat er in Den Haag gebeurt. En dat probeer ik zo afgewogen mogelijk te doen, dat doe ik met alle journalistieke middelen die mij ter beschikking staan. Maar ja, in een tijd als corona bijvoorbeeld, toen was dat zaaltje daar meer een soort slagveld. Want je had die hele samenleving. Dat kwam ook terug in die zaal. Op een gegeven moment waren daar ook spanningen. Er waren gewoon overall spanningen. En dan wordt op een gegeven moment je werk echt wel minder leuk daardoor. En dat je denkt: god, nou, ik heb daar weer gezeten. Ik heb weleens tegenover een antivaxxer gezeten. En toen vroeg ik gewoon aan hem 'Wat vond u dan van wat Hugo de Jonge zei over dat je het moet doen voor het land?', of zo. Nou, my god, ik werd meteen zo'n meme, zo'n filmpje. En ik werd meteen... Je wordt heel snel een meme, ik word heel vaak een meme. Weet je, een van mijn gezichtsuitdrukkingen. Dus hop, dan gaat dat filmpje weer viral. En dat is natuurlijk ook intimiderend, want je vindt jezelf op allerlei plekken terug. Dat je denkt: huh? Wat is dit nou? En ik hoor het van alle vrouwelijke journalisten in Den Haag.

Interviewer: Ja, dus dat is niet iets wat alleen bij jou speelt? [Floor schudt nee]. Zeker niet, nee. Ik wil toch nog even terug naar dat monitoren van dat bedrijf. Zou je vinden dat dat bij RTL ook standaard zou moeten worden of in ieder geval dat dat ook makkelijker is om zo in te zetten? Want ik weet van de NOS dat het gewoon standaard is, dat het over de gehele linie in de gaten wordt gehouden door iemand.

Floor: Oh ja. Dat zou ik heel goed vinden. En ik weet het niet zeker, maar ik belde laatst eens van 'Volgens mij krijg ik weer dreigingen.' En toen zeiden ze wel: 'We monitoren nog', maar dat weet ik niet zeker. Maar dat zou ik heel goed vinden, zeker.

Interviewer: Oh dan gaat dat dus best wel lang door, als ze dat nog aan het doen zijn.

Floor: Ja, maar daar ben ik dus niet zeker over. Ik weet ook bij god niet hoe dat bedrijf heet. Ik was allang blij dat iemand het van me overnam. Nee, maar dat zou ik heel goed vinden. Zeker, ja. We hebben wel allemaal zo'n cursus gevolgd toen hè, heel RTL. Veilig-huppeldeflup. Iets van een veiligheids cursus. Maar dat was meer: je bent bij een demonstratie en iemand spreekt je aan. Dat was meer: wat doe je dan?

Interviewer: En denk je misschien dat ze fysieke veiligheid wat serieuzer nemen dan online veiligheid?

Floor: Nee, volgens mij neemt RTL het wel serieus. Maar dat vind ik inderdaad wel een goed punt. Van: mensen die veel in de media zijn of... Dat je die sociale media wat meer monitort. Want ik kijk er dus zelf niet meer naar. Dus er kan wel van alles gebeuren. Ik word soms gebeld door iemand, die zegt 'Ik zie dat je weer trending bent, wat heb je geschreven?' Ik weet dat dan niet eens. Dan duik ik zelf weer in die lijn en dan, ja... Dus dat zou ik wel goed vinden ja.

Interviewer: Ja, dan hoef je zelf niet in die bagger te duiken en dan houdt iemand het wel in de gaten om te kijken of er iets over de schreef gaat. Had je trouwens een vergadering nu?

Floor: Ja, om elf uur. Ik zie namelijk allemaal appjes binnenkomen dat we zo gaan vergaderen. Heb je nog vragen, dan kan je ze stellen via de mail of je kan me straks even terugbellen, maar ik moet even die vergadering in.

Interviewer: Ja, da's goed. Ik denk dat ik alles wel heb gevraagd nu.

Floor: Oké, nou, succes! Stuur me het even op als het af is. Ik ben wel benieuwd.

Interviewer: Komt goed. Dankjewel voor je antwoorden en voor je tijd, en succes vandaag!

Floor: Graag gedaan, hoi hoi!

Interview met Annemarie Landman, verslaggever bij EditieNL

Interviewer: Hallo!

Annemarie: Hoi Sammie!

Interviewer: Hey, alles goed?

Annemarie: Ja! Hoor jij mij een beetje?

Interviewer: Ja, ik hoor je prima hoor.

Annemarie: Oké.

Interviewer: Super dat je hier even tijd voor wilt maken. Ik had je al geappt met waar het over ging, ik weet niet of je dat inmiddels bent vergeten.

Annemarie: Ik weet het niet meer helemaal. Het ging over sociale media toch?

Interviewer: Ja, over online intimidatie en pesterijen tegen vrouwelijke journalisten. En dan richt ik me dus op RTL Nieuws en de NOS. Ik interview mensen van die organisaties en dan vooral over hun vervelende ervaringen online. Dat kan van alles zijn, dus het kan gaan over je uiterlijk of hoe je praat of hoe je doet. En ik spits me dus toe op vrouwen omdat die het toch wel wat zwaarder te verduren hebben. Bij vrouwen gaat het toch vaak over hoe je eruitziet of hoe je praat. Misschien heb je dat zelf ook wel gemerkt.

Annemarie: Ja, je krijgt sowieso meer reacties dan mannelijke verslaggevers. Honderd procent. Maar dat kunnen ook leuke reacties zijn. Dus niet altijd maar negatief natuurlijk. Maar gewoon alles bij elkaar wordt er op vrouwen meer gereageerd dan op mannen.

Interviewer: Ja. En krijg jij zelf dan weleens negatieve reacties?

Annemarie: Ja, die heb ik wel gehad. Specifiek over uiterlijk of in general?

Interviewer: Mag van alles zijn. Wat jij gewoon als vervelend ervaart, zeg maar.

Annemarie: Nou ja, op de eerste plaats: ik kan dat wel vrij snel van me af zetten omdat het toch echt idiots zijn. Dat ik denk: oké, wie de fuck ben jij? In z'n algemeenheid... Bijvoorbeeld reacties op Twitter. 'Oh wat een dom wijf', weet je wel. Dan doe je iets en dan wordt je als vrouw gelijk in die hoek gedrukt. Van: 'Oh, wat een dom wicht' of zo, weet je wel, zo. Ik weet niet meer specifiek over welk onderwerp dat ging of iets, maar dat soort opmerkingen. Van 'Oh, ze is echt achterlijk', of bla bla bla. Terwijl dat dan helemaal nergens op sloeg natuurlijk. Ja wat ik één keer had was wel heftig, ik heb dat ook gedeeld op mijn Insta Stories. Ik dacht: flikker maar op. Dat was ook op Twitter. In coronatijd was dat. Toen ging ik in november naar Curaçao met mijn familie. En dat was toen dat moment dat naar Curaçao of de Nederlandse eilanden zeg maar, daar mocht je gewoon nog naartoe. Dus het was helemaal niet verboden. Maar er was voor de rest van de wereld wel een reisverbod. Er was net een persco geweest van Rutte waarin hij zei 'Uitzondering: ons eigen koninkrijk.' Dus, nou ja, dat was gewoon toegestaan. Dat ik daar naartoe ging. En ik had volgens mij de dag voordat ik wegging een liver vanaf de redactie gehad over corona en ook over reizen en toestanden. En toen had ik op Insta iets gezet van: morgen naar Curaçao, leuk. Weet ik veel wat het was. Iets in die richting. En toen kreeg ik dus een reactie van een man. Maar gewoon op Twitter, geen DM. 'Ja, wat denkt die vieze spermahoer van een Annemarie Landman wel niet dat ze is? Hypocriet kutwijf. Eerst van alles verkondigen op tv en vervolgens gaat ze zelf naar Curaçao toe.' Nou ja, hij was zó aan het schelden echt. Gewoon 'Spermahoer', 'kutwijf', 'teringhoer', weet ik het. Hij had goeie scheldwoorden zeg maar, dus ik moest daar ook wel om lachen. Ik zei: goh, nou, die is creatief in zijn bewoordingen. Daar kan ik nog wat van leren voor mijn scheldvocabulaire. Maar dat was wel dat ik dacht: nou, doe effe tranquilo gewoon. Waar slaat dit op?

Interviewer: Maar...

Annemarie: Ook gewoon mij helemaal verrot schelden, terwijl – nogmaals – ik deed niks wat tegen de regels was. Het was gewoon toegestaan vanuit de regering om daar naartoe te gaan destijds. Dus het was helemaal niet zo dat ik iets aan het verkondigen was en vervolgens zelf iets anders deed, of zo.

Interviewer: Ja. Maar dat hij zo losging is je dus wel een beetje bijgebleven.

Annemarie: Ja, omdat het echt heel heftig was. Maar tegelijkertijd moest ik er dus ook om lachen omdat ik dacht: waar slaat dit op? Het is niet dat ik me er dan bedreigd door heb gevoeld.

Interviewer: Heeft iemand dan ooit weleens iets tegen je gezegd waar je je wel bedreigd door voelde? Bijvoorbeeld dat je dacht: hier wil ik eigenlijk wel een melding van maken.

Annemarie: Nou, echt bedreigd niet. Ik ben ook niet zo snel bang of weet ik veel wat. Ik kan over het algemeen wel redelijk wat hebben. Ik ben ook niet zo snel geïntimideerd of van slag, of zo. Maar weet je, er zijn ook genoeg opmerkingen over uiterlijk, waarvan je denkt... Ik heb zelfs gehad, bijvoorbeeld, dat iemand gewoon op Twitter zei 'Ben je zwanger?' Nou, sorry, dat is natuurlijk echt niet leuk om te horen. What the fuck gewoon.

Interviewer: Maar dat zet je dan alsnog wel redelijk snel van je af?

Annemarie: Jawel, maar dan denk ik op zo'n moment wel van: oké, hoezo? Ten eerste gaat het niemand wat aan zeg maar, en weet je helemaal niet of ik misschien helemaal niet zwanger kan worden. Ten tweede ga je denken: huh, ben ik dan zo dik geworden? Dat doet wel wat met je onzekerheid.

Interviewer: Word je dan ook echt onzekerder van dat soort dingen op de lange termijn?

Annemarie: Nou, ik denk op lange termijn niet, maar op zo'n moment wel. Ja, je gaat daardoor wel twifelen aan hoe je eruitziet. Terwijl je weet dat het gewoon bullshit is zeg maar. Wat bezielt zo iemand? Het is ook nooit goed, want ik heb ook weleens de opmerking gekregen – ik weet of dat een man of een vrouw was – die zei 'Wat een plankje, die Annemarie zou eens wat meer moeten eten.' Dus ik heb van beide kanten weleens opmerkingen. Van 'Oh, je bent dik' of 'Wat ben je dun.' Ik heb ook weleens gehad... Sowieso hou ik wel van make-uppies... Maar toen was er gewoon slechte belichting waardoor... Soms als je er een lamp op zet dan kan iets heel erg opvallen. Daardoor heb ik ook weleens een opmerking gekregen, maar goed, daar moest ik ook wel weer om lachen.

Interviewer: Ja. En zou je iemand blokkeren als-ie zo iets zegt of neger je dat gewoon volledig? Hoe ga je met die persoon om die zo iets zegt?

Annemarie: Meestal neger ik het, omdat het ook de ervaring is van wat je gewoon ziet op sociale media... Als je iemand aandacht geeft, ook al is dat negatieve aandacht, dat het dat versterkt. En dan denk ik... Dan leg je er dus nog meer de nadruk op waardoor je mogelijk nog meer gezeik over je heen krijgt. Dan geef je ook dus die persoon aandacht, terwijl dat meestal van die types zijn waarvan ik denk: hoe kansloos ben je? Ik ga jou geen aandacht geven, want dat verdien je niet. Want daar zitten ze vaak wel op te wachten, ze willen gewoon een reactie hebben. En dan denk ik: die geef ik je niet, dat pleziertje. Dus meestal neger ik het, maar omdat die ene man zo ver ging met 'Vieze spermahoer', 'kutwijf', ik heb het misschien nog wel ergens. Dat was echt heel heftig. En wat toen ook meespeelde is dat... Het was in november dat wij weggingen en volgens mij was mijn broertje drie weken daarvoor overleden. En daarom ging ik samen met mijn ouders en mijn neefje weg, natuurlijk omdat wij een hele heftige tijd achter de rug hadden. Dus die opmerking stak me nog meer, omdat ik dacht: flikker op, jij hebt geen idee wat de reden is dat... of misschien ook wel, want over mijn broertje ben ik op zich ook altijd redelijk open geweest, over zijn ziekte en noem maar op. Maar daardoor had ik wel nog meer het gevoel van: jou ga ik wel even zwaar shamen, want hoe kun je zo iets zeggen? Er zit zoveel meer achter.

Interviewer: Ja, het is al een hele emotionele tijd. Dat weet die man dan helemaal niet.

Annemarie: Dat was dus de reden dat wij op vakantie gingen. Of vakantie? Tussen haakjes zeg maar, want het was helemaal niet holladiee. Dat maakte dus wel dat ik extra geïrriteerd was en tegelijkertijd moest ik dus wel weer lachen omdat hij zulke achterlijke scheldwoorden had dat ik dacht oké. Toen heb ik dat dus gedeeld in mijn Insta Story.

Interviewer: Met zijn naam?

Annemarie: Gewoon met zijn naam erbij. Ja. Flikker maar op.

Interviewer: Dus je hebt hem gewoon geëxposeert eigenlijk? Vind je dat een goede manier om ermee om te gaan als iemand echt over de schreef gaat, dat je hem gewoon met naam en toenaam op je Insta of Twitter zet?

Annemarie: Nee, dit was gewoon alleen zijn gebruikersnaam hoor. Niet zijn volledige... Zijn persoonsnaam zeg maar. Maar in principe is dit ook de eerste en de enige keer geweest dat ik dit heb gedaan. Want wat ik al zei: normaliter doe ik dit niet, omdat ik denk dat het alleen maar shit uitlokt en dat het geen zin heeft. Dat vind ik dus juist geen goeie manier. Maar in dit geval was ik zo... Ik dacht: oké, jij verdient het gewoon. Rot maar op. Alleen over het algemeen denk ik niet dat dat de manier is.

Interviewer: Nee. Is er vanuit de redactie eigenlijk weleens iets gezegd over online veiligheid en hoe je hiermee om zou kunnen gaan als er online zulke dingen op je af worden gevuld?

Annemarie: Nou... Niet heel veel. Op zich zijn ze er wel mee bezig hoor. Nee, er wordt meer nadruk op gelegd... En dat snap ik ook... Ik heb wel bijvoorbeeld PersVeilig-trainingen gevolgd. En daar is dat ook wel in besproken hoor. Maar dat ging toch nog wel meer over het fysieke aspect. Dus jij bent ergens op een demonstratie en er lopen allemaal van die wappies rond en je wordt op locatie lastiggevallen, hoe moet je daar dan mee omgaan? Maar goed, het online gebeuren is in die cursus ook wel aan bod gekomen hoor. Maar ik kan nou niet zeggen dat het op daily basis echt enorm de aandacht heeft, nee. Misschien zou dat wel wat meer kunnen hoor, die bewustwording.

Interviewer: Ja?

Annemarie: Maar dat ligt er ook maar net aan... Ik vertel ook lang niet alles hè. Dus dat werkt twee kanten op. Aan de ene kant: ik zeg echt niet alles wat ik binnenkrijg of zo. Ook omdat ik het dus vaak niet relevant vind. Dan is het voor hen moeilijk om daarop te reageren. Tegelijkertijd wordt er ook nauwelijks naar gevraagd. Dus misschien zou het ook vanuit die kant wel wat meer besproken moeten worden. Want het is niet een onderwerp dat nou vaak besproken wordt.

Interviewer: Nee, misschien bijvoorbeeld... Je hebt toch ook een jaarlijks beoordelingsgesprek? Een evaluatie.

Annemarie: Ja.

Interviewer: Misschien dat het daarin aan bod zou kunnen komen. Zou dat een idee zijn?

Annemarie: Ja, op zich wel. Ik denk eerder in een functioneringsgesprek dan, dat ervoor komt. Dan kun je inderdaad ook zelf aangeven of je ergens tegenaan loopt en noem maar op. Ik denk eigenlijk dat het beter zou zijn om het iets algemener te houden, want dan blijft het nog bij de persoon en misschien zou er duidelijk gemaakt moeten worden van: oké, mocht je hier last van hebben, super vervelend, paas het door naar ons of dit of dit, of dit is het beleid daarop. Want er is geen algemeen beleid vanuit RTL: oké, als dit gebeurt, wat moet je dan doen? Ik weet ook niet of daar ooit over na is gedacht eerlijk gezegd.

Interviewer: Nee. Dus jij zou ook niet precies weten waar je terecht zou moeten als je denkt: dit gaat te ver en ik voel me onveilig?

Annemarie: Nou ja, ik zou in mijn geval naar Iwan, de chef, gaan. Er is wel een dusdanige goede en veilige verstandhouding dat ik wel zeker weet dat ik bij hem terecht kan en dat hij dat serieus zou nemen, op het moment dat ik dat aan zou kaarten. Maar nogmaals: er zou wellicht ook vanuit RTL Nieuws of de hoofdredactie... Dat zij daar actiever mee bezig zouden moeten gaan.

Interviewer: Een soort leidraad eigenlijk.

Annemarie: Ja. Dat wordt dus niet erg gedaan. Althans, of ik moet het mis hebben. Dat zal jij ongetwijfeld beter weten dan ik.

Interviewer: Nou ja, ik weet wel dat ze je sowieso helpen met aangifte doen. Dat zal ook bij fysieke dreigementen zo zijn, denk ik. Maar dus ook als je online hele erge doodsbedreigingen krijgt die heel heftig zijn. Dan doet RTL wel aangifte voor je. En je kan dan dus ook vragen – als je geen zin hebt om al die bagger over jezelf te lezen – om een soort monitorbedrijf in te huren en die houden dan jouw hele account in de gaten en kijken of er iets is wat niet klopt of gevaarlijk is. En er was ook nog iemand die had zelf aangeklopt bij een soort mental coach. Meer om ermee om te leren gaan. Want het ding is natuurlijk: je kunt jezelf wel afvragen wat zo'n redactie kan doen, maar het is natuurlijk altijd extern. Het zijn altijd vervelende mensen die achter hun toetsenbord zitten en iets naar jou roepen, en daar kan RTL niet zoveel aan doen. Dat is dus het lastige natuurlijk.

Annemarie: Ja, nee, ik denk wel... Ik weet ook niet of dit de ervaring is van collega's, maar sowieso is het hele debat in coronatijd enorm verhard. Daar heb ik ook wel vaker... Corona gerelateerde onderwerpen... Van: 'Hou je bek, vervelend wijf. Je verspreidt nepnieuws', of weet je wel.

Interviewer: Ja. Dus echt die bepaalde onderwerpen waar mensen echt op los gaan?

Annemarie: Ja. En dan ben jij de boodschapper, maar dan gaan ze dat heel persoonlijk maken. Alsof jij alles hebt gedaan, wat natuurlijk nergens op slaat. En verder – ik weet niet of het iets is waar jij je mee bezig houdt –, ik kan het vrij snel van me afzetten maar ik krijg wel vaak DM's van mannen met ranzige opmerkingen.

Interviewer: Ja, daar was ik ook benieuwd naar inderdaad. Want wat zeggen zij dan tegen jou?

Annemarie: Dat is wel echt wat het meest voorkomt. Nou ja, kijk, soms... Meestal is het in die zin onschuldig. 'Oh, ik vind je mooi, ik vind je knap. Wat doe je het goed.' Dat is aan de ene kant leuk om te horen, want je hebt liever dat iemand zegt dat je het goed en leuk doet dan 'Wat ben jij kut.' Maar ook weleens dat ik denk: what the fuck denk je zelf? 'Wil je met me trouwen?' Ik heb ook weleens iemand gehad, van oké... Fucking freak, met een soort van voetenfetisj. Dat soort sick shit gewoon. En dan reageren met 'Oh lekker' of allemaal hartjes.

Interviewer: En dickpics?

Annemarie: Nee, dat heb ik gelukkig nog nooit gehad. Ik weet ook niet of ik het zou openen.

Interviewer: Nee, oh god. Maar je ziet denk ik niet gelijk dat het er een is.

Annemarie: Nee, maar als mensen in mijn DM's die ik niet ken mij dingen sturen dan open ik het over het algemeen niet. En sowieso reageer ik daar nooit op, op van die...

Interviewer: Maar word je daar dan ongemakkelijk van?

Annemarie: Nou ja, wat ik zeg: op zich maak ik me daar niet heel erg druk om, maar ik vind het gewoon meer... Ook gewoon raar. Dat ik denk: what the fuck denk jij? 'Zullen we een keer uit eten gaan? Kom een drankje met me doen.' Ik ken jou niet. Je bent een vent van – aan je foto te zien – vijftig. Wat denk je zelf gewoon? Mensen hebben echt zo'n bord voor hun kop.

Interviewer: Dus je voelt je meer verbaasd over dat soort dingen, denk ik?

Annemarie: Ja, verbaasd, en in die zin ook ergens ongemakkelijk. Dat ik denk: dit is best wel ranzig. Dat zijn dan gewoon getrouwde mannen of vaders die dan gewoon een random verslaggever die ze niet kennen berichten sturen. Dat is toch raar? Maar nogmaals: eigenlijk is het in die zin vrij onschuldig en ja... Maar ik moet wel zeggen: er zijn bepaalde types die mij volgen die op alles reageren. Dat gaat wel weer neigen naar... Ja, stalken is een veel te groot woord, maar wel dat ik denk van oké...

Interviewer: Misschien dan wel online stalken. Niet dat ze bij je voordeur staan en onder je raam gaan liggen of zo, maar dat ze je wel scherp in de gaten houden.

Annemarie: Ja, precies. En dat geeft natuurlijk niet altijd een lekker gevoel. En ik moet zelf misschien wel wat voorzichtiger zijn hoor. Ik ben eigenlijk altijd gewoon – en dat vind ik het leuke – heel erg open over alles wel. Ook omdat ik dat gewoon leuk vind en ik heb op zich niks te verbergen. Dus gewoon een eerlijk inkijkje. Ik post geen fake shit. En soms post ik dat ik ergens leuk iets aan het doen ben en dan zet ik daar bijvoorbeeld de locatie bij. Dat ik ook weleens heb gedacht: stel je voor dat zo'n type – want die kan dan zien waar je bent – naar die locatie toekomt. Want ik merk dat ik daar misschien niet genoeg bij stilsta dat dat natuurlijk gewoon kan.

Interviewer: Maar pas je daar je gedrag nu op aan dan?

Annemarie: Nee, nee, nee, zeker niet. Maar misschien zou ik dan dus wat selectiever of voorzichtiger moeten zijn met wat ik zelf post. Maar ja, dat is dan weer de omgekeerde wereld. Daar heb ik moeite mee.

Interviewer: Maar het is iets waar je gewoon over nadentkt?

Annemarie: Daar heb ik weleens over nagedacht, ja.

Interviewer: En jij bent denk ik actief op Twitter, Insta en Facebook of niet?

Annemarie: Eigenlijk alleen Insta. Ik heb wel een twitteraccount, maar die ligt al twee jaar stil. En Facebook daar heb ik al jaren niks mee gedaan. Dat vind ik zo'n kutplatform met wappies en moeders geworden, weet je wel. Vreselijk. Dus eigenlijk Insta. Af en toe kijk ik wel op Twitter, maar dat is meer om te kijken wat mensen bijvoorbeeld van onze uitzending vonden. Of als je specifiek op een hashtag zoekt of voor beeldmateriaal. Maar dat is meer werk gerelateerd dan dat ik daar iets op deel.

Interviewer: En qua vervelende opmerkingen die jij krijgt, welk medium vind je dan het ergste? Twitter, of Insta of... Is insta meer voor de vieze mannen?

Annemarie: Ja, dat denk ik wel. En van Twitter ben ik volgens mij mijn wachtwoord kwijt, dus daar heb ik al een tijdje niet op gekeken. Het is zowel Twitter als... Het verschil is gewoon... Op Twitter is het volledig in de openbaarheid hè. En op Insta krijg je het natuurlijk in je DM. Als je iets op Twitter zet dan ziet heel Nederland het. Dus dan is dat effect op zich nog wel wat heftiger. Maar ik denk dat als je het hebt over nare opmerkingen dat het toch meer Twitter speelt dan op Insta.

Interviewer: Ja, misschien ook omdat... Als je iets op Twitter zet dan vinden mensen in diezelfde bubbel elkaar misschien. Die dan overal weer op ingaan en op aanslaan.

Annemarie: Dat is voor mensen wat makkelijker denk ik. Het is ook wat anoniemer. Mensen wanen zich in ieder geval anoniem op Twitter. Ik denk dat Insta ook meer voor persoonlijke doeleinden wordt gebruikt in plaats van om te kotsen op alles wat je tegenkomt.

Interviewer: Is dat ook waarom je een beetje met Twitter bent gestopt? Ik weet niet of je er ook actief dingen op zette.

Annemarie: Ja, dat deed ik wel. Twee redenen: op een gegeven moment vond ik Twitter dus zo'n afvoerputje worden van alleen maar idioten die niks anders doen dan zeiken op wat dan ook. Dat ik dacht: er zitten hier zoveel idioten, ik wil het niet meer lezen. En ook als er iets over mij wordt gezegd: flikker maar op joh, dan lees ik het niet. Want echt, dit niveau is gewoon echt... Mensen zijn alleen maar ruzie met elkaar aan het maken. Dus nee, ik vond die vibe gewoon omslaan op een gegeven moment. Daarnaast merkte ik ook gewoon dat het teveel werd. Op Insta ben ik best wel heel actief. Dus als je én op Insta én op Twitter én op

Facebook post, dan wordt dat een beetje veel. Ik zit al te veel op sociale media, vind ik eigenlijk. Als je dat dan ook nog allemaal moet gaan doen, daar heb ik de tijd niet voor. Dus dat heeft er ook aan bijgedragen dat ik dacht: ik focus me op Insta. Dat vind ik ook het leukste platform. Het is veel visueler dan Twitter. Al worden op Twitter ook wel interessante artikelen en leuke memes gedeeld. Maar je hebt nu op Insta ook die reels, dus daar heb je ook filmpjes die je kunt checken.

Interviewer: Ja, ik zit dus wel te denken... Online is ook gewoon een plek om bronnen te vinden en beelden zoals je net als zei, dus ik denk dat het wel een soort verlengstuk is van je werkomgeving. Heeft RTL er dan niet een bepaalde verantwoordelijkheid in om het op wat voor manier dan ook veilig te houden?

Annemarie: Deels wel. Aan de andere kant niet. In die zin dat ook gewoon dingen zelf post. Ik zou er natuurlijk voor kunnen kiezen om gewoon een privéaccount te hebben. Maar op zich is het voor RTL ook wel leuk als mensen die actief in beeld zijn, dat je die ook kan volgen. Gewoon om die connectie met de kijker te hebben. Daar zit wel een meerwaarde in. Vandaar dat ik er bij Insta ook voor heb gekozen om een open profiel te hebben. Maar het loopt een beetje door elkaar heen, want ik heb natuurlijk ook vrienden en kennissen. Je gaat niet voor een story alle mensen eruit laten die je niet goed kent. Daar is geen beginnen aan.

Interviewer: Maar let je er bijvoorbeeld wel op dat je aan je vrienden eerst vraagt of ze op de story willen?

Annemarie: Oh zo. Niet altijd, wat ik vaak doe – ook wel met cameramensen – is onverwachte situaties filmen die heel grappig zijn. Maar goed, dat is dan ook overduidelijk een grap. Maar als ik echt iets post of zo, een foto van mijn vrienden, dan vraag ik dat wel eerst. Ik zou dat zelf ook niet leuk vinden. Tenzij het iemand is die je goed kent, dan kun je dat ook wel inschatten of mensen dat erg vinden of niet. Maar nee, daar houd ik wel rekening mee. Ik wil er natuurlijk niet een foto op zetten terwijl mijn vriendin dat absoluut niet wil. Maar merk jij in de gesprekken die je tot nu toe hebt gehad dat het wel veel voorkomt [vervelende bejegeningen online]?

Interviewer: Ja, zeker. Mensen krijgen echt wel veel over zich heen. Iedereen ik tot nu toe heb gesproken heeft wel iets over zich heen gehad. Sommigen meer dan anderen. Dat heeft er soms ook mee te maken dat bepaalde politici zich niet heel positief uitlaten over de media. De hoofdredacteur van de NOS gaf aan dat er dus ook wel een grote verantwoordelijkheid bij bepaalde politici ligt die ook toch wel de media demoniseren. Dat is ook wel een ding. Maar nee, iedereen die ik tot nu toe heb gesproken die krijgt wel iets over zich heen. Van nazi, verrader, racistische dingen tot over hoe ze praten, hoe ze doen, hoe ze eruitzien. Hoe ze eruitzien speelt vooral.

Annemarie: Ja, er wordt echt enorm op gelet. Terwijl... Ook dat is tweeledig, want ik krijg ook best wel vaak DM's van meiden en vrouwen die zeggen dat mijn kleding leuk was en vragen waar ik het heb gekocht. Het is ook wel echt leuk, positieve dingen. Maar dan is het wel echt heel duidelijk dat er veel meer op gelet wordt dan bij mannelijke verslaggevers. Honderd procent. Zeker weten. Het heeft dus twee kanten, maar ja, dat is altijd zo denk ik.

Interviewer: Helpen die leuke dingen dan een beetje om dat negatieve weg te duwen?

Annemarie: Ja, nou ja, misschien wel een beetje. Nogmaals: het is niet dat ik er heel mee bezig ben. Ik ken die mensen niet, dus het raakt mij in die zin minder. Als een vriend, vriendin, familielid of collega zo iets tegen me zegt, dan zou het me veel meer doen dan van een random nobody. Over het algemeen kan ik ook best wel wat hebben. Ik ben niet iemand die snel van slag is of snel geïntimideerd raakt.

Interviewer: Wat jij zegt heb ik ook heel erg gemerkt in de gesprekken hoor. Mensen die in de journalistiek zitten lijken toch vaker een dikke huid te hebben. Niemand laat het echt onder zijn huid kruipen en zet het van zich af, leest het niet. Of van: whatever, het zal wel, anonieme sukkel.

Annemarie: Ik merk wel... Ik weet wel echt zeker dat ik nu meer kan hebben dan vroeger hoor. Als je net begint als verslaggever dan heb je al wel een bepaalde onzekerheid: doe ik het allemaal wel goed? Want je moet jezelf wel echt bewijzen. Als je dan dat soort opmerkingen krijgt, dan raakt dat je wel meer. Je hebt het over die dikke huid. Aan de ene kant heb je die of niet. Ik ben van karakter altijd wel iemand geweest die sterk in haar schoenen staat en ik ben niet op mijn mondje gevallen. Maar deels komt het ook omdat je natuurlijk veel meer ervaring hebt.

Interviewer: Wanneer ben jij begonnen met verslaggeven bij EditieNL dan?

Annemarie: Echt fulltime als verslaggever vanaf 2016, geloof ik.

Interviewer: Dus wel al in een tijd waarin sociale media er al echt waren.

Annemarie: Ja. En daarvoor heb ik ook nog een tijd... Toen ging ik weer studeren en heb ik ook wel freelance gewerkt en op invalsbasis. Toen was ik ook nog veel jonger, dus je leeftijd speelt ook wel een rol en ervaring.

Interviewer: Oké, dus je bent wel een stuk weerbaarder nu.

Annemarie: Ja, dat denk ik wel.

Interviewer: Ik heb nu eigenlijk alle vragen gesteld die ik wilde stellen. Heb je zelf nog iets wat je wil weten of wil delen?

Annemarie: Nee, eigenlijk niet. Dus nu heb je bijna iedereen gehad en ga je schrijven of...?

Interviewer: Ik ga coderen. Dit is voor mijn onderzoek en daarnaast maak ik nog een productie, over iets heel anders. Maar dit is een soort kleine scriptie eigenlijk. Maar dan ga ik alles dus coderen en dan komt er als het goed is een conclusie uit. Daar wil ik dan dus een soort advies bij schrijven en dat meegeven aan NOS en RTL, hoe zij stappen kunnen maken om dit te verbeteren of hoe ze dit kunnen aanpakken of ermee om kunnen gaan. Ook op basis van de behoeften van de mensen die ik heb gesproken. Ik ga ook Ilse Openneer spreken. En het moet 13 juni af.

Annemarie: Juni? Juno zeg maar?

Interviewer: Juno, inderdaad.

Annemarie: Oh, dan heb je nog wel wat werk te verrichten. Of nou ja: ik bedoel dat dat al wel opschiet. Dus dat worden drukke weken voor jou, of niet?

Interviewer: Dat worden drukke weken inderdaad, vooral ook met alles wat ik er dan bij moet doen. Maar het moet wel lukken. Even bikkelen en dan lekker vakantie.

Annemarie: Ja, lekker. Maar wel superleuk en interessant. Dus success nog even.

Interviewer: Ja, dankjewel. En dankjewel voor je tijd! Werk ze nog.

Annemarie: Geen probleem. Doeg!

Interviewer: Doei doei.

Interview met Daphne Lammers, nieuwslezer bij RTL Nieuws

[Begroeting was off the record, ik ontmoette Daphne in het echt]

Interviewer: Mijn eerste vraag is: heb je weleens te maken gehad met intimidatie of online pesterijen?

Daphne: Nou, ik vind het al meteen een lastige vraag, want... Ik geloof – omdat het online is – dat ik niet zo heel snel onder de indruk ben of zo. Ik weet wel: toen Twitter net opkwam, dat ik toen heel erg merkte dat het een heel vriendelijk medium was. En op een gegeven moment was het bijna normaal dat je beledigend naar mensen was. Dus dat je soms stomme opmerkingen krijgt ben ik al bijna als normaal gaan ervaren. Dat vind ik best wel gek eigenlijk.

Interviewer: Part of the job.

Daphne: Wat zei je?

Interviewer: Part of the job.

Daphne: Ja. En de grap is dat ik... Omdat jij dit aan me vroeg, vroeg ik me af: goh, wat heb ik eigenlijk meegemaakt? En ik moest echt graven... Er waren weleens mensen die zeiden 'Ik ga je verkrachten', of zo. Dat heb ik weleens meegemaakt. Dat vond ik best wel heftig. Maar mijn reflex is dan: mute. Ik block nooit iemand. Blocken roept volgens mij meer agressie op. Dus ik mute mensen als ze... Ik heb weleens dat ik in hele nare discussies ben beland of zo.

Maar ik vind online... Behalve die verkrachtingsopmerking dus... Maar zelfs toen heb ik niet gedacht: ik ga aangifte doen. Of: ik ga het zeggen tegen iemand. Omdat het zo... Het zijn zulke primaire gedachtes van mensen, waar ik altijd van denk: joh... Er moet eigenlijk een bedenktijd op zitten. Mensen denken heel veel. En tegenwoordig is het normaal om wat je denkt meteen op te schrijven of zo. Terwijl: als je vroeger kritiek had op een presentator, dan moest je een brief of een mail schrijven. Dan zit er dus... Dat heeft meer invloed op mij, want dan hebben mensen er ook echt moeite voor gedaan. Als er dan een bedreiging binnen zou komen dan zou dat veel meer impact hebben dan wanneer dit online gebeurt, waar het bijna een soort standaard is om iets als 'kutwijf' te zeggen als je het ergens niet mee eens bent. Zeker in coronatijd door de wappies.

Interviewer: Naar jou toe?

Daphne: Nou ja, ik ben natuurlijk een gezicht van het RTL Nieuws, dus ik word dan meegenomen in het fake news-gebeuren.

Interviewer: Was dat dan op dagelijkse basis dat je dat soort dingen over je heen kreeg? Ik weet niet of je het hebt gevolgd.

Daphne: Wat ik op een gegeven moment heb gedaan... Alles wat geen profielfoto heeft – dus de mensen zonder profielfoto – kun je uitzetten op Twitter. En dan filter je dus echt een enorme berg. Dat had ik ergens gelezen. Dus die kunnen niet op mij reageren. Ik heb geen idee. Ze kunnen hashtag Daphne Lammers, dus dan zou ik mezelf eerst moeten googelen.

Interviewer: Dus geen mentions eigenlijk?

Daphne: Ze kunnen wel mentionen, maar ik zie het niet. Ik zie niet wat ze over me zeggen dan, en dat vind ik heel rustig. Dat vind ik dus het voordeel van online intimidatie, dat kun je gewoon uitzetten.

Interviewer: Ja, dus dat is wat jij doet. En op Instagram, krijg je daar weleens...

Daphne: Nee. Nou, daar krijg ik vooral... Facebook Messenger, daar zitten gewoon veel mannen in.

Interviewer: Dat is een patroon dat ik nu wel opmerk, dat er via Facebook Messenger dateverzoeken binnenkomen.

Daphne: Ja, en ook 'Zullen we een keer chillen?' Of mensen die bellen via Facebook Messenger. Ik heb zo iemand die structureel 's nachts belt. Blijkbaar kan dat via Messenger.

Interviewer: Maar zie je dat dan ook echt binnenkomen?

Daphne: Nee. Ik zit eigenlijk helemaal niet op Facebook en ik heb Facebook Messenger niet op mijn telefoon. Dus heel af en toe zet ik het aan en kijk ik wat er is binnengekomen. Maar dat is dan meer omdat ik denk: gebeurt er nog iets op Facebook?

Interviewer: Omdat je het niet leuk vindt?

Daphne: Nee. Op een gegeven moment ben ik naar Insta overgestapt. Dat vind ik veel interessanter. Ik wilde eigenlijk af van Facebook, maar mijn Facebook en Insta zitten aan elkaar gekoppeld. Dus ik ben heel bang dat mijn Insta dan ook verdwijnt. Dus dat is eigenlijk de enige reden. En ik moet wel zeggen: er zitten ook hele lieve, aandoenlijke berichten tussen. Maar er zitten ook dingen tussen waarvan je denkt: waarom schrijf je dit? Of ze hebben een voetfetisj. En ze vinden het dan heel sexy dat je een panty aanhebt. Dat soort naïeve dingen had ik... Dan postte ik een foto van een ladder in mijn panty of zo en dan kreeg ik allemaal mensen die het heel sexy vonden dat ik dat postte. 'Wil je nog meer foto's van je voet posten?' en zo.

Interviewer: Wat denk je dan?

Daphne: Dan denk ik: ben je helemaal lekker? Ik had ook weleens iemand die met me naar de sauna wilde. Die wilde honderd euro betalen om met me naar de sauna te gaan. Ik moet dus eerlijk bekennen dat ik daarna nooit meer naar de sauna ben geweest.

Interviewer: Nee? Waarom dan.

Daphne: Nee. Omdat ik toen dacht: het is dus een ding.

Interviewer: Dat mensen daarop kicken of zo.

Daphne: Ja dat je naar de sauna gaat als 'BN'er' of zo. Ik had daar nooit over nagedacht, totdat iemand me dus geld ging bieden om met me naar de sauna te gaan. En toen dacht ik: oh, dat vind ik best wel gek.

Interviewer: Dus daar ben je wel over gaan nadenken en je gedrag op gaan aanpassen eigenlijk?

Daphne: Ja, ja, ja. Totaal hè, op alles. Op alle sociale media. In het begin was ik heel vrij.

Interviewer: En dan bijvoorbeeld... Ik weet niet of je kinderen hebt?

Daphne: Ja.

Interviewer: En dat je die dan bijvoorbeeld niet post.

Daphne: Ik heb een privéaccount op Insta, dus afgeschermd. Daar zitten alleen maar mensen op die ik ken. En ik heb een open account...

Interviewer: Voor al je fans.

Daphne: Nou, dat zijn er niet zoveel. Maar het is wel een hele trouwe fanbase. Ik ben best persoonlijk, dat vinden ze leuk. Maar het is allemaal heel bewust, wat ik allemaal post. Als ik mijn kinderen wil posten, dan weten ze daarvan. Dus nooit ongevraagd. Maar ik laat ze niet

helemaal buiten beschouwing of zo, want ze zijn heel erg onderdeel van mijn leven. Dus ik kies er wel voor om een beetje de persoonlijke kant van me te laten zien, maar dat is heel erg geregisseerd.

Interviewer: Dus zo heb je dat aangepast?

Daphne: Ja.

Interviewer: Is het dan dat je dacht: ik ben nu veel zichtbaarder?

Daphne: Ja. In het begin gaf ik ook nog weleens mijn mening op Facebook. Dat ik dacht: ik zit hier in een soort beschermde omgeving. Daar ben ik mee gestopt. Ten eerste omdat ik vind dat ik... Ik heb heel lang gedacht: ik ben Daphne of ik ben van het RTL Nieuws. Maar dat kun je niet los van elkaar zien. Ik probeer dat wel. Maar als het gaat om bepaalde dingen, zoals abortusrechten of vrouwenrechten, daar sta ik heel fierce in. En dan ben ik iets minder principieel in dat ik vind dat ik mijn mening nooit mag laten horen, maar in principe doe ik dat niet. Op Twitter of zo. Dan wil ik niet zeggen wat mijn mening is. Behalve als het dus gaat om zoiets als abortus. Maar ik weet gewoon: hoe bekender je bent, hoe groter de impact is van je woorden. Ik dwaal alle kanten op hè, maar mijn merk is mijn betrouwbaarheid. Dat bewaak ik heel erg. En met zoiets als abortus komen er hele felle reacties op. Daar heb ik geen zin meer in. Ik heb geen zin meer in die discussie.

Interviewer: Maar wat voor felle reacties zijn dat dan, wat zeggen zij dan? Dat ze het gewoon niet met je eens zijn?

Daphne: Ja, maar ook wel... Volgens mij is daar toen wel die verkrachtingsreactie op gekomen.

Interviewer: En die is je dus wel echt bijgebleven?

Daphne: Ja.

Interviewer: Zijn er dan meer opmerkingen die je zijn bijgebleven?

Daphne: Bij mij bijvoorbeeld... Dat ik netjes praat. Daar heb ik heel veel opmerkingen over gekregen. En daar kunnen mensen heel agressief op reageren. Dat je een kakker bent, en een bekakt kutwijf. Dat heb ik echt wel moeilijk gevonden. Dat ik dacht: oh ja, ik sta blijkbaar heel ver af van bepaalde mensen. En dan willen ze dus dat je je daarop aanpast. En dat je denkt: ik moet iets doen aan die stem.

Interviewer: Heb je dat ook echt gedaan?

Daphne: Nou, het is dus wel in de loop der jaren iets... Het is natuurlijk gewoon een accent. Net als een Brabants accent. Ik ben opgegroeid vlakbij Leiden, ik heb in Amerika gewoond, dus dat is een soort spraakgebrek. Maar mensen zien dat als heel erg kakkineus. Ik ben ook wel netjes, dat is denk ik ook de reden dat ik deze baan ooit heb gekregen. Omdat ik duidelijk articuleer en netjes praat. Maar veel mensen vinden je daarmee ook koud en

bekakt. En dat je dat dan in grote hoeveelheden krijgt te horen, zeker als je begint met presenteren en je bent onzeker, dan ga je je daar toch een beetje op aanpassen.

Interviewer: Maar je hebt het dan vooral over het begin, dat het toen misschien wat meer binnenkwam...

Daphne: Ja, zeker. Omdat je het niet gewend bent.

Interviewer: Nee. Hoe ben jij er dan toch iets meer weerbaar tegen geworden?

Daphne: Door het erover te hebben met anderen ook wel. Door erover te praten. Ik denk dat ik het de eerste twee jaar écht niet leuk vond. Toen had ik het ook niet verwacht, dat mensen zo... Ik heb ook weleens gekregen: 'Ze kijkt alsof ze zit te poepen', weet je wel, zo. Je wordt je super bewust van wie je bent en hoe je praat. Ik was eerst verslaggever en toen had ik dat nooit. En dan word je presentatrice en dan zit je ineens in een hele kunstmatige omgeving, dus elke haar die... Er gebeurt verder niet zoveel. Iedereen kijkt naar jou. En ik had gewoon niet verwacht dat mensen zo gemeen konden zijn. Dat ze dus blijkbaar zo gemeen konden zijn dat ze elke mondhoek die trekt, elke haarspriet die verkeerd ligt en elke handbeweging die je maakt, dat ze daar iets van vonden. Kleding.

Interviewer: Je uiterlijk ook, ja?

Daphne: Ja, ja, dus je uiterlijk uiteindelijk ook. Ook m'n mond. Ik trek blijkbaar met mijn mond of zo, dat heb ik nooit geweten, totdat ik ging presenteren. Toen zei iedereen dat ik mijn tanden op elkaar hield. Dat krijg je dan. Het is het constant benadrukken wat er afwijkt of zo. De basis van het presentatrice zijn is dat niks moet afleiden. Dus alles wat afleidt, daar gaan mensen iets van vinden. Ik vind het prima: denk wat je wil denken. Maar het feit dat de drempel tegenwoordig zo laag is om er iets van te vinden en het dus te communiceren naar jou toe, dat is natuurlijk wel heftig. Maar ik wijk weer helemaal af van hoe ik ermee om ben gegaan. Het is toch gewenning. Het is toch een soort... Dat je leert dat sommige mensen zo zijn. Dat je toch een soort schildje gaat proberen... Dat je het niet binnen laat komen, maar dat je denkt: oké, die persoon vindt daar wat van. Ik heb het er weleens met een collega over gehad. Die zei 'Ik zie mezelf eigenlijk als een product, dus ik kijk van een afstand naar mezelf op tv en dan zie ik dat dit of dat beter kan en alles wat daarover gaat laat ik niet binnenkomen', dus dat heb ik altijd wel in mijn oren geknoopt. Je moet jezelf misschien een beetje loskoppelen van de persoon op tv. Tegelijkertijd: hoe meer je jezelf bent op tv bent, hoe beter natuurlijk. Hoe natuurlijker je presenteert, hoe prettiger het is om naar te kijken.

Interviewer: Maar in hoeverre is daar ruimte voor als je objectief moet zijn?

Daphne: Nou het is wel grappig dat je dat zegt, want daar is best wat ruimte voor. In het begin wist ik dat niet. Dan denk je dat je een bepaalde rol moet spelen. Toen kreeg ik dus ook veel meer opmerkingen dan nu. Ik denk dat ik niet dichterbij mezelf kan komen dan nu [tijdens het presenteren], want dan zou ik te grappig doen. Maar toen... Mensen voelen je onzekerheid. Net als mensen die gepest worden.

Interviewer: Een makkelijke prooi, ja.

Daphne: Ja. Ik denk wel dat dat zo is.

Interviewer: Maar voor jou is het natuurlijk een kwestie van gewenning, maar voor de kijker misschien ook wel. Dat ze nu aan je gewend zijn.

Daphne: Ja, ja, ja. Dat denk ik ook. Ik denk dat het een soort combinatie is van factoren. Ze zijn aan me gewend. Dus alles wat afwijkt, daar zijn ze aan gewend. En ik denk dat ik ook gewoon ontspannener ben gaan presenteren waardoor mensen zich misschien minder ergeren of zo.

Interviewer: Bij de NOS heb ik ook iemand gesproken die nieuw is en een stortvloed over zich heen kreeg over haar accent. En over de niet-diversiteit, want ze is blond.

Daphne: Dat heb ik ook wel gehad. Dat ik op een gegeven moment zei: 'Ik zou willen dat het eens niet ging over dat ik blond ben.'

Interviewer: Maar is dat nog steeds?

Daphne: Ja. Maar meer in het algemeen. Je bent blond, dus leeghoofdig. En bij RTL 'zijn er allemaal blonde kippetjes', of zo. En ja, jezus, je hebt het over haarkleur hè? Dat vond ik grappig aan dat hele diverse. Het gaat niet over je huidskleur, maar over je haarkleur.

Interviewer: Ja, is dat zo?

Daphne: Ja, want toen Merel er was, was die discussie veel minder. En toen kwam Anita Sara er, en die is ook blond. Zo gauw er een brunette tussen zit, is het al beter. Dat vind ik heel raar.

Interviewer: En al die opmerkingen, hebben die dan op lange termijn invloed op je gehad?

Daphne: Ja. Ten eerste dat ik mijn mening niet meer echt deel op sociale media. Dat deed ik in het begin wel echt. Maar nu heb ik echt geen zin meer in die stortvloed aan shit over me heen. Ik weet zeker dat als ik nu iets zou posten... Weet ik veel, over een abortuswet of zo, dan krijg ik veel over me heen. Waarom zou ik dat doen? Het is een controversiële mening. En ik denk dat je voorzigtiger bent en wordt met alles. Ik denk dat het vroeger makkelijker was. Het is makkelijker als je één keer een ingezonden brief krijgt. Daar kan je makkelijker mee omgaan. Je kunt het ook serieuzer nemen, denk ik. Je kan het op waarde schatten, waar iemand zich aan ergert. In tegenstelling tot internetfora waar op besproken wordt wat voor bekaft kutwijf je bent. Vroeger ging ik dat ook actief opzoeken. 'Oh, wat zullen mensen van me vinden?' Je bent zo kwetsbaar en je wil zo graag dat mensen het goed vinden wat je doet. En dan ga je jezelf opzoeken dan kom je erachter dat mensen echt hele nare dingen over je schrijven. Dan zijn er een aantal dingen die je kunt doen: jezelf niet meer opzoeken.

Interviewer: Dat is wel een goede, denk ik.

Daphne: Gewoon stoppen met jezelf opzoeken. Jezelf een beetje wapenen, dat het niet perse de waarheid is. En gewoon een beetje in je inner circle... Je inner circle vertrouwen.

Interviewer: De mensen die er dus wel toe doen?

Daphne: Ja, die voor jou belangrijk zijn. Waarvan je denkt: jouw mening vind ik er wel toe doen. Maar dat is echt niet makkelijk. Ik wil het ook niet zwaarder maken dan het is, maar je bent wel gewoon out there. Ik denk dat je niet eens in de gaten hebt dat het die impact heeft op je. Het is natuurlijk gewoon... Ik heb dus – zo oud ben ik ook wel weer – de opkomst van internet meegemaakt en in diezelfde periode ben ik gaan presenteren. Het is een beetje gelijk opgegaan. En in het begin had je nog van die internetfora en daar werden gewoon BN'ers besproken. En dan Twitter, dat je iets zei... Dat was echt heel onschuldig in het begin. En nu is het gewoon... Misschien dat je iets minder je kop boven het maaiveld uitsteekt.

Interviewer: En RTL, heeft die er eigenlijk op ingespeeld, op al die bagger die mensen over zich heen kunnen krijgen? Werknemers van hun dan.

Daphne: Hoe ze ervoor wapenen of...?

Interviewer: Ja, dat. Is er een soort leidraad of iets? Of kan je bij iemand terecht?

Daphne: Nou, weet je, ik weet zeker als ik zou zeggen 'Ik heb hier last van' of 'Ik vind het intimiderend', dat ze meteen zullen zeggen... Juridische zaken, of zoiets. Maar toen ik presentatrice werd hebben ze niet gezegd: 'Er gaat nu heel veel op je afkomen en we gaan je hierin begeleiden', of zo.

Interviewer: Maar dat wisten ze toen zelf natuurlijk ook niet.

Daphne: Nee. Maar omdat jij het er nu over hebt, denk ik dat het helemaal niet zo gek zou zijn om in ieder geval bij beginnende presentatoren te begeleiden in hoe je ermee omgaat. Dat zou ik wel vriendelijk vinden. Ik zou het niet verwachten, maar...

Interviewer: Maar dat gebeurt niet dus? Want je hebt volgens mij die ene jongen, heet hij Boyan?

Daphne: Ja.

Interviewer: Zou die dan begeleid zijn, bijvoorbeeld?

Daphne: Dat weet ik dus niet. Ik heb niet het idee dat... Heb jij hem gesproken?

Interviewer: Nee, want ik interview alleen vrouwen.

Daphne: Ja. Daar had ik het dus over met Peter. Ik zat hiervoor met Peter van Zadelhoff. Die zei: 'Als werkgever ben je dus verplicht om een veilige werkomgeving te creëren, maar strek dat eigenlijk tot en met online', hij vatte dat zo samen. Toen zei ik: 'Ja, maar dan geldt dat dus ook voor mannen.'

Interviewer: Ja, precies, maar ik heb dus voor vrouwen gekozen omdat die het toch net wat zwaarder te verduren hebben. Bij hen wordt er echt op alles gelet. Hoe je haar zit, hoe je make-up zit, of je kleding er mooi uitziet...

Daphne: Weet je wat de grap was? Laatst was er een autistische jongen bij ons over de vloer [op de redactie] en die stelde mij een vraag over Marioepol en hoe dat nou zat. Toen zei ik hem dat hij de eerste was die aan mij een inhoudelijke vraag stelde als het gaat om het stellen van vragen. Ik krijg altijd als eerste de vraag of ik mijn eigen make-up en haar doe, als tweede vraag of ik dan een stylist heb en als derde vraag hoe ik het met het moederschap combineer. Dit is in een notendop... Echt, ik vond het zo'n goede vraag. En het gaat nooit inhoudelijk over mijn werk als presentator. Omdat mensen helemaal niet weten wat je dan precies behelst denk ik. Maar ze zijn ook eigenlijk vooral geboeid door hoe je eruitziet.

Interviewer: Ja. En heb je het idee dat dat bij je mannelijke collega's ook zo is?

Daphne: Nee.

Interviewer: Nee, niemand boeit het hoe Peter eruitziet.

Daphne: Nee, echt niemand boeit het. Niemand boeit het. Echt niemand. Ja als je misschien een keer een hele rare das om hebt, dan vinden mensen dat. Maar bij vrouwen gaat het er echt om. En daarom vind ik dat ouder worden op tv ook heel heftig.

Interviewer: Heb je daar ook weleens opmerkingen over gehad dan?

Daphne: Nee. Nou ja, in het algemeen is het natuurlijk zo dat oudere vrouwen niet... Dat is niet helemaal waar trouwens, want werken best wel veel oudere vrouwen. Maar die zijn dan geen zeventig, bij wijze van spreken.

Interviewer: Maar wie is dan de oudste vrouw bij RTL, zou je zeggen? In ieder geval bij het nieuws.

Daphne: Ik.

Interviewer: Jij?

Daphne: Ja, ik.

Interviewer: En 'oud' is niet per se het eerste woord dat in me opkomt als ik jou op tv zie.

Daphne: 'Die ouwe.' Nee, maar dat is natuurlijk ook wel iets waar ik mee bezig ben. Ja, heel erg. Dat ik denk: oh ja, jeetje. Nu ben ik de oudste. Volgens mij ben ik de oudste ooit die het RTL Nieuws heeft gepresenteerd, van de vrouwen.

Interviewer: Maar ben je dan bang dat je straks te oud bent om op tv te kunnen?

Daphne: Ook omdat ik het zelf vind. Maar sowieso ook omdat oudere vrouwen... Oh my god, waarom denk je dat iedereen zijn hoofd vol met botox spuit? Nou ja, omdat je dus geen rimpels mag hebben. Dat is met een reden. We gaan nu misschien wel heel ver van het pad af, maar het gaat bij vrouwen dus wel heel vaak over het uiterlijk. Daarin heb je gelijk. Maar ik heb eigenlijk nooit gedacht: ik moet hierin beter begeleid worden, totdat jij erover begon.

Interviewer: Dat heb ik dus al vaker teruggehoord, dat mensen er helemaal niet zo bij stilstonden. Dat is misschien ook wel... En dat zijn geen verwijten naar die journalisten of zo, maar misschien wel waar het probleem ligt... Dat er misschien toch wat vaker melding moet worden gemaakt en moet worden aangekaart dat het speelt. En wie weet kan er vanuit zo'n grote organisatie wel naar techbedrijven worden toegestapt om daar wat mee... Want anders gaat het nooit veranderen. Maar ik dacht: ik ga focussen op wat er binnen zo'n redactie gedaan kan worden, want hoe we het probleem gaan oplossen van al die mensen die vanaf hun zolderkamertje dingen zeggen, daar ga ik nooit achter komen. Maar meer in de zin van: is er een soort coach of psycholoog die aangesteld kan worden om te helpen met de weerbaarheid? En is er een soort leidraad? Want ik ben erachter gekomen dat vrouwen bij RTL niet direct weten waar ze terecht kunnen als ze tegen de lamp lopen door weet ik veel. Dan gaan ze wel naar hun chef, maar zou het niet handig zijn om bijvoorbeeld een soort landingspagina te hebben waar alles op staat en waar je terecht kan.

Daphne: Oh ja, voor intimidatie of zo.

Interviewer: Dus dat soort dingen. En waar dan de verantwoordelijkheid ligt van de redactie, want aan de ene kant is het zo vrij online. Dus in hoeverre is zo'n redactie dan verantwoordelijk voor jouw online werkomgeving? Want Twitter is toch ook een omgeving waar je bronnen kan vinden.

Daphne: Ja, dat is dus precies waar ik mee worstel. Ik vind het heel lekker om niet op Twitter te zitten, maar tegelijkertijd is er ook een heleboel te vinden. Je kan natuurlijk ook alleen maar kijken. Ik had laatst ook iemand die zei: 'Ik stop met volgen, omdat je niks meer post.' Echt, wat? Hoezo? Dus ik mag hier niet zijn van jou? Maar inderdaad, je wil weg blijven van...

Interviewer: Waar het gebeurt.

Daphne: Ja. En het gebeurt ook wel meer als je zelf post [(vervelende) reacties], en tegelijkertijd denk ik: omdat ze weten dat ik er ook echt ben, durven mensen ook minder. Want ik ben soms ook wel vol de aanval ingegaan, het gesprek ingegaan. En wat ik dan doe als mensen heel negatief over mij zijn... Ik had op een gegeven moment tijdens corona, toen kwam ik uit een onderwerp en toen vonden mensen dat ik iets te veel lachte of zo. Daar lazen ze dan in dat ik het grappig vond dat iemand niet ingeënt was. Terwijl ik lachte omdat ik naar de weerman ging. En ik ben dus gestopt met daarop reageren. In het verleden zei ik nog weleens dat ik het begreep en vroeg ik waarom ze zich zo voelden.

Interviewer: En werkte dat dan?

Daphne: Dat werkt wel. Als je dus vanuit een vriendelijke manier dat benadert, dan haal je een soort van de angel uit de discussie. En sommige mensen reageren dan niet meer, maar die gaan ook niet door.

Interviewer: Die denken: ze bestaat.

Daphne: Oh, ze bestaat. Het is een mens, weet je wel. Dat vond ik op zich wel... Als je op een vriendelijke manier blijft reageren, dan werkt het. Maar dat kost ook gewoon tijd en moeite, en daar heb je niet altijd zin in.

Interviewer: Maar dat vind ik wel grappig, want bijna iedereen zei tot nu toe dat ze nergens op ingaan. Omdat dat een soort van olie op het vuur is.

Daphne: Nee, maar het is dus echt de manier waarop je erop ingaat. Want op zich vond ik het altijd wel grappig om te merken dat mensen omdraaien of dat je wel tot een goed gesprek kan komen. Dus ik ben er niet helemaal tegen om wel het gesprek aan te gaan. De meeste mensen vinden het heel leuk dat ze iets van je horen, zelfs als ze negatief zijn. Want het zijn uiteindelijk toch mensen op een zolderkamertje, zeker de ergste mensen, daarvan denk ik: je bent echt super eenzaam of zo. Ongelukkig. Dus contact maken met iemand wordt over het algemeen wel als oké ervaren of zo. Er zijn maar weinig mensen die echt een tyfushekel aan je hebben. Hoewel dat in coronatijd wel echt is gegroeid. Omdat je de vertegenwoordiger bent van de mainstream media.

Interviewer: Ik heb vanochtend dus ook een coach gesproken over hoe je hier nu een beetje weerbaar tegen kunt worden, want ik wil uiteindelijk ook een advies opstellen.

Daphne: Wat goed.

Interviewer: En die zei dus ook: als je echt ergens door geraakt wordt, ga allereerst na wie je bent en waar dat gevoel vandaan komt. Waarom raakt die opmerking je zo? Nou ja, met een doodsbedreiging of 'Ik ga je verkrachten' is het logisch. Er hoeft niet iets te zijn gebeurd in je verleden waardoor je daardoor geraakt wordt. Maar ze zei ook: probeer echt te visualiseren hoe iemand op een zolderkamertje achter een schermje iets over jou zit te tikken en hoe sneu dat eigenlijk is. Dan kan je het misschien wat makkelijker van je af zetten.

Daphne: Ja, ja. Maar zo zie ik het ook wel. Er is eigenlijk nooit een situatie geweest waardoor ik me super aangevallen door voelde. Ik kon me er wel onzeker door voelen, maar onveilig niet.

Interviewer: Nee, dat scheelt. Zou je dan aangifte doen, als je je echt onveilig voelt?

Daphne: Ik zou zeker naar mijn werkgever stappen. Ik weet ook zeker dat ze het serieus zouden nemen. Ik denk ook omdat ik dat nog nooit heb gedaan. Maar die onzekerheid heb ik wel echt als vervelend ervaren hoor.

Interviewer: Je begint dan ook net in zo'n functie.

Daphne: Ja. Het is een functie... Weet je, als jij in een nieuwe functie begint dan is alles spannend. Het duurt soms best wel lang. En hier kijken gewoon miljoen of anderhalf miljoen mensen met je mee.

Interviewer: Heftig wel. Ik denk ook dat het misschien wel met leeftijd komt, dat je echt weet wie jij bent en hoe goed je bent in je werk. Denk ik hoor.

Daphne: Ja, maar dat is zo! Dat is zo. Naarmate je ouder wordt, word je ook geroutineerder. Je wordt ook beter. Als je jong bent heb je al heel veel twijfel van jezelf. 'Weet ik wel genoeg van het nieuws, verdien ik die plek wel?' Zoals vrouwen helemaal kunnen denken. En als een handvol mensen dan allemaal hun vingers op de zere plek leggen en zeggen 'Je ziet er ook raar uit' of 'Je kijkt ook moeilijk' of 'Je bent ook blond', dan... Stel dat het in jouw werkomgeving is. Dat twintig van de tweehonderd mensen op je kantoor jou iedere dag vertellen wat er niet goed aan jou is. Dat is Twitter, dat is social media. Want jij komt bij iemand in de huiskamer en dan hebben zij 'het recht om iets van jou te vinden'. Als je er zo over nadenkt dan is dat ook super heftig voor iedereen. Ik heb ook echt een olifantenhuid leren kweken. Die heb ik gewoon zelf opgebouwd. In de nieuwe tijdsgeest, waarin er ook veel meer aandacht is voor mentaal welzijn, vind ik het goed dat je dit dan zegt en dan ook met zo'n coach, weet je wel. Dat er een plek is voor beginnende... Dat zou ik helemaal niet zo gek vinden. Het is ook niet gek om je soms onzeker te voelen, je leert ook heel veel.

Interviewer: Dat hoort er ook een beetje bij natuurlijk, wat je ook doet.

Daphne: Wat je ook doet. Jij komt ook niet binnen van 'Kijk, hier ben ik, ik weet het allemaal al.'

Interviewer: Nee, precies. Maar stel ik zou naar het nieuws komen en ik zou gaan presenteren, wat zou je dan vinden dat RTL zou moeten doen om mij een soort van voor te bereiden of te helpen?

Daphne: Nou, ik zou het bijvoorbeeld helemaal niet gek vinden als ze zouden zeggen dat je eens met mij moet gaan praten.

Interviewer: Iemand die het al doet?

Daphne: Ja. Weet je wel. Zoek elkaar op of zo, ik denk namelijk dat de mensen die het al doen het beste snappen wat het is. Er zijn maar weinig mensen die snappen wat presentatoren meemaken. Het is echt een raar vak. Dus presentatoren zoeken elkaar ook vaak op, om over onzekerheid te praten.

Interviewer: Doen jullie dat onderling ook?

Daphne: Ja. De grap is namelijk dat iedereen onzeker is. Iedereen is zenuwachtig, iedereen is gespannen en vind...

Interviewer: Ook Peter?

Daphne: Zeker ook. En er is niks zo fijn als wanneer je van iemand als Peter hoort dat hij zo zenuwachtig was. Of 'Dat vond ik zo heftig om te horen, dat iemand dat over me zei', weet je wel. Dat iemand dan zegt dat hij dat laatst ook had. Dan denk je: oh ja, we delen het.

Interviewer: Dus dat jij dan ook deelt van: zo en zo ben ik daarmee omgegaan.

Daphne: Ja. Maar een coach is ook supergoed. En vroeger, misschien nog steeds wel maar dat weet ik niet zeker, je wordt best wel voor de leeuwen gegooid. Het vak an sich... Gewoon het feit dat je in de huiskamer komt van heel veel mensen, is gewoon al best een intimiderend idee. Als je weet dat mensen ook nog eens op je gaan reageren. Je krijgt veel meer over je heen dan de gemiddelde Nederlander. Tegenwoordig, zoals met influencers, lijkt iedereen het steeds maar op te zoeken [spotlights], maar voor mij is presenteren echt een verlengstuk van mezelf. Er is niks zo eervol als het journalistieke werk een soort van samen te brengen naar de mensen toe. Dus ik denk dat als RTL nu... Ik train ook jonge presentatoren... En dat gaat eigenlijk alleen maar over onzekerheid.

Interviewer: Qua hoe ze overkomen?

Daphne: Ja, en waar ze dan over twijfelen. En alles draait natuurlijk onzekerheid. En als jij tips kan krijgen van een coach, psycholoog of vakgenoot die vertelt hoe je moet omgaan met mensen die heel naar op je reageren... Van tevoren hè, voordat je begint. Waarvan je dan op dat moment denkt: het zal wel loslopen. Maar als het dan gebeurt... Als je dan handvatten hebt, dat zou ik wel goed vinden.

Interviewer: En die sleutel daarin is volgens jou dan vooral praten, denk ik?

Daphne: Honderd procent. Met wie dan ook, maar met name mensen uit het vak. Praten. Eigenlijk bijna niet met mensen die het niet snappen, die het niet doen. Die zullen zeggen: 'Ah joh, daar trek je je toch niks van aan?' Gek genoeg zijn er ook genoeg mensen in je omgeving die zeggen: 'Wat je laatst aanhad op tv was zo raar.'

Interviewer: Echt?

Daphne: Oh ja. In het begin moest ik daar ook zo aan wennen. Dat ik dacht: maar ik heb het wel zelf aangetrokken.

Interviewer: Vind je dat dan erger, als het komt van mensen die je kent?

Daphne: Ja.

Interviewer: Ja, want die zijn relevanter dan Henk op zijn zolderkamer.

Daphne: Ja. Nog erger, ja.

Interviewer: Vervelend.

Daphne: Ja, maar ook verbazingwekkend. Dus daarom zeg ik: praat erover met mensen die het snappen. Die het herkennen. Topsporters, artsen, gek genoeg zitten daar ook genoeg raakvlakken.

Interviewer: Mensen die ook heel zichtbaar zijn.

Daphne: Ja, en mensen waar iedereen iets van vindt. Over wie mensen een mening hebben. Er zijn bepaalde vakgebieden waar mensen altijd iets van vinden. Als je daar zoekt, ga je ook antwoorden vinden.

Interviewer: En verder, zou RTL nog iets anders kunnen doen naar jouw mening?

Daphne: Op online... Nou, ik geloof dat ze op bepaalde artikelen nu ook modereren of zo. Eerst kon je op Facebook helemaal los. Maar ik denk dat als je reacties toestaat, dat je of moet zorgen dat je goed kunt modereren, of zorgen dat je het uitzet. Ik denk dat je daarin dat vrije van iedereen die maar kunt zeggen wat-ie wil... I don't know. Ken je de Media Courant?

Interviewer: Ja, zeker ken ik de Media Courant.

Daphne: Nou, daar mocht je vroeger al je gal op spuwen, in de reacties. Op een gegeven moment hebben ze een rechtszaak verloren en toen moest dat dus uit. Grappig als je dus ziet wat dat doet. Eigenlijk vind ik het beter geworden daardoor. De kwetsende meuk die eronder stond, waar het eigenlijk om ging... Dan ging ik naar de reacties kijken en dan viel het wel mee en dacht ik: oh, dan haten ze me dus niet. En nu is het uit en dan zie je dat het alsnog wel een soort gossip is, maar je hebt het niet nodig, die reacties. Je hebt het gewoon niet nodig. Het is een soort achterhaald concept. Het is niet goed voor mensen. Gedachtes horen soms ook in je hoofd te blijven. Schrijf ze, stuur ze naar een soort afvalberg of zo. Dat je het uit je systeem hebt. Of zeg het in een soort dagboek. Het feit dat iedereen overal maar kan zeggen wat-ie wil, vind ik echt... Je bereikt er niks mee, en als medium dus ook niet. Het voegt niet zoveel toe.

Interviewer: Het is geen opbouwende kritiek. Ik denk dat je daar wel voor open zou staan.

Daphne: Ja, natuurlijk. Ik heb ook altijd... Als mensen mij een mail sturen... Over het algemeen zijn de mensen die mij mailen – dat wil ik ook even gezegd hebben – of een bericht sturen op Insta superaardig. Het zijn alleen maar hele lieve, leuke, aardige complimenten. Ik word daar hartstikke blij van.

Interviewer: Maakt dat de vervelende dingen die mensen zeggen dan een beetje goed?

Daphne: Ik denk dat er tegen één negatieve reactie echt wel honderd positieve reacties moeten staan. Zo werkt het toch een beetje. Die ene blijft hangen. Dus dat... Het hele interactieve van in het begin. Toen we een beetje de kijker gingen vragen.

Interviewer: Wat vroegen ze dan?

Daphne: Nou, gewoon, wat voor onderwerpen we wilden gaan doen of zo. Maar misschien is dit...

Interviewer: Ja, ik denk dat ik hem stopzet, want ik heb alles inmiddels al gevraagd.

Interview met Jetske Schrijver, nieuwslezer bij RTL Nieuws en EditieNL

[Begin van het interview was off the record, ik ontmoette Jetske op de redactie]

Interviewer: Maar je hebt dus weleens wat meegemaakt? Dat mensen iets rots zeiden of zo.

Jetske: Ja. Niet heel erg, maar sowieso wat ik vaak heb is dat mannen seksueel getinte opmerkingen plaatsen, ofwel in mijn DM, ofwel onder een post. En dat vind ik heel ongemakkelijk en niet fijn. Ik heb als gevolg daarvan besloten dat ik op helemaal niemand meer reageer. Ik weet dat er mensen tussen zitten waar andere collega's last mee hebben gehad. Dat zijn van die mensen – vaak mannen van rond de zestig of zo – die dat bij meer presentatrices doen. Als je er dan op reageert zit je meteen in een soort communicatie met ze en dan wordt het alleen maar vervelend. Dus ik reageer er eigenlijk nooit op. Maar ik wil ze eigenlijk ook niet expliciet negeren door andere reacties wel te liken en erop te reageren en die van hun niet. Dat heb ik ook weleens gehad, dat eentje bleef drammen. Dus mijn aanpak om zo min mogelijk gedoe te hebben nu is door op niemand meer te reageren. Ik heb gewoon geen communicatie met de mensen die reageren op mijn posts.

Interviewer: Dus ook niet de positieve dingen dan? Gewoon helemaal één lijn? Maar wat zeggen ze dan bijvoorbeeld?

Jetske: In mijn DM is het wel erger dan wat er onder mijn posts staat. Variërend van of ik single ben en of ik met ze uit wil tot over mijn lichaam, dingen die ze opvallen. Dingen die ze mooi of sexy vinden, maar dat vind ik helemaal niet fijn. Daarvoor doe ik dit werk natuurlijk helemaal niet.

Interviewer: Maar reageren ze dan op hoe jij eruitzag in de uitzending bijvoorbeeld, of...

Jetske: Soms wel. Soms is het ook specifiek over hoe ze vonden dat een bepaald bloesje zat en soms vragen ze 'Hoe stout ben jij?' en dat soort shit. Gewoon van die...

Interviewer: Maar behalve dat je niet meer liket, doe je nog andere dingen? Post je bijvoorbeeld bepaalde foto's niet meer?

Jetske: Nou, ik heb nooit echt privéfoto's gepost, omdat ik... Sowieso heb ik drie kinderen en ik wil voor hun veiligheid dat die niet online te vinden zijn. Dus dat doe ik eigenlijk sowieso nooit. En mijn privéleven is heel erg mijn kinderen, dus privé post ik eigenlijk helemaal niks. Het is alleen maar werk wat ik doe. Dat ik hier in de studio zit. Dus ik heb ook niet een heel enerverend account met leuke verhalen.

Interviewer: Nou, voor die mensen misschien wel, die jou volgen. Die vinden dat denk ik wel leuk om te zien.

Jetske: Ja, misschien wel. Maar nee, ik post eigenlijk niks privé. In het verleden postte ik als ik naar een leuk festival ging nog weleens iets. Maar toen dacht ik: waarom doe ik dit eigenlijk. Het heeft niks met mijn werk te maken en ik wil het puur professioneel houden eigenlijk. Dus dat doe ik al heel lang niet meer.

Interviewer: Vind je dat dan jammer, dat je niet echt persoonlijke dingen 'kan' posten?

Jetske: Nee, eigenlijk niet. Ik moet je zeggen dat ik sowieso een haat-liefdesverhouding heb met sociale media omdat ik het heel narcistisch vind in de kern. Ik zat vroeger ook nooit op Facebook, terwijl iedereen er toen op zat toen het nog een ding was. Omdat ik het toen eigenlijk al niet zo'n chique fenomeen vond, dat mensen de behoefte hadden om vooral de goede kant van hun leven in foto's weer te geven. Ik vond het een beetje opbieden tegen elkaar. En dat heb ik vanaf het begin al niet cool gevonden. Dat doe ik dus op Instagram ook niet. Ik ben eigenlijk met insta begonnen omdat mijn toenmalige werkgever – AT5 – vond dat ik dat moest doen.

Interviewer: Waarom dan?

Jetske: Nou ja, werk gerelateerd. Omdat het ook goed was om op sociale media te zitten als presentator voor die zender. Ze vonden het belangrijk om daarmee een soort van contact met de kijker te hebben. Het is ook een soort van extra publiciteit voor je werk. Dat je aankondigt dat je presenteert die avond.

Interviewer: Een soort van verbinding met de kijker. Het maakt je ook wat toegankelijker misschien.

Jetske: Ja, al hebben ze dat nooit zo gezegd hoor. Er werd ook niet van me verwacht dat ik dan heel erg communiceerde met kijkers. Gelukkig. Anders hadden we daar weer een discussie hadden gehad. Maar nee, ik weet dat er collega's zijn die het wel heel erg zo doen, die dus juist wel enorm communiceren met de kijkers. Maar dat is niet echt iets voor mij.

Interviewer: Nee, hoeft ook niet. En heb je nou ook Twitter?

Jetske: Nee, ik heb volgens mij wel een account. Maar ik doe niks met Twitter.

Interviewer: Nee. Heb je daar weleens een opmerking voorbij zien komen over jezelf?

Jetske: Ja, toen ik het lijsttrekkersdebat deed vorig jaar, voor RTL. Toen was er op Twitter wel van alles. Maar ik heb dat dus niet gelezen, want ik zou niet eens mijn wachtwoord meer weten. Maar ik kreeg dan van anderen door wat er op Twitter werd gezegd. Dat was op zich niet negatief gelukkig. Misschien was er wel iets negatiefs, maar is dat niet aan me doorspeeld. Dat kan. Wat er wel was: er ging technisch een hele hoop mis tijdens dat debat. En dat was heel vervelend. Het was niet mijn schuld, we hadden een vloerregisseur die niet functioneerde en allerlei fouten maakte. Daardoor was mijn stem in het begin... Als

ik zeg maar fluisterde tussen de instarts en de debatjes door, waarbij mijn audio dicht had moeten staan...

Interviewer: Stond-ie open.

Jetske: Stond-ie open en dan hoorde je mij fluisteren. Al die kijkers hebben dat het eerste halfuur meegekregen. Wist ik gelukkig niet tijdens de uitzending, maar achteraf hoorde ik dat wel. Toen is daar op Twitter wel heel veel over gezegd. Dat was verder niet heel naar of zo, maar dat vond ik wel pijnlijk. Dat hele fenomeen was pijnlijk, dat die fout was gemaakt en dat alles wat ik dan privé wilde communiceren met de regisseur kennelijk voor iedereen te horen was geweest. Dus het was wel vervelend dat er achteraf nog zo over door werd gegaan op Twitter, want je wil dat het liefst achter je laten en vergeten. Maar kijkers doen dat natuurlijk niet. Maar ja, ook geen ramp verder of zo.

Interviewer: Nee. En is er weleens een opmerking geweest die jou heel erg is bijgebleven? Of dat nou seksueel getint is, heel gemeen of over je uiterlijk.

Jetske: Op Instagram?

Interviewer: Maakt niet uit waar.

Jetske: Op Instagram wel. Ik heb artrose in mijn handen, best wel progressief, wat heel veel pijn doet en vervelend is. Maar ja, vooral voor mij is dat een heel pijnlijk iets en ik ben me er niet zo bewust van dat je het ook kunt zien. Maar dat zie je wel. Bulten op mijn vingers. Ik heb nu twee of drie keer gehad dat bij foto's die ik had gepost, dat iemand dan eronder postte: 'Wat heb je rare handen' of 'Bejaarde handen', dat soort dingen. En ik weet wel dat ik daar niet los van kwam of zo, terwijl ik ook weet dat ze er inderdaad gek uitzien en dat ik er niks aan kan doen. Maar ik ben er zelf helemaal niet mee bezig. En ik merkte dat als je dan zo'n reactie leest van iemand, dat het dan toch in je hoofd gaat zitten. Dat ik daar dus mee bezig ben en die weken erna dan mijn handen een beetje ging verbergen.

Interviewer: Echt?

Jetske: Ja. Terwijl: ik wil daar helemaal niet mee bezig zijn en ik wil dat niet boeiend vinden. Maar ik merk dat ik dat onbewust opsla en daar kennelijk toch op reageer.

Interviewer: Je wordt er gewoon wat zelfbewuster van.

Jetske: Dat, ja. Dat vond ik ook een beetje tegenvallen van mezelf hoor. Hoezo trek ik me daar wat van aan?

Interviewer: Want normaal doe je dat niet zo snel?

Jetske: Nee.

Interviewer: Dus je laat het gewoon meer van je af glijden. Heel veel lees je ook niet denk ik, omdat je dus niet op Twitter zit. Ik weet ook niet wat er over jou wordt gezegd hoor. Hoe lang presenteer je nu eigenlijk hier?

Jetske: Bij RTL... Ik denk nu 8,5 jaar, zoiets.

Interviewer: Dus wel toen de socials er al waren. En in het begin was je daar dus al wel op actief toen je hier werkte?

Jetske: Nee, volgens mij heb ik dat een tijdje helemaal niet gedaan.

Interviewer: Dus je kreeg toen niet mee of er iets werd gezegd? Want wat ik nu heb gemerkt dat een paar mensen vooral reacties kregen toen ze nieuw waren, omdat je toch een soort van bij iemand in de huiskamer bent en dat is dan zo'n nieuw gezicht. Alles wat afwijkt moet dan benoemd worden.

Jetske: Nee, dat heb ik dus niet op de socials meegemaakt, hoe mensen toen op mij gereageerd hebben.

Interviewer: Nee, oké. En weet je zelf wat er hier is als je echt tegen de lamp aanloopt en je je heel gekwetst voelt?

Jetske: Er is volgens mij helemaal niks hier. Ik heb nog nooit vanuit communicatie of de PR-afdeling gehad... Dat ze me benaderd hebben en vroegen of ik ondersteuning wilde bij mijn socials. Nog nooit. Nu we het erover hebben vind ik het eigenlijk best raar. Het zou wel goed zijn als dat er zou zijn.

Interviewer: Ja, want er is wel fysieke dreiging natuurlijk als je kijkt naar coronatijd. Daar werd volgens mij best wel op ingespeeld met een PersVeilig-training, heb ik gehoord.

Jetske: Ja, maar dat was meer voor de verslaggevers, niet voor de presentatoren.

Interviewer: Nee, daar zat ook wel een heel klein onlinecomponent in, hoorde ik.

Jetske: Oké. Nee, dat heb ik dus niet gedaan en dat leek ook toen niet relevant voor mij. Maar ik denk dat het wel goed zou zijn als de communicatieafdeling een soort expert in socials heeft en dat die wat meer begeleiding aanbieden, of zo. Sowieso is het denk ik goed als je daarin mensen als ik – die er helemaal niet zo mee bezig zijn of willen zijn – wat meer ondersteunt. Van: nou, je kan meer van dat soort dingen doen. Dat zou ook goed zijn voor de publiciteit van het programma natuurlijk, als ik dat iets meer zou doen. En op een wat afwisselende manier, zodat het werkt. En dat je tegelijkertijd inderdaad ondersteuning biedt wanneer het vervelend wordt: hoe ga je daarmee om? Ik denk dat dat heel goed zou zijn als RTL daar iets in investeert.

Interviewer: Dus gewoon iemand neerzetten die daarbij kan ondersteunen, bijvoorbeeld?

Jetske: In positieve zin én wanneer het vervelend wordt.

Interviewer: Hoe bedoel je dan ondersteunen? Met de weerbaarheid helpen?

Jetske: Gewoon adviseren in: hoe ga je om met iemand die vieze berichtjes achterlaat of die alsmaar blijft reageren. Je hebt ook van die types die altijd reageren en die een beetje obsessief zijn. Wat moet je daarmee? Wat slim is, in die zin. Ik doe ook maar wat. En iedereen doet maar wat, denk ik.

Interviewer: Ik horde wel dat er een soort van halfbakken beleid was op Twitter, dat je nergens op in moet gaan. Heb jij dat weleens gehoord of dat advies gekregen?

Jetske: Nee. Ik heb dus nooit op welk niveau dan ook, voor welke social dan ook, advies gekregen of dat iemand daar iets over zei vanuit de organisatie zelf.

Interviewer: Maar je hebt nu we het erover hebben dus het gevoel dat dat een beetje gek is? Het is niet iets waar je anders bij stil zou staan?

Jetske: Nou nee, ik heb er weleens over nagedacht, omdat bij AT5 – dat kleine lokale zendertje – was dat wel zo. Toen werd ik dus apart genomen en werd er dus gezegd: wij zouden het fijn vinden als je een Instagramaccount aanmaakt en daar iets mee gaat doen. Dat is hier nooit gebeurd.

Interviewer: Misschien gingen ze ervanuit dat je die al had.

Jetske: Ja, maar dan nog wil je toch met de nieuwe presentator afspreken wat de do's en don'ts zijn vanuit de organisatie en wat zij prettig zouden vinden. Een beetje overleg over hoe je dat gaat doen. Daar is geen beleid op, in elk geval niet van wat ik heb gemerkt. Misschien dat het er wel is, maar ik heb echt geen idee.

Interviewer: Dan is het dus in elk geval niet gecommuniceerd, dat is ook al één ding. Wat ik heb gemerkt is dat mensen veel aangeven dat het 'part of the job' is. Heb jij dat ook, van: het hoort er nou eenmaal bij dat ik af en toe raar word bejegend?

Jetske: Nee. Zo zie ik het niet, nee. Ook omdat ik natuurlijk... Kijk, stel dat ik een heleboel persoonlijke posts zou hebben hè, dan stel je je ook heel kwetsbaar op. Maar ik stel me natuurlijk totaal niet kwetsbaar op, want ik post alleen maar dingen in de studio of van een andere locatie als ik daar eens presenteer. Dat is natuurlijk een hele bewuste keuze. Ik wil ook niet dat mensen iets kunnen zeggen over mijn kinderen of wat ik in mijn privéleven doe. Ik heb er ook nog nooit wat over gepost. Ik heb een bewuste keuze gemaakt om ze erbuiten te houden, om meerdere redenen, dus ook dat narcisme. Ik vind niet dat mijn privéleven belangrijk is voor mensen die me zien op tv. Maar ook omdat ik me inderdaad niet kwetsbaar wil opstellen. Ik realiseer me dat je op het moment dat je hele persoonlijke dingen post, heel kwetsbaar wordt. Niet alleen in praktische zin – dat je te vinden bent, waar je woont – maar ook dat mensen daar gewoon maar wat over kunnen roepen. Dus dat ga ik totaal uit de weg.

Interviewer: En heb je je weleens bedreigd gevoeld door iets wat iemand heeft gezegd online? Een doodsbedreiging bijvoorbeeld.

Jetske: Nee.

Interviewer: Nee, dat heb je niet... gelukkig.

Jetske: Maar ik denk dus dat ik online niet zo heel erg een target ben, omdat ik er online niet zo heel erg ben. Ik ben er maar een beetje, alleen maar een beetje werkflarden. Ik denk dat als je bijvoorbeeld een collega bij SBS... Mirella van Markus, die post echt heel veel privé, dan... Ik weet zeker dat zij niet altijd leuke reacties krijgt, dat kan bijna niet anders. Zij doet het met een specifiek doel. Ze heeft een regenbooggezin, zeg maar. Ze is getrouwd met een vrouw en heeft twee kindjes. Daar heeft ze een documentaire over gemaakt, hoe ingewikkeld het was om die te krijgen. Zij probeert een heel positief beeld van een regenbooggezin erbij te brengen, dus dat snap ik ook wel. Tegelijkertijd: omdat ze zoveel over haar gezin en kinderen post, en ouders, dingen die ze in haar privéleven doet, denk ik: poeh, ik zou dat nooit doen. Bij haar heeft het dan een hoger doel, maar ik zou daar echt niet aan beginnen.

Interviewer: En als het gaat om die online veiligheid, laat ik het zo maar noemen, vind je dan dat RTL daar meer verantwoordelijkheid in zou moeten nemen?

Jetske: Ik weet niet of je het per se verantwoordelijkheid moet noemen, maar ik denk wel dat daarin een rol te pakken is voor RTL, die nu volgens mij nog niet gepakt wordt.

Interviewer: En dan echt naar binnen toe, naar de werknemers?

Jetske: Ja, naar de presentatoren die heel actief zijn op socials. Daarin wat meer sparren: wat is handig, wat niet? Hoe ga je om met negativiteit? Ik denk dat dat geen kwaad kan in ieder geval. Ik weet niet of iedereen daar behoefte aan heeft.

Interviewer: Nee, maar dat die optie er is, in ieder geval.

Jetske: Ja.

Interviewer: Gewoon die handvatten eigenlijk.

Jetske: Ja, ik denk dat dat wel goed zou zijn. En misschien zijn ze daar wel mee bezig hoor, ik heb daar nog nooit wat over gehoord.

Interviewer: Ja, het is volgens mij niet helemaal duidelijk bij de mensen wat er precies gedaan wordt. Zo wist een dame die allerlei doodsbedreigingen ontving ook niet precies waar ze hier terecht kon om aan haar online weerbaarheid te werken.

Jetske: Het is ook zo niet van deze tijd dat daar niet iemand voor is. Dat snap ik inderdaad niet helemaal. Zeker als dit soort dingen spelen, dan denk ik: dan moet je als organisatie wel even wakker worden en denken: daar hebben we een gat, daar moeten we iets mee. Ik denk

dat de hoofdredacteur er in dit gevallen sowieso voor je is, maar wat je wil is iemand die gespecialiseerd is in dit verhaal en de socials heel goed snapt, en weet hoe je daar het beste mee om kunt gaan. Het is niet dat je alleen maar steun nodig hebt, maar je moet gewoon echt even een beetje professioneel advies hebben, lijkt mij.

Interviewer: Lijkt mij ook. Dit waren mijn vragen, hier was het een beetje op ingestoken.
Van: wat zijn jouw ervaringen en wat kan de organisatie daarin betekenen? En dan wordt dat uiteindelijk met al die gesprekken bij elkaar... Daar komt een conclusie uit en ik wil een advies op stellen, op basis van de behoeften van jullie.

Jetske: Wat goed.

Interviewer: Yes, ik zet deze nu even uit.

Interview met Ilse Openneer, hoofdredacteur bij RTL Nieuws

Interviewer: Hi, alles goed!

Ilse: Mijn excuses, ik dacht heel gezellig dat je in Hilversum langs zou komen.

Interviewer: Oh nee! Ik zag dat je een Teams-meeting had aangemaakt, vandaar dat ik dacht dat het gewoon via Teams was. Anders was ik gewoon langsgekomen hoor.

Ilse: Helemaal goed, ik doe even een deur dicht.

Interviewer: Zo, alles goed verder?

Ilse: Ja, jawel. Altijd druk. Altijd a lot going on. En met jou?

Interviewer: Goed hoor. Heel druk ook, op dit moment, met afstuderen en werken en alles erbij. Maar het gaat voorspoedig dat wel. Want ik doe een afstudeeronderzoek over online bedreiging, intimidatie en pesterijen tegen vrouwelijke journalisten en dan specifiek gericht op RTL Nieuws en NOS. Mijn insteek was eerst om te kijken waar die verantwoordelijkheid nou ligt [voor de veiligheid], maar ik trek het nu liever wat breder en wil meer oplossingsgericht gaan kijken. Dus wat zijn nou effectieve oplossingen tegen dit probleem? Dat kunnen ook al bestaande oplossingen zijn.

Ilse: Nou, ben benieuwd! Ik ben benieuwd wat eruit komt, ja.

Interviewer: Merk jij zelf dat het iets is wat spelt op de redactie, online bedreiging, pesterijen of vervelende opmerkingen?

Ilse: Ja hoor, ja, zeker. Ik denk dat bijna iedereen die op het scherm komt daar wel mee te maken hebben of hebben gehad. Nare opmerkingen, gewoon mensen die het niet met je

eens zijn. Maar ook echt bedreigend. Ook weermensen bijvoorbeeld, dat wordt ook nog weleens vergeten. Dus nee, met enige regelmaat hoor ik via-via of van de collega zelf dat het aan de hand is geweest. En we hebben inmiddels ook een heel protocol dat we doorlopen.

Interviewer: En wat houdt dat protocol dan in?

Ilse: Dat protocol houdt in dat ze er melding van maken via Han Berns, onze facility manager. Maar dat gaat echt over bedreiging hè, dus als ze denken: dit is niet in de haak, dan moet er echt melding van worden gemaakt bij de politie of bij RTL zelf. Dan gebeurt dat. Han heeft nauw contact met de politie hier in Hilversum. Dus daar wordt volgens mij ook alles doorgegeven. En ik vraag mensen zelf ook altijd een melding te doen bij PersVeilig. Dat hoeven ze niet per se zelf te doen, dat kan ook de chef of hoofdredactie doen. PersVeilig, maar dat weet je inmiddels misschien wel, is iets wat is opgericht in de journalistiek. Niet door de NOS, maar het is echt van de Vennootschap voor Hoofdredacteuren en de NVJ en nog een organisatie geloof ik, om journalisten in hun werk te beschermen. En die geven ook cursussen, dus wat kun je zelf doen om je digitale veiligheid in orde te hebben? Hoe vindbaar ben je op Facebook en LinkedIn, en is iemand in drie klikken bij je huisadres? Dat soort dingen. Maar ook fysieke cursussen.

Interviewer: Ja. En als we het nog even over die meldingen hebben. Dus jullie vragen journalisten om een melding te maken als ze bedreigd worden, maar ook als ze alleen worden uitgescholden, of dat niet?

Ilse: Dat laten we ook een beetje aan de persoon zelf. Met name Floor heeft door Forum echt een trollenleger achter zich aan gehad. Maar die heeft ook echt bedreigingen gehad. Zo van: als jij in een bepaalde openbare ruimte bent... Nou, toen heb ik wel gezegd: ik wil gewoon wel dat je hier melding van maakt. Ook bij de politie. Daar sporen we mensen ook echt wel in aan.

Interviewer: Ja, want ik ben wel benieuwd. Zij heeft echt doodsbedreigingen gehad, dat gaat wel ver over de schreef, en dan weet ik inmiddels dat jullie daar heel adequaat op handelen en ook aangifte voor die persoon doen.

Ilse: Ja.

Interviewer: Maar er is natuurlijk ook best wel een groot grijs gebied. Als jij iemand uitscheldt voor lelijk kutwif of weet ik veel wat, die misschien ook wel onder de huid kunnen kruipen, wat doe je dan op zo'n moment? Daar kun je dus niet echt aangifte van doen.

Ilse: Ja, dat grijze gebied is natuurlijk heel lastig. In het echte leven, als jij met een microfoon over straat loopt bij bepaalde demonstraties, dan krijg je ook scheldkanonnades naar je toe. Daar doe je meestal ook geen aangifte van, want ja, je weet niet wie het is en het gebeurt in het voorbijgaan. Online is dat natuurlijk vaak hetzelfde. Tenzij iemand het met naam en toenaam doet. Het liefst maak je natuurlijk overal een melding van, zo zit ik er wel in, maar dat is gewoon niet reëel. Dat is gewoon niet realistisch om dat te willen doen. Dus ik laat het vaak aan de mensen zelf over. Vinden ze het zelf bedreigend, ja of nee? Dat kan in de toonsoort zitten, maar ook in een bepaald profiel van iemand. Dat je denkt: dit is geen

fijn iemand. Dus dat is een grijs gebied, en dat is het best ter beoordeling van degene die het overkomt. Ik vraag wel altijd: ik wil dat je leidinggevende het weet als dat soort dingen echt gebeuren of als je er last van hebt. Dan kunnen wij natuurlijk kijken of we mensen daar op de een of andere manier in kunnen bijstaan, al is het maar een goed gesprek of iets anders. Maar ja, daar is gewoon een grijs gebied, en niet alles is daarin strafbaar of meldbaar te maken.

Interviewer: Maar je zegt dus wel: als het speelt en het raakt iemand, dan spoor je diegene aan om naar de leidinggevende te stappen?

Ilse: Ja, en ik ken ook alle chefs die op die manier handelen. Mensen staan hier ook best wel dicht op hun leidinggevende. Dus als er dingen gebeuren op de socials dan neem ik aan dat ze het echt wel vertellen. En bepaalde mensen krijgen er gewoon heel veel mee te maken.

Interviewer: Maar vragen jullie daar dan ook uit jezelf naar? Of ligt het echt bij de journalist om dat te melden als het ze dwarszit?

Ilse: Nee, ik denk wel dat het een beetje een wisselwerking is. Chefs zullen er echt wel op letten en er ook naar vragen. Ik ook enkele keren als ik weet dat iemand er last van heeft, dan bel ik ook gewoon even. Of iemand uit de hoofdredactie of wat dan ook. Dus ik zie dat eerlijk gezegd wel als een wisselwerking. En ik had laatst een weerman die ook voor het eerst echt dacht: dit gaat wel ver. Dus toen heb ik hem gewoon even het protocol uitgelegd en even gebeld, van: hoe gaat het met je en heb je er last van? De meeste mensen zijn dan al goed geholpen. Maar als het natuurlijk vaker voorkomt... Yesim, een van onze columnisten, is natuurlijk ook iemand. Yesim Candan. Die heeft ook nauw contact met de gemeente weet ik. Ik heb ook altijd gezegd: als er iets is, bel ons. Die heeft ook goed contact met mijn collega, Dennis, uit de hoofdredactie. Dus nee, ik zie dat wel als een wisselwerking. Het moet niet elke keer maar van diegene komen. Als je weet dat diegene zo'n prooi is, dan vind ik dat je daar als organisatie ook een verantwoordelijkheid in hebt. Of in ieder geval goed voor diegene moet zorgen, voor zover je kan.

Interviewer: Dat is dus als je weet dat diegene al een prooi is. Maar hoe bepaal je dat dan? Zijn dat dan echt de mensen die zichtbaar in beeld zijn?

Ilse: Op een gegeven moment weet je gewoon dat iemand veel aantrekt, gewoon door de columns die diegene schrijft – dat is bij Yesim natuurlijk zo. Dus dan weet je: oké, dit is gewoon iemand op wie we permanent moeten letten. En bij een andere verslaggever is het weer zo dat alles altijd prima gaat, maar dat een bepaalde reportage ergens in het oog springt. Dat verschilt nogal, wil ik maar zeggen.

Interviewer: Maar jij ziet dus dat er bij RTL ook wel een bepaalde verantwoordelijkheid ligt, in ieder geval om het in de gaten te houden en daarop in te spelen?

Ilse: Ja, ik vind... Je moet moreel ook goed voor je personeel zorgen. Dus als je weet dat mensen onder vuur liggen, dan mag daar best wat aandacht naar. En ook al kunnen wij geen aangifte doen omdat dat niet mogelijk is, dan vind ik wel dat je er in ieder geval moet zijn voor je personeel.

Interviewer: En als het gaat om die socials, geven jullie mensen dan ook bepaald advies mee? Van: deel niet te persoonlijke dingen of houd er rekening mee dat je je locatie er niet op moet zetten? Ik noem maar iets hoor, maar is daar een beleid in?

Ilse: Poeh, hebben we daar beleid in? Goede vraag Sammie. Nou, we hebben wel die protocollen, en we hebben laatst iemand van PersVeilig op de dag van de Binnenlandredactie iets laten uitleggen over je digitale veiligheid. Ik denk over het algemeen wel dat dat meer kan. Behalve die protocollen en melding maken heb ik... Laat ik het zo zeggen: dat is nog niet voor alle redacties zo geweest, nee.

Interviewer: Nee, want iemand liet dat dus weten: er is een halfbakken Twitterbeleid. Van: ga nergens op in en ga met niemand in discussie. Maar ik weet niet op wat voor manier dat is gecommuniceerd, ik weet ook niet of dat misschien nog in de tijd van Harm is geweest.

Ilse: Ik vermoed dat daar twee dingen mee kunnen worden bedoeld. Twitterbeleid is ook: hoe gedraag je je op Twitter als journalist van RTL Nieuws? Daar gaat het over. Poneer je daar zelf meningen? Daar hebben we veel discussie over. Daar is nu wel vanuit de hoofdredactie aandacht voor gevraagd. Daar komen ook wel sessies over, in gesprek met de redactie: wij van de hoofdredactie zien dit zo, hoe zien jullie dat? Wij van de hoofdredactie willen echt niemand monddood maken, daar gaat het niet over. Maar we zijn ook een neutrale nieuwsorganisatie, dus hoe ga je daarmee om? Dat is één. Het andere is: als je inderdaad wordt uitgescholden... Hoe ga je daar dan mee om? Dat is ook wel, zeg ik heel eerlijk, een beetje van de situatie afhankelijk. Ik krijg ook weleens Twitterberichten. Dan kijk ik en denk ik: ja, vind ik dit inhoudelijk de moeite waard om op te reageren? Vaak niet, denk ik dan. Maar als jij politiek verslaggever bent, en je wordt door een bepaalde partij ergens op aangesproken en er komt een heel gevolg op af, dan is het weer wat anders. Hoe ga je daarmee om?

Interviewer: En daar wordt dus op dit moment goed over gediscussieerd?

Ilse: Ja, dat zijn dus twee dingen. Dus: of je bent aanwezig op Twitter en je poneert een mening. Of je doet gewoon inhoudelijk je werk en je trekt agressie of weet ik het wat aan, dan zou ik per geval echt gaan kijken wat handig is om te doen.

Interviewer: Ja, precies. En als je nu alles een beetje op een rijtje hebt, van wat jullie allemaal doen in het kader van online veiligheid als redactie zijnde, vind je dan dat dat genoeg is?

Ilse: Nee, want ik kom er dus eigenlijk nu in dit gesprek met jou achter: die digitale veiligheid, daar hebben we structureel niks voor gedaan. Bijvoorbeeld als het gaat om vindbaarheid van woonadressen, dus dat is echt wel iets om nog aan te werken. En ik denk ook dat je het echt elk halfjaar wel moet blijven evalueren. We hebben natuurlijk die... Je weet natuurlijk van bepaalde politieke partijen dat die een bepaald gevolg hebben dat nogal activistisch is. Maar er kunnen ook zomaar weer nieuwe dingen bij komen waar je niet op bedacht bent. Dus ik denk over het algemeen dat het wel goed is om elk halfjaar met je mensen in gesprek te gaan, van: oké, wat zijn de nieuwe dingen die we zien? Moeten we

daar iets mee? Dus ik denk wel dat het meer gestructureerd kan. Ik denk dat onze bedoelingen nu uitstekend zijn, naar de mensen toe. Maar ik denk wel dat er meer structuur in kan zitten ja.

Interviewer: En als we het bijvoorbeeld hebben over mensen die nieuw in beeld komen, bijvoorbeeld nieuwe presentatoren, nieuwe verslaggevers, nieuwe weermensen, worden die op enige manier voorbereid op wat er over hen heen kan komen?

Ilse: Ja, dat denk ik wel. Maar je wordt dat ook niet van de ene op de andere dag, dus dat hoor je dan meestal al wel van collega's. Wat laatst wel gebeurde: we hebben een klimaatwetenschapper in dienst genomen, Bart Verheggen. Die benoeming werd al omstreden gemaakt op Twitter. Of nou ja, er was iemand die zei: dat moet niet mogen. Een wetenschapsjournalist van de Volkskrant. En daar stond met name Bart, die hier net was begonnen, enorm van te kijken. Dat-ie dacht: wauw, ben ik nu al omstreden? Toen hebben we ook wel even gebeld, toen hij hier nog niet eens in dienst was. We zijn natuurlijk een groot mediamerk, dus dan trek je ook wel de aandacht. Dus daar proberen we mensen wel in te begeleiden.

Interviewer: Dat is mooi. Ik heb mijn vragen voor nu trouwens wel gesteld. Heb je zelf nog iets waarvan je denkt: dat had ik nog moeten zeggen?

Ilse: Wat ik zelf interessant vond was dat onderzoek van de Groene [Amsterdammer] geweest, vorig jaar ergens.

Interviewer: Die de prijs heeft gewonnen?

Ilse: Zou kunnen.

Interviewer: Die ging over politiek en zo?

Ilse: Ja, dat ging over Kaag en zo. En daar stond ik wel van te kijken, dat het tegen vrouwen nog haatdragender is dan tegen vrouwen. Dat vond ik zo weerzinwekkend. Ik kan me ook echt niet bedenken waarom dat voor iemand zo is, behalve dat vrouwen bedreigend zijn of zo. Maar ik weet wel dat ik dat met zoveel afschuw heb gelezen. Doe eens normaal gewoon. Maar kennelijk is het dan zo dat vrouwen toch nog meer de toren werken, ik weet het niet.

Interviewer: En is dat dan voor jou iets om op in te spelen, dat vrouwen op de redactie misschien extra in de gaten gehouden worden?

Ilse: Ik denk dat ik dat onbewust toch doe. Dat denk ik wel. Ook omdat ik zelf vrouw ben, waarschijnlijk. Als ik dan bijvoorbeeld Floor of Yesim zie, dan moet ik daar wel aan denken. Ik denk wel dat dat onbewust zo is.

Interviewer: Oké. Dan heb ik voor nu alles en dan ga ik op basis daarvan een conclusie opstellen en een eindadvies. En dat stuur ik dan uiteraard ook naar jou op, zodat je het kunt lezen en er misschien iets mee kunt doen.

Ilse: Ik ben zeer benieuwd. Alleen dit gesprek voor mij was al heel goed.

Interviewer: Fijn om te horen. En fijn dat er aandacht voor is. Super bedankt Ilse, ook voor je tijd en werk ze nog vandaag.

Ilse: Jij veel success met het afstuderen!

Interviewer: Ik zie je vast nog wel op de redactie heen en weer lopen.

Ilse: Ja, helemaal goed. Doeg!

Interviewer: Doeg!

BIJLAGE 2: CODEBOEK

Deelvraag 1: Met wat voor online bedreigingen, intimidatie en pesterijen hebben vrouwelijke journalisten bij RTL Nieuws en NOS te maken?

Interview Simone Weimans, nieuwslezer bij NOS

Quote	Open coderen	Axiaal coderen	Selectief coderen
...met name op het zwarte vrouw zijn. In mijn geval is het natuurlijk heel specifiek. Dus daar heel veel racistische berichten over. Ik denk dat dat heel... Ja, dat is de rode draad. Bijna altijd gaat het daarover. Over een zwarte vrouw zijn, zwarte piet... dat soort dingen.	Berichten over huidskleur	Racistische berichten	<u>Racisme</u>
Maar het gaat voornamelijk over mijn uiterlijk. Bijvoorbeeld: dik wijf of met je spleet tussen je tanden. Dat soort dingen. Dat heb ik wel een paar keer gehad.	Commentaar op uiterlijk, gewicht	Commentaar op uiterlijk	<u>Uiterlijk</u>
Op Messenger ook. Op Messenger krijg ik dan meer van die mannen die op date willen of zo. Dat.	Mensen die op date willen	Afspraakverzoeken	<u>Afspraakverzoeken</u>
Maar nu... ik was laatst ook... toevallig zag ik laatst een berichtje... ik weet niet hoe dat kwam. Ook iemand over mijn uiterlijk, wat dan ook...	Commentaar op uiterlijk	Commentaar op uiterlijk	Uiterlijk
Ik weet nog dat ik toen een interview had met Thierry Baudet, waarin hij wegliep. Hij was heel boos in dat gesprek. Want het ging niet zoals hij het wilde en toen liep hij boos weg. En toen twitterde hij daarna iets over de NOS en over mij en toen daarna kwam	Commentaar naar aanleiding gedrag politicus	Commentaar door gedrag politicus	<u>Gedrag politici</u>

er werkelijk een tsunami aan ellende op me af. De volgende dag was ik trending op Twitter.			
Ja, het is gericht op de NOS zelf, maar mensen benaderen jou dan natuurlijk wel. Want jij bent de vertegenwoordiger, soort van, van de NOS, jij bent een gezicht van de NOS. Mensen zien jou als dé NOS.	Commentaar gericht op NOS	Commentaar gericht op nieuwsorganisatie	<u>Nieuwsorganisatie</u>

Interview Afke Boven, nieuwslezer bij NOS

Quotes	Open coderen	Axiaal coderen	Selectief coderen
Er waren heel veel mensen die wel echt... 'Hoe kunnen ze nu zo iemand achter de desk zetten, met dat accent' en 'Kan ze nou die z echt niet uitspreken?' Nou, dat kan ik wel, maar dat leren we in Friesland niet!	Commentaar op Fries accent	Commentaar op accent	<u>Manier van praten</u>
... kijk, de mannen zitten meer op het flirterige of het seksueel getinte natuurlijk. Van: 'Oh, wat ben jij mooi', bla-bla-bla.	Seksueel getinte berichten	Seksueel getinte berichten	Seksueel getint
Tot mijn grote verbazing was er ook iemand die zei: wat een ijskonijn.	Commentaar op houding	Commentaar op uiterlijk	Uiterlijk
Ja, en op de niet-diversiteit. Omdat ik blond ben, natuurlijk	Commentaar op gebrek aan diversiteit	Commentaar op uiterlijk	Uiterlijk
En seksueel getinte opmerkingen van mannen. Over lichaamsdelen. In mijn geval: handen. En voeten.	Seksueel getinte berichten	Seksueel getinte berichten	Seksueel getint
Er is een vrouw die echt onder een willekeurige foto van mij heeft geplaatst in het begin: 'Ik	Commentaar op Fries accent	Commentaar op accent	Manier van praten

snap niet dat de NOS jou achter die desk heeft gezet, met jouw accent. Ook al is het plaatje wel mooi.'			
Uiterlijk is natuurlijk... kleding is nooit goed, make-up is nooit goed. Iedereen heeft verstand van fashion en van visagie.	Commentaar op uiterlijk	Commentaar op uiterlijk	Uiterlijk

Kysia Hekster, correspondent bij NOS

Quotes	Open coderen	Axiaal coderen	Selectief coderen
Het is eigenlijk vooral inderdaad seksistisch, denigrerend...	Commentaar op vrouw zijn	Seksistisch commentaar	<u>Seksisme</u>
...soms ook verwijzingen naar de Tweede Wereldoorlog. Verrader, dat soort dingen. Ja, NSB'er.	Berichten met oorlogsreferenties	Oorlogsreferenties	<u>Oorlogsreferenties</u>
Dan heb je altijd van die mensen die roepen 'EU, Superstaat, weg ermee'. Dan komen er altijd verwijten van: 'Hekster is het propagandamaatje van Ursula von der Leyen of Kaag', weet ik veel, dat soort dingen.	Commentaar met een politiek oogmerk	Politiek commentaar	<u>Politiek getint</u>
Ik zou het niet meer precies weten hoor, maar dat gaat dan wel over dingen zoals verrader, NSB'er, volksverrader...	Berichten met oorlogsreferenties	Oorlogsreferenties	Oorlogsreferenties
...waar ik nu aan moet denken waar ik dan persoonlijk ook wel door geraakt word: ik heb iemand met wie ik in een huis heb gewoond in Rotterdam, tijdens mijn studententijd. Die heeft zich ontwikkeld tot de	Commentaar van een bekende	Commentaar bekende	<u>Bekend persoon</u>

voorman van anti-coroneringen. Die spreekt mij ook op een soort persoonlijke toon aan, op een nare manier. Dat vind ik ook vervelend, want dat is iemand die ik ken.			
Dat had ik wel trouwens, één iemand, zit ik nu te denken, die ben ik in het echt weleens tegengekomen. Toen was ik in het buitenland en hadden we iets gedronken. Die ging de hele tijd appen, stalken... Of nou ja, stalken... Op een gegeven moment hield dat ook op. 'Gast, je moet nu ophouden.'	Contact dat obsessief wordt	Stalkgedrag	<u>Stalking</u>

Marieke van de Zilver, politiek verslaggever bij RTL Nieuws

Quotes	Open coderen	Axiaal coderen	Selectief coderen
In wat je terugkrijgt op sociale media, wordt ook veel sneller je voorkomen erbij gehaald	Commentaar op uiterlijk	Commentaar op uiterlijk	Uiterlijk
Of in mijn geval – en ik denk dat dat bij Floor ook is – de manier waarop je praat, of het volume waarop je praat.	Commentaar op praatvolume	Commentaar op manier van praten	Manier van praten
En dat varieert dan van: weet ik het, dat je een halve nazi bent. De tribunalen, dat soort shit komt ook voorbij.	Berichten met oorlogsreferenties	Oorlogsreferenties	Oorlogsreferenties
Maar ook wel dat ik soms bij Jinek heb gezeten en dat ik nuanceringen aanbracht bij kritiek op kabinetsbeleid. Dan kwamen er altijd berichten van: 'Oh, je	Commentaar met een politiek oogmerk	Politiek commentaar	Politiek getint

doet het zeker met Hugo de Jonge.'			
En die reacties gaan ook vaak over hoe je praat, dat je te hard praat, dat je politici niet laat uitpraten...	Commentaar op praatvolume en niet laten uitpraten	Commentaar op manier van praten	Manier van praten
Nee, want het zit nu vooral in het kader van: 'Hey, wat zie je er leuk uit. Ben je nieuw?', zus en zo. Weet je, en dan een beetje beledigd gaan doen als ik niks terugstuur. 'Oh ja, jammer. Arrogant.'	Berichten met romantische avances	Seksueel getinte berichten	Seksueel getint

Floor Bremer, politiek verslaggever bij RTL Nieuws

Quotes	Open coderen	Axiaal coderen	Selectief coderen
Er zijn een aantal manieren waarop mensen op je reageren. Dat is of als je een item hebt gemaakt waar ze het niet mee eens zijn, en dan is het vooral een inhoudelijke reactie. 'Jij verstaat je vak niet', of zo.	Commentaar op inhoud van werk	Inhoudelijk commentaar	<u>Inhoudelijk commentaar</u>
Ik volgde vanaf het begin af aan Forum voor Democratie. En die hadden een soort trollenleger. En die heb ik echt vanaf het begin af aan achter me aan gehad. Daar werd je helemaal... Als je dan zei: 'Forum voor Democratie gaat puntje-puntje', het maakte eigenlijk niet eens uit wat het was, dan was je al een hoer en weet ik veel wat allemaal.	Commentaar uit FvD-hoek	Commentaar uit bepaalde politieke hoek	Politiek getint

...het is versterkt tijdens corona. Als je dan bijvoorbeeld bij een talkshow zat en je zei iets, dan was je of een hoer van de regering of je was niet kritisch genoeg. En dat ging dan heel erg @floorbremer en dan bla bla bla.	Corona gerelateerd commentaar	Corona gerelateerd commentaar	<u>Corona gerelateerd</u>
...ja, toen kwamen er echt doodsbedreigingen.	Berichten met doodsbedreigingen	Doodsbedreigingen	<u>Doodsbedreiging</u>
En het was niet normaal. Dat was gewoon alleen maar verwensingen en bedreigingen. Via Instagram, via de mail, als ze je telefoonnummer weten te achterhalen, als ze je tegenkomen op straat.	Berichten met bedreigingen en verwensingen	Bedreigingen	<u>Bedreiging</u>
Dus dan gaat die hele goegemeente, alle trollen die daarachter zitten, komen op jouw tijdlijn terecht [van FvD].	Commentaar uit FvD-hoek	Commentaar uit bepaalde politieke hoek	Politiek getint
Ik had een paar weken geleden een interviewtje met Jan Paternotte. Een stevig interview. En dan ben je meteen de haai.	Commentaar uit D66-hoek	Commentaar uit bepaalde politieke hoek	Politiek getint

Annemarie Landman, verslaggever bij EditieNL (valt onder RTL Nieuws)

Quotes	Open coderen	Axiaal coderen	Selectief coderen
Bijvoorbeeld reacties op Twitter. 'Oh wat een dom wijf', weet je wel. Dan doe je iets en dan word je als vrouw gelijk in die hoek gedrukt. Van: 'Oh, wat een dom wicht' of zo, weet je wel, zo.	Vervelend commentaar, gericht op het vrouw zijn	Seksistisch commentaar	Seksisme
En toen kreeg ik dus een reactie van een man. Maar gewoon op	Scheldkanonnade op Twitter	Berichten vol met scheldwoorden	<u>Schelden</u>

Twitter, geen DM. 'Ja, wat denkt die vieze spermahoer van een Annemarie Landman wel niet dat ze is? Hypocriet kutwif. Eerst van alles verkondigen op tv en vervolgens gaat ze zelf naar Curaçao toe.'			
Maar weet je, er zijn ook genoeg opmerkingen over uiterlijk, waarvan je denkt... Ik heb zelfs gehad, bijvoorbeeld, dat iemand gewoon op Twitter zei 'Ben je zwanger?'	Commentaar op het gewicht	Commentaar op uiterlijk	Uiterlijk
...ik heb ook weleens de opmerking gekregen – ik weet of dat een man of een vrouw was – die zei 'Wat een plankje, die Annemarie zou eens wat meer moeten eten.'	Commentaar op het gewicht	Commentaar op uiterlijk	Uiterlijk
...maar sowieso is het hele debat in coronatijd enorm verhard. Daar heb ik ook wel vaker... Corona gerelateerde onderwerpen... Van: 'Hou je bek, vervelend wijf. Je verspreidt nepnieuws', of weet je wel.	Commentaar naar aanleiding van reportages over corona	Corona gerelateerd commentaar	Corona gerelateerd
...maar ik krijg wel vaak DM's van mannen met ranzige opmerkingen.	Berichten met seksuele opmerkingen	Seksueel getinte berichten	Seksueel getint
Maar ik moet wel zeggen: er zijn bepaalde types die mij volgen die op alles reageren. Dat gaat wel weer neigen naar... Ja, stalken is een veel te groot woord, maar wel dat ik denk van oké...	Mensen die obsessief volgen en reacties achterlaten	Stalkgedrag	Stalking

Daphne Lammers, nieuwslezer bij RTL Nieuws

Quotes	Open coderen	Axiaal coderen	Selectief coderen
Er waren weleens mensen die zeiden 'Ik ga je verkrachten', of zo.	Dreigen met verkrachting	Seksuele bedreiging	<u>Seksuele bedreiging</u>
Zeker in coronatijd door de wappies.	Opmerkingen naar aanleiding van corona	Corona gerelateerd commentaar	Corona gerelateerd
Facebook Messenger, daar zitten gewoon veel mannen in. [...] 'Zullen we een keer chillen?' Of mensen die bellen via Facebook Messenger. Ik heb zo iemand die structureel 's nachts belt. Blijkbaar kan dat via Messenger.	Berichten via Facebook Messenger om op date te gaan	Afspraakverzoeken	Afspraakverzoeken
Of ze hebben een voetfetisj. En ze vinden het dan heel sexy dat je een panty aanhebt.	Fetisjistische berichten	Seksueel getinte berichten	Seksueel getint
Bij mij bijvoorbeeld... Dat ik netjes praat. Daar heb ik heel veel opmerkingen over gekregen. En daar kunnen mensen heel agressief op reageren. Dat je een kakker bent, en een bekakt kutwif.		Commentaar op manier van praten	Manier van praten
Ik heb ook weleens gekregen: 'Ze kijkt alsof ze zit te poepen', weet je wel, zo.	Commentaar op manier van kijken	Commentaar op uiterlijk	Uiterlijk
Dat ze dus blijkbaar zo gemeen konden zijn dat ze elke mondhoek die trekt, elke haarspriet die verkeerd ligt en elke handbeweging die je maakt, dat ze daar iets van vonden. Kleding.	Commentaar op uiterlijke eigenschappen	Commentaar op uiterlijk	Uiterlijk
Je bent blond, dus leeghoofdig. En bij RTL	Commentaar op blond zijn	Commentaar op uiterlijk	Uiterlijk

'zijn er allemaal blonde kippetjes', of zo.			
---	--	--	--

Jetske Schrijver, nieuwslezer bij RTL Nieuws en presentator bij EditieNL

Quotes	Open coderen	Axiaal coderen	Selectief coderen
...maar sowieso wat ik vaak heb is dat mannen seksueel getinte opmerkingen plaatsen	Seksueel getinte opmerkingen	Seksueel getinte berichten	Seksueel getint
Variërend van of ik single ben en of ik met ze uit wil tot over mijn lichaam, dingen die ze opvallen.	Berichten met een seksueel oogmerk	Seksueel getinte berichten	Seksueel getint
Soms is het ook specifiek over hoe ze vonden dat een bepaald bloesje zat en soms vragen ze 'Hoe stout ben jij?'	Berichten met een seksueel oogmerk	Seksueel getinte berichten	Seksueel getint
Ik heb nu twee of drie keer gehad dat bij foto's die ik had gepost, dat iemand dan eronder postte: 'Wat heb je rare handen' of 'Bejaarde handen', dat soort dingen [door artrose].	Commentaar op handen	Commentaar op uiterlijk	Uiterlijk

Hoe gaan vrouwelijke journalisten van RTL Nieuws en NOS om met online bedreigingen, intimidatie en pesterijen?

Interview Simone Weimans, nieuwslezer bij NOS

Quotes	Open coderen	Axiaal coderen	Selectief coderen
Nou, ik heb mijn Twitter-account al zo ingesteld dat ik alleen maar berichten krijg van mensen die ik zelf volg. Dus al dat soort bedreigingen, die zie ik zelf niet.	Twitter-instellingen aangepast zodat niet iedereen berichten kan sturen	Instellingen aangepast	<u>Instellingen</u>
Ik heb mezelf daar wel echt van afgesloten omdat	Negatieve berichten niet lezen	Opmerkingen negeren	<u>Negeren</u>

het niet gezond is om dat allemaal tot je te nemen.			
...ik kijk wel om me heen. Ik ben niet naïef. Het is niet dat ik huppel naar buiten en dat ik... nee. Weet jij veel. Dus, ik ben wel alert.	Om zich heen kijken of er verdachte mensen zijn rondom het NOS-gebouw	Op de fysieke omgeving letten	<u>Fysieke alertheid</u>
...ik ging mijn moeder naar de trein brengen en toen stond er toevallig een groepje van die fake news-demonstranten met stickers en weet ik veel wat. Blijkbaar waren die op weg ergens naartoe. Nou, toen ben wel even de andere kant op gelopen ja.	Bepaalde groepen vermijden uit angst voor een fysieke dreiging	Op de fysieke omgeving letten	Fysieke alertheid
...het voelt op een gegeven moment ook een beetje zo van: gaan we weer. Het is nou eenmaal wat het is. Het is bijna alsof het erbij hoort.	Het hoort erbij	Part of the job	<u>Part of the job</u>
Dus er wordt heel veel op je geprojecteerd. Je moet het ook wel een beetje relativeren, denk ik.	Negatieve berichten relativeren	Negativiteit relativeren	<u>Relativeren</u>
Maar wat ik zeg: je went er wel aan. Dat is het gekke ook eraan. Het is een soort van gegeven, ja, er lopen mensen rond die niet helemaal sporen. Daar moet je dan rekening mee houden.	Gewend geraakt aan negatieve berichten	Part of the job	Part of the job
Ja, als mensen echt over de schreef gaan moet je wel in actie komen en hoef je niet over je heen te laten lopen.	In actie komen als iets over een grens gaat	Actie ondernemen	<u>Actie ondernemen</u>
Maar verder laat ik het en reageer ik nergens op of wat dan ook.	Niet op negatieve berichten ingaan	Opmerkingen negeren	Negeren
Het is niet iets waar ik mee bezig ben of zo. Het	Het hoort erbij	Part of the job	Part of the job

maakt zo deel uit, dit hoort er nou eenmaal bij.			
Ja, je weet wie je bent! Deze mensen kunnen mij echt niet op dat niveau nog met iets raken. Ja, fysiek, dat is het enige. Maar niet met woorden.	Weerbaar geworden door zelfvertrouwen en ervaring	Dikke huid kweken	Dikke huid
... of er zo mee leren omgaan dat het je niet meer zo diep raakt.	Met online haat leren omgaan	Dikke huid kweken	Dikke huid
...maar ik probeer het ook wel te relativieren, want anders dan is het gewoon te zwaar, weet je wel. Ik denk dat dat wel het belangrijkste is, dat je het relativeert.	Proberen te relativieren	Negativiteit relativieren	Relativeren
Toen was ik al op het punt aanbeland dat ik dacht: laat maar even. Ik heb er niks van gelezen, heel bewust heb ik er niks van tot me genomen. Dus ja, zo heb ik dat verwerkt zeg maar.	Bewust geen aandacht geven aan negatieve berichten	Opmerkingen negeren	Negeren
Dan heb je wel even een gesprek met een adjunct-hoofdredacteur van: hoe gaat het? Weet je wel. Dat is meer van gewoon een gesprek van hoe je het opvangt of hoe het met je gaat.	Praten over online bedreiging, intimidatie en pesterijen	Gesprekken	<u>Gesprekken</u>
Maar nu, ja, je wordt er wel wat harder door. Je moet wel, want anders zit je elke dag op de bank huilend met een dekbed over je hoofd. Dus dat wil je ook niet.	Dikke huid kweken door ervaring	Dikke huid kweken	Dikke huid

Interview Afke Boven, nieuwslezer bij NOS

Quotes	Open coderen	Axiaal coderen	Selectief coderen
--------	--------------	----------------	-------------------

Ik heb mijn Instagram ook echt aangepast. Ik had 1400 foto's erop staan. En ik ben teruggegaan naar 300. Dus ik heb mijn dochter eraf gehaald, herkenbaar eraf gehaald. In eerste instantie mijn vriend, vriendinnen waarvan ik nog niet wist of ze het vervelend vinden of niet.	Instagramfoto's verwijderen	Instagram filteren	<u>Filteren</u>
Dus ik denk wel echt drie keer na over de teksten die ik erbij zet. Soms maak ik een grapje en dan weet je niet helemaal zeker of mensen de grap begrijpen, dus dan doe ik het maar niet. Bij twijfel, niet doen.	Afwegen om iets wel of niet te zeggen	Iets niet plaatsen	<u>Zelfcensuur</u>
Het is zo'n cliché, maar het is echt waar. Het raakt me altijd.	Negatieve opmerkingen wekken emotie op	Emotie opwekken	<u>Emotie</u>
Ik ben ook echt van Facebook afgegaan.	Facebook verwijderd	Facebook verwijderd	<u>Verwijderen</u>
Ik probeer wel echt te denken: waar komt dit vandaan? Het wekt een bepaalde nieuwsgierigheid op.	Benieuwd naar omstandigheden afzender	Inleven in de afzender	Empathie
Dus die heb ik geblokkeerd.	Blokkeren als iets te ver gaat	Blokkeren	<u>Blokkeren</u>

Kysia Hekster, correspondent bij NOS

Quotes	Open coderen	Axiaal coderen	Selectief coderen
Ik zou het zelf nooit doen, maar nogmaals: het is een beetje sneu. Bij sommige mensen is het hun fulltimebaan hoor, Twitter. Ik denk altijd überhaupt van het hele medium: het zijn mensen met te veel tijd	De afzenders classificeren als sneu	Berichten relativeren	<u>Relativeren</u>

die blijkbaar niks anders te doen hebben.			
Dus dat raakt me eigenlijk nooit.	Commentaar raakt haar niet	Dikke huid kweken	Dikke huid
Maar ik dacht: moet ik deze man nou gaan bellen of zo? Want ik heb... Of ik kan in ieder geval best makkelijk aan zijn nummer komen. Nee, dat ga ik hem allemaal niet gunnen. Dus ik doe er helemaal niks mee en dat gaat ook eigenlijk heel goed.	Opmerkingen van zich af laten glijden	Opmerkingen negeren	Negeren
Maar ik heb nu dus wel een paar keer het gesprek genegeerd. En dan krijg je geen meldingen meer als iemand daarop reageert.	Twitter-instellingen aanpassen	Instellingen aanpassen	Filteren
Eigenlijk is mijn manier van omgaan met die dingen op sociale media door... ik reageer nooit ergens op.	Nergens op reageren	Opmerkingen negeren	Negeren

Marieke van de Zilver, politiek verslaggever bij RTL Nieuws

Quotes	Open coderen	Axiaal coderen	Selectief coderen
Ik deel niks over mijn persoonlijke leven eigenlijk. Heel af en toe een story. Maar that's it. Omdat ik eigenlijk vind dat niemand daar iets mee te maken heeft. Zelfs geen foto met een korte broek.	Geen persoonlijke dingen delen	Preventief filteren	Preventie
Dat ik zo irritant was of dat ik een irritante stem had of wat dan ook, die verwijder ik ook gewoon allemaal. Ik denk bij mezelf: flikker maar op. Ik hoef die reacties niet	Reacties verwijderen	Reacties verwijderen	Filteren

te zien. Het is hier geen democratie, het is hier mijn pagina. Doe. Het is hier geen vrijheid van meningsuiting.			
Dat ik denk: dat zijn anoniempjes, dat is prima.	Afzender niet serieus nemen	Berichten relativeren	Relativeren
Dus dan wordt het vanzelf wel iets waarvan je denkt: dat zal dan wel. En je merkt dus ook dat die initiële schrikreactie steeds minder wordt.	Negatieve berichten gaan wennen	Gewenning	Gewenning
Op een gegeven moment denk je gewoon: dit hoort erbij. Prima.	Berichten accepteren als onderdeel baan	Part of the job	Part of the job

Floor Bremer, politiek verslaggever bij RTL Nieuws

Quotes	Open coderen	Axiaal coderen	Selectief coderen
In het begin heb ik het nog wel gelezen, maar ik ben daar eigenlijk op een gegeven moment... Een beetje na... Ik heb toen in een hele heftige uitzending met Baudet gezeten bij Jinek en daarna ben ik eigenlijk überhaupt gestopt met kijken wat de mentions waren op Twitter.	Berichten op sociale media niet meer lezen	Berichten negeren	Negeren
Op een gegeven moment raak je er ook wel aan gewend, moet ik ook wel zeggen.	Vervelende opmerkingen gaan wennen	Gewenning	Gewenning
Dan denk je toch: hè, praat ik zo hard? Hè, praat ik heel raar? Je gaat er zelfbewust door worden.	Zelfbewust over manier van praten	Zelfbewustzijn	<u>Zelfbewustzijn</u>
Dus ik zend alleen nog maar op Twitter.	Alleen nog maar zenden op Twitter	Berichten negeren	Negeren
Ik vind namelijk en daar ben ik echt heel scherp	Aangifte doen bij bedreiging	Aangifte doen	<u>Aangifte</u>

op: als je bedreigd wordt, dan doe je aangifte. Want je moet een nummer worden in die systemen. De politie moet weten: er zijn journalisten in Nederland die bedreigd worden.			
---	--	--	--

Annemarie Landman, verslaggever bij EditieNL (valt onder RTL Nieuws)

Quotes	Open coderen	Axiaal coderen	Selectief coderen
...ik kan dat wel vrij snel van me afzetten omdat het toch echt idiots zijn. Dat ik denk: oké, wie de fuck ben jij?	Afzender niet serieus nemen	Berichten relativeren	Relativeren
Ik kan over het algemeen wel redelijk wat hebben. Ik ben ook niet zo snel geïntimideerd of van slag, of zo.	Stevig in de schoenen staan	Dikke huid hebben	Dikke huid
Ten tweede ga je denken: huh, ben ik dan zo dik geworden? Dat doet wel wat met je onzekerheid.	Negatieve opmerking maakt onzeker	Onzeker door negatief commentaar	<u>Onzekerheid</u>
Meestal neger ik het, omdat het ook de ervaring is van wat je gewoon ziet op sociale media... Als je iemand aandacht geeft, ook al is dat negatieve aandacht, dat het dat versterkt.	Negatieve berichten negeren om niks uit te lokken	Negatieve berichten negeren	Negeren
...ik heb dat ook gedeeld op mijn Insta Stories. Ik dacht: flikker maar op [over de man die haar 'spermahoer', etc. noemde]	Afzender posten met wat hij heeft gezegd	Afzender exposen	<u>Exposen</u>
Ik vertel ook lang niet alles hè [aan RTL]. Dus dat werkt twee kanten op. Aan de ene kant: ik	Ervaringen niet delen met werkgever	Geen melding maken	<u>Stil blijven</u>

zeg echt niet alles wat ik binnenkrijg of zo. Ook omdat ik het dus vaak niet relevant vind.			
...als mensen in mijn DM's die ik niet ken mij dingen sturen dan open ik het over het algemeen niet.	DM's onbekenden niet openen	DM's filteren	Filteren
Dat ik dacht: er zitten hier zoveel idioten [op Twitter], ik wil het niet meer lezen. En ook als er iets over mij wordt gezegd: flikker maar op joh, dan lees ik het niet.	Tijdelijk Twitter niet lezen	Berichten negeren	Negeren
Ik weet wel echt zeker dat ik nu meer kan hebben dan vroeger hoor.	Dikke huid gekweekt door ervaring	Dikke huid kweken	Dikke huid

Daphne Lammers, nieuwslezer bij RTL Nieuws

Quotes	Open coderen	Axiaal coderen	Selectief coderen
Ik geloof – omdat het online is – dat ik niet zo heel snel onder de indruk ben of zo.	Niet snel onder de indruk	Dikke huid kweken	Dikke huid
Maar mijn reflex is dan: mute.	Mensen op stil zetten	Mensen muten	Filteren
Ik block nooit iemand. Blocken roept volgens mij meer agressie op.	Mensen niet blokkeren		
Behalve die verkrachtingsopmerking dus... Maar zelfs toen heb ik niet gedacht: ik ga aangifte doen. Of: ik ga het zeggen tegen iemand.	Geen melding maken van seksuele bedreiging	Geen melding maken	Stil blijven
Wat ik op een gegeven moment heb gedaan... Alles wat geen profielfoto heeft – dus de mensen zonder profielfoto – kun je	Mensen zonder profielfoto eruit gefilterd	Twitter-accounts filteren	Filteren

uitzetten op Twitter. En dan filter je dus echt een enorme berg. Dat			
Ik had ook weleens iemand die met me naar de sauna wilde. Die wilde honderd euro betalen om met me naar de sauna te gaan. Ik moet dus eerlijk bekennen dat ik daarna nooit meer naar de sauna ben geweest.	Niet meer naar de sauna gegaan door opmerking	Gedrag aangepast door opmerkingen	<u>Gedrag aangepast</u>
Ik heb een privéaccount op Insta, dus afgeschermd. Daar zitten alleen maar mensen op die ik ken.	Privéaccount geopend	Privéaccount	<u>Privéaccount</u>
Dus ik kies er wel voor om een beetje de persoonlijke kant van me te laten zien, maar dat is heel erg geregisseerd.	Geen hele persoonlijke dingen delen	Beperkingen opleggen	<u>Zelfcensuur</u>
In het begin gaf ik ook nog weleens mijn mening op Facebook. Dat ik dacht: ik zit hier in een soort beschermde omgeving. Daar ben ik mee gestopt.	Geen mening meer delen online	Beperkingen opleggen	Zelfcensuur
Dat ik dacht: oh ja, ik sta blijkbaar heel ver af van bepaalde mensen. [...] En dat je denkt: ik moet iets doen aan die stem.	Zelfbewust door opmerkingen over stem	Zelfbewustzijn	Zelfbewustzijn
En dat je dat dan in grote hoeveelheden krijgt te horen, zeker als je begint met presenteren en je bent onzeker, dan ga je je daar toch een beetje op aanpassen.	Gedrag aanpassen door negatieve berichten	Gedrag aangepast door opmerkingen	Gedrag aangepast
Het is toch gewenning. Het is toch een soort... Dat je leert dat sommige mensen zo zijn.	Wennen aan negatieve opmerkingen	Gewenning	Gewenning

Dat je toch een soort schildje gaat proberen... Dat je het niet binnen laat komen, maar dat je denkt: oké, die persoon vindt daar wat van.	De mening toekennen aan een ander	Berichten relativeren	Relativeren
Ten eerste dat ik mijn mening niet meer echt deel op sociale media. Dat deed ik in het begin wel echt.	Geen mening meer delen online	Beperkingen opleggen	Zelfcensuur
En ik denk dat je voorzichtiger bent en wordt met alles.	Voorzichtiger worden online	Beperkingen opleggen	Zelfcensuur
Ik heb ook echt een olifantenhuid leren kweken. Die heb ik gewoon zelf opgebouwd.	Dikke huid gekweekt door werk	Dikke huid kweken	Dikke huid
Dus presentatoren zoeken elkaar ook vaak op, om over onzekerheid te praten.	Praten over ervaringen met collega's	Gesprekken met collega's	<u>Gesprekken</u>

Jetske Schrijver, nieuwslezer bij RTL Nieuws en presentator bij EditieNL

Quotes	Open coderen	Axiaal coderen	Selectief coderen
Ik heb als gevolg daarvan besloten dat ik op helemaal niemand meer reageer.	Op niemand meer reageren	Berichten negeren	Negeren
...dus privé post ik eigenlijk helemaal niks. Het is alleen maar werk wat ik doe.	Geen privé zaken posten	Beperkingen opleggen	Zelfcensuur
En ik weet wel dat ik daar niet los van kwam of zo, terwijl ik ook weet dat ze er inderdaad gek uitzien en dat ik er niks aan kan doen.	Onzeker door opmerkingen over de handen	Onzeker door negatief commentaar	Onzekerheid
Dat ik daar dus mee bezig ben en die weken erna dan mijn handen een beetje ging verbergen.	Handen verbergen door negatieve berichten	Zelfbewustzijn	Zelfbewustzijn

Wat wordt er nu gedaan in het kader van online bedreiging, intimidatie en pesterijen tegen vrouwelijke journalisten op de nieuwsredacties van RTL Nieuws en NOS?

Interview Simone Weimans, nieuwslezer bij NOS

Quotes	Open coderen	Axiaal coderen	Selectief coderen
...en de NOS vormt een soort buffer eigenlijk. Om te kijken of het te erg is.	NOS vormt een buffer op sociale media	Sociale media monitoren	<u>Monitoring</u>
Wat wel gebeurt is dat de politie waarschuwbezoekjes brengt. Zoals wanneer iemand te ver gaat. Dan gaan ze kijken: kunnen we deze persoon achterhalen? De politie komt dan effe aanbellen met 'Hey, die en die. Wij merken dat u anderen bedreigt online. Als u hiermee doorgaat dan wordt u wel opgepakt, dus het is aan u om te besluiten wat u hiermee gaat doen.' En vaak stopt het dan ook. Dat is ook wat de politie ook in samenwerking met de NOS doet.	Politie gaat langs afzenders om ze te waarschuwen	Afzenders waarschuwen over onlinegedrag	<u>Waarschuwingsbezoekjes</u>
...ze hebben een beveiligingsman, die leest dit allemaal. Voor ons is er een soort van buffer.	Een beveiligingsman houdt de online berichten in de gaten om te kijken of er iets over de schreef gaat	Sociale media monitoren	Monitoring
Hij neemt dat tot zich en bespreekt dan soms samen met de hoofdredactie van: dit gaat zo ver, nu moeten we aangifte doen.	Met de hoofdredactie bespreken of er aangifte moet worden gedaan	Aangifte doen	<u>Aangifte</u>

Ik vind het heel prettig dat als er wat gebeurt dan heb je gewoon een uitgebreid gesprek met zo'n beveiligingsman en die helpt je ook bij de aangifte, weet je wel. En dat eigenlijk. Of een gesprek met de hoofdredacteur. Daar gaat het dan wel over, over wat je over je heen krijgt.	Ervaringen bespreken met de online beveiligingspersoon of hoofdredacteur	Gesprekken over ervaringen	<u>Gesprekken</u>
Dus ik vind het goed dat de laatste paar jaren dat wij ook echt naar buiten treden hierover en wat ons overkomt en dat dat niet kan, en bepaalde politici met naam en toenaam ook gewoon benoemen.	In de openbaarheid praten over online bedreiging, intimidatie en pesterijen	Probleem agenderen	Agenderen

Interview Afke Boven, nieuwslezer bij NOS

Quotes	Open coderen	Axiaal coderen	Selectief coderen
Dat hebben ze echt wel benadrukt. Dat ik daar niet te licht over moest doen en me wel moest bedenken wat er zou kunnen gebeuren.	Vorbereidende gesprekken over wat er kan gebeuren online	Vorbereidende gesprekken	<u>Vorbereidende gesprekken</u>
En ik vind onze hoofdredacteur Marcel ook heel toegankelijk daarin, en heel beschermend daarin. Als er wat is kun je er altijd binnenlopen. Ik heb heel erg het gevoel dat ze heel erg op de mensen passen.	Hoofdredactie is toegankelijk om ervaringen te bespreken	Hoofdredactie steunt personeel	<u>Steun</u>
En ik weet dat er heel veel bij de	Leuke opmerkingen filteren	Opmerkingen filteren	<u>Filteren</u>

klantenservice binnenkomt en die filteren dat ook en die sturen heel af en toe een mailtje met een leuk compliment, zo van: leuk hier, leuk voor je.			
Je wordt heel erg gewaarschuwd van tevoren door de collega's ook vooral. Van: ga alsjeblieft niet op Twitter of op Facebook kijken, want dan ben je de sjaak.	Collega's waarschuwen van tevoren voor socials	Vorbereidende gesprekken	Vorbereidende gesprekken
Toen hebben we daar best wel uitvoerig over gesproken, van oké, denk aan je objectiviteit, dat is een. Alle kanten belichten, hoor en wederhoor. Denk daar ook aan als je op je socials zit. Maar bedenk ook wat je wil laten zien. Want er zijn heel veel journalisten die door je socials heen gaan wroeten. Je kunt je er nooit helemaal op voorbereiden, maar dat heeft de NOS dus wel heel nadrukkelijk gedaan.	Vorbereidende gesprekken over het gebruik van sociale media als nieuwspresentator	Vorbereidende gesprekken	Vorbereidende gesprekken
Ook vertrouwensmensen op de vloer, mocht er intern iets gebeuren of iets zijn.	Vertrouwenspersoon voor interne voorvallen	Vertrouwenspersoon	<u>Vertrouwenspersoon</u>

Kysia Hekster, correspondent bij NOS

Quotes	Open coderen	Axiaal coderen	Selectief coderen
En omdat de NOS eigenlijk mensen niet	NOS tagt journalisten niet	Preventie	<u>Preventie</u>

tagt, en ook die stukken niet los tweet, scheelt dat enorm veel bagger. Dat valt mij enorm op.			
Nou, ik had het er met Simone over... Volgens mij zei Simone dat de communicatie onze sociale media in de gaten houdt.	Heeft vernomen dat beveiligingspersoon de sociale media monitort	Sociale media monitoren	Monitoring
Ik weet nog dat ik het er een keer met Marcel over had. Dat was dan niet online, maar dat was met fysieke dingen, op boerendemonstraties. En dat hij toen zei: maar waarom meld je dat niet?	Aansporen om aangifte te doen bij bedreiging	Aansporen aangifte	<u>Aansporen</u>

Marcel Gelauff, hoofdredacteur van NOS

Quotes	Open coderen	Axiaal coderen	Selectief coderen
Het is een permanent issue, denk ik.	Accepteren dat het blijvend is	Part of the job	<u>Part of the job</u>
En daar praten we ook over, over al die ellende die daar allemaal blijkt.	Praten over ervaringen	Gesprekken over ervaringen	Gesprekken
Dus daar waar het over grenzen gaat, doen we indien nodig ook aangifte.	Aangifte doen als het over de grens gaat	Aangifte doen	Aangifte
Ja, dat kan. Wat ook wel gebeurt... er zijn natuurlijk ook jaargesprekken. Dus de hoofdredacteur heeft de presentatie in zijn portefeuille. Daar komt het een en ander ook voorbij, of het is naar aanleiding van een incident. Het is natuurlijk een onderwerp dat op	Praten over online-ervaringen	Gesprekken over ervaringen	Gesprekken

veel manieren in de loop van de tijd voorbijkomt. Dus we praten dan over: wat doet het met je, wat moeten we ermee, moeten we erop reageren?			
Er is denk ik een beleid: ga er niet inhoudelijk op in. Vaak maak je het alleen maar erger. Ik denk dat dat ook een vaak gekozen beleidslijn is.	Beleid om online niet op dingen in te gaan	Negeerbeleid	<u>Negeerbeleid</u>
En ik denk dat we ook concreet dingen zijn gaan doen om er iets aan te doen. In de zin van om het tegen te gaan. Want de gedachte achter PersVeilig was natuurlijk ook om het onderwerp veel meer op de agenda te krijgen.	Het probleem onder de aandacht brengen en houden	Probleem agenderen	Agenderen

Marieke van de Zilver, politiek verslaggever bij RTL Nieuws

Quotes	Open coderen	Axiaal coderen	Selectief coderen
Ja, ik denk als het echt erg is, dat ze het wel serieus nemen. En dat ze in ieder geval naar je luisteren. Dat kan al wel heel erg helpen.	Hoofredactie is toegankelijk om ervaringen te bespreken	Hoofredactie steunt personeel	Steun
En RTL heeft wel een soort van halfbakken twitterbeleid. Van: ga niet in discussie en zo.	Beleid om online niet op dingen in te gaan	Negeerbeleid	Negeerbeleid
En ja, uiteindelijk kan RTL daarin begeleiden of tips geven, maar die verantwoordelijkheid	Verantwoordelijkheid ligt uiteindelijk bij journalist	Eigen verantwoordelijkheid	<u>Eigen verantwoordelijkheid</u>

d ligt uiteindelijk toch bij jezelf. Ze kunnen daarin begeleidend zijn, maar that's it.			
Ze vinden het vooral gewoon belangrijk dat het niet te persoonlijk is [wat je online deelt, red.]. Dat is deels natuurlijk om RTL te beschermen, maar deels denk ik ook om de journalist te beschermen.	Social-beleid ter bescherming journalist en RTL	Social-beleid	<u>Social-beleid</u>

Floor Bremer, politiek verslaggever bij RTL Nieuws

Quotes	Open coderen	Axiaal coderen	Selectief coderen
Dus toen is er ook aangifte gedaan vanuit RTL.	RTL doet aangifte bij bedreiging	Aangifte doen	Aangifte
Want als er bedreigingen binnenkomen hebben ze supergoede nazorg. Je wordt gebeld. Ze zijn echt bezorgd erover.	RTL is bezorgd richting werknemers	Hoofdredactie steunt personeel	Steun
Twee: ze doen aangifte voor je als er iets is. Dus dat nemen ze van je over.	RTL doet aangifte bij bedreiging	Aangifte doen	Aangifte
En drie, daar heb ik om gevraagd en dat hebben ze ook keurig gedaan: ze hebben een bedrijf dat ze jouw sociale media kunnen laten monitoren in de hand genomen.	Na vraag werd sociale media gemonitord	Sociale media monitoren	Monitoring

Annemarie Landman, verslaggever bij EditieNL (valt onder RTL Nieuws)

Quotes	Open coderen	Axiaal coderen	Selectief coderen
--------	--------------	----------------	-------------------

Ik heb wel bijvoorbeeld PersVeilig-trainingen gevolgd. En daar is dat ook wel in besproken hoor.	Online veiligheid bespreken tijdens training	PersVeilig-training	<u>Voorlichting</u>
Tegelijkertijd wordt er ook nauwelijks naar gevraagd.	Gebrek aan vragen naar ervaringen	Te weinig vraag	<u>Te weinig vraag</u>
Want er is geen algemeen beleid vanuit RTL: oké, als dit gebeurt, wat moet je dan doen?	Geen vast onlinebeleid	Geen onlinebeleid	<u>Geen beleid</u>

Daphne Lammers, nieuwslezer bij RTL Nieuws

Quotes	Open coderen	Axiaal coderen	Selectief coderen
Nou, ik geloof dat ze op bepaalde artikelen nu ook modereren of zo. Eerst kon je op Facebook helemaal los. Maar ik denk dat als je reacties toestaat, dat je of moet zorgen dat je goed kunt modereren, of zorgen dat je het uitzet.	Bij bepaalde artikelen wordt er gemodereerd	Moderatie	<u>Moderatie</u>
Nou, weet je, ik weet zeker als ik zou zeggen 'Ik heb hier last van' of 'Ik vind het intimiderend', dat ze meteen zullen zeggen... Juridische zaken, of zoiets. Maar toen ik presentatrice werd hebben ze niet gezegd: 'Er gaat nu heel veel op je afkomen en we gaan je hierin begeleiden', of zo.	Steun, maar geen concrete begeleiding als het gaat om online	Geen begeleiding	<u>Geen begeleiding</u>

Jetske Schrijver, nieuwslezer bij RTL Nieuws en presentator bij EditieNL

Quotes	Open coderen	Axiaal coderen	Selectief coderen
---------------	---------------------	-----------------------	--------------------------

Er is volgens mij helemaal niks hier. Ik heb nog nooit vanuit communicatie of de PR-afdeling gehad... Dat ze me benaderd hebben en vroegen of ik ondersteuning wilde bij mijn socials.	Geen beleid op het gebied van online bekend	Geen beleid bekend	Geen beleid
Daar is geen beleid op, in elk geval niet van wat ik heb gemerkt. Misschien dat het er wel is, maar ik heb echt geen idee.	Geen beleid op het gebied van online bekend	Geen beleid bekend	Geen beleid

Ilse Openneer, hoofdredacteur van RTL Nieuws

Quotes	Open coderen	Axiaal coderen	Selectief coderen
En we hebben inmiddels ook een heel protocol dat we doorlopen. [...] Dat protocol houdt in dat ze er melding van maken via Han Berns, onze facility manager. Maar dat gaat echt over bedreiging hè, dus als ze denken: dit is niet in de haak, dan moet er echt melding van worden gemaakt bij de politie of bij RTL zelf.	Beleid als het gaat om online bedreiging	Beleid bij bedreiging	Beleid
En ik vraag mensen zelf ook altijd een melding te doen bij PersVeilig. Dat hoeven ze niet per se zelf te doen, dat kan ook de chef of hoofdredactie doen.	Aansporen tot PersVeilig-melding	Aansporen tot melding	Aansporen
Nou, toen heb ik wel gezegd: ik wil gewoon wel dat je hier melding van maakt. Ook bij de politie. Daar sporen we mensen ook echt wel in aan.	Aansporen tot politiemelding	Aansporen tot melding	Aansporen

Ik vraag wel altijd: ik wil dat je leidinggevende het weet als dat soort dingen echt gebeuren of als je er last van hebt.	Aansporen tot inlichten chef	Aansporen tot melding	Aansporen
Chefs zullen er echt wel op letten en er ook naar vragen. Ik ook enkele keren als ik weet dat iemand er last van heeft, dan bel ik ook gewoon even.	Er wordt gevraagd naar online ervaringen	Gesprekken over ervaringen	Gesprekken
...en we hebben laatst iemand van PersVeilig op de dag van de Binnenlandredactie iets laten uitleggen over je digitale veiligheid.	Voorlichting van PersVeilig over digitale veiligheid	Voorlichting online veiligheid	Voorlichting
We zijn natuurlijk een groot mediamerk, dus dan trek je ook wel de aandacht. Dus daar proberen we mensen wel in te begeleiden.	Personeel begeleiden in de onlinewereld	Personeel begeleiden	<u>Begeleiding</u>

Wat kan er volgens de vrouwelijke journalisten en hoofdredacteuren van NOS en RTL Nieuws nog meer worden gedaan om online bedreiging, intimidatie en pesterijen tegen te gaan?

Interview Simone Weimans, nieuwslezer bij NOS

Quotes	Open coderen	Axiaal coderen	Selectief coderen
Naar buiten toe uitstralen dat het niet kan wat er gebeurt.	Probleem openbaar aankaarten	Probleem agenderen	<u>Agenderen</u>
Maar ik geloof niet dat ze echt veel meer moeten doen. Beveiliging die zich ermee bezighoudt, je kunt altijd bij iemand aankloppen, je kunt aangifte doen. Dus in mijn geval denk ik dat het wel goed is.	Er wordt genoeg gedaan	Er zijn voldoende maatregelen	<u>Voldoende maatregelen</u>
Op een gegeven moment moet je gewoon je mond opentrekken, gewoon	NOS moet van zich afbijten als	Probleem agenderen	Agenderen

terugslaan. Je kunt niet als een slachtoffer, als een soort boksbal worden gebruikt en dan niks terugdoen of terugzeggen.	het gaat om online bedreiging		
---	-------------------------------	--	--

Afke Boven, nieuwslezer bij NOS

Quotes	Open coderen	Axiaal coderen	Selectief coderen
De verantwoordelijkheid ligt in eerste instantie bij de mensen. Ik denk dat opvoeding echt een ding is. Ik denk dat heel veel jongeren van nu heel erg losgelaten worden. Ouders weten negen van de tien keer niet wat hun kinderen doen op de socials.	Verantwoordelijkheid voor online bagger ligt bij de afzender	Afzender is zelf verantwoordelijk	<u>Verantwoordelijkheid afzender</u>
Nee, ik vind dat de waarschuwingen goed waren.	NOS heeft voldoende gewaarschuwd	Er is voldoende ondernomen	Voldoende maatregelen

Kysia Hekster, correspondent bij NOS

Quotes	Open coderen	Axiaal coderen	Selectief coderen
Maar dat is niet zo belangrijk, want je moet als organisatie je grenzen vaststellen, denk ik. Los van hoe individuele medewerkers daarnaar kijken.	Online grenzen vaststellen als organisatie	Online grenzen vaststellen	<u>Grenzen vaststellen</u>

Marcel Gelauff, hoofdredacteur van NOS

Quotes	Open coderen	Axiaal coderen	Selectief coderen
Dat gaat natuurlijk niet, maar het aandacht geven...	Het probleem moet op de agenda blijven	Blijven agenderen	Agenderen

Ik denk toch vooral zorgen dat het op de agenda blijft. Niet dat PersVeilig er nu is en dat we eraan gewend zijn. Dat het niet wegzakt en dat het ondertussen toch gewoon doorgaat.	Het probleem moet op de agenda blijven	Blijven agenderen	Agenderen
---	--	-------------------	-----------

Marieke van de Zilver, politiek verslaggever bij RTL Nieuws

Quotes	Open coderen	Axiaal coderen	Selectief coderen
Uiteindelijk vind ik het ook goed dat ze die verantwoordelijkheid bij onszelf leggen. Want wij kiezen er zelf voor in hoeverre we ook buiten RTL op televisie willen verschijnen. Hoe zichtbaar je daarin wil zijn, hoe zichtbaar je wil twitteren.	Online veiligheid is eigen verantwoordelijkheid van journalist	Eigen verantwoordelijkheid	<u>Eigen verantwoordelijkheid</u>
Ja, dat zou kunnen [beter communiceren waar je terecht kan bij online bedreiging, intimidatie of pesterijen]	Betere communicatie nodig over waar je terecht kan	Betere communicatie	<u>Betere communicatie</u>

Floor Bremer, politiek verslaggever bij RTL Nieuws

Quotes	Open coderen	Axiaal coderen	Selectief coderen
Dus ik denk als ik een advies zou mogen geven aan RTL, dat je wel gewoon in deze tijden met druk van sociale media... Dat is gewoon echt iets wat erbij gekomen is... Dat je daar	Mental coach aanstellen die kan begeleiden	Professionele begeleiding	<u>Begeleiding</u>

gewoon echt gewoon een mental coach voor aanstelt die gewoon kan begeleiden.			
Maar ik vind wel dat RTL voor dat hele grijze gebied tussen bedreiging en niks... Dat als jij zegt dat je er last van hebt, dat ze dan gewoon één gespecialiseerd iemand moeten zoeken die mensen daarin kan begeleiden.	Professional die kan begeleiden in online bedreiging, intimidatie en pesterijen	Professionele begeleiding	Begeleiding
Maar dat vind ik inderdaad wel een goed punt. Van: mensen die veel in de media zijn of... Dat je die sociale media wat meer monitort. Want ik kijk er dus zelf niet meer naar. Dus er kan wel van alles gebeuren.	Permanent monitoren wat er online gebeurt met betrekking tot mensen van RTL	Sociale media monitoren	<u>Monitoring</u>

Annemarie Landman, verslaggever bij EditieNL (valt onder RTL Nieuws)

Quotes	Open coderen	Axiaal coderen	Selectief coderen
Maar ik kan nou niet zeggen dat het op daily basis echt enorm de aandacht heeft, nee. Misschien zou dat wel wat meer kunnen hoor, die bewustwording.	Meer bewustwording creëren vanuit de redactie	Meer bewustwording	<u>Meer bewustwording</u>
Dus misschien zou het ook vanuit die kant wel wat meer besproken moeten worden. Want het is niet een onderwerp dat nou vaak besproken wordt.	Ervaringen meer bespreken op initiatief van de hoofdredactie	Gesprekken over ervaringen	Gesprekken
... misschien zou er duidelijk gemaakt moeten worden van: oké, mocht je hier last	Beter communiceren wat het beleid is	Betere communicatie	Betere communicatie

van hebben, super vervelend, paas het door naar ons of dit of dit, of dit is het beleid daarop.	omtrent online veiligheid		
---	---------------------------	--	--

Daphne Lammers, nieuwslezer bij RTL Nieuws

Quotes	Open coderen	Axiaal coderen	Selectief coderen
Maar omdat jij het er nu over hebt, denk ik dat het helemaal niet zo gek zou zijn om in ieder geval bij beginnende presentatoren te begeleiden in hoe je ermee omgaat. Dat zou ik wel vriendelijk vinden.	Begeleiding voor beginnende presentatoren	Vorbereidende begeleiding	Begeleiding
In de nieuwe tijdsgeest, waarin er ook veel meer aandacht is voor mentaal welzijn, vind ik het goed dat je dit dan zegt en dan ook met zo'n coach, weet je wel.	Professionele begeleiding van een coach	Professionele begeleiding	Begeleiding
Zoek elkaar op of zo, ik denk namelijk dat de mensen die het al doen het beste snappen wat het is. Er zijn maar weinig mensen die snappen wat presentatoren meemaken. Het is echt een raar vak.	Ervaringen uitwisselen met vakgenoten	Ervaringen uitwisselen met vakgenoten	Gesprekken
En als jij tips kan krijgen van een coach, psycholoog of vakgenoot die vertelt hoe je moet omgaan met mensen die heel naar op je reageren... Van tevoren hè, voordat je begint. Waarvan je dan op dat moment denkt: het zal wel loslopen. Maar als het dan gebeurt... Als je	Professionele begeleiding van een coach of vakgenoot	Professionele begeleiding	Begeleiding

dan handvatten hebt, dat zou ik wel goed vinden.			
--	--	--	--

Jetske Schrijver, nieuwslezer bij RTL Nieuws en presentator bij EditieNL

Quotes	Open coderen	Axiaal coderen	Selectief coderen
Daarin wat meer sparren: wat is handig, wat niet? Hoe ga je om met negativiteit?	Ervaringen bespreken en hoe je ermee omgaat	Ervaringen bespreken	Gesprekken
...maar wat je wil is iemand die gespecialiseerd is in dit verhaal en de socials heel goed snapt, en weet hoe je daar het beste mee om kunt gaan. Het is niet dat je alleen maar steun nodig hebt, maar je moet gewoon echt even een beetje professioneel advies hebben, lijkt mij.	Professionele begeleiding en advies	Professionele begeleiding	Begeleiding
Maar ik denk dat het wel goed zou zijn als de communicatieafdeling een soort expert in socials heeft en dat die wat meer begeleiding aanbieden, of zo. Sowieso is het denk ik goed als je daarin mensen als ik – die er helemaal niet zo mee bezig zijn of willen zijn – wat meer ondersteunt.	Professionele begeleiding van een expert in socials	Professionele begeleiding	Begeleiding
Gewoon adviseren in: hoe ga je om met iemand die vieze berichtjes achterlaat of die alsmaar blijft reageren. Je hebt ook van die types die altijd reageren en die een beetje obsessief zijn.	Begeleiding en advies van een professional	Begeleiding van een professional	Begeleiding

Wat moet je daarmee? Wat slim is, in die zin.			
Ja, maar dan nog wil je toch met de nieuwe presentator afspreken wat de do's en don'ts zijn vanuit de organisatie en wat zij prettig zouden vinden. Een beetje overleg over hoe je dat gaat doen.	Voorlichting over sociale media-gebruik vanuit de organisatie	Voorlichting vanuit de organisatie	<u>Voorlichting</u>

Ilse Openneer, hoofdredacteur van RTL Nieuws

Quotes	Open coderen	Axiaal coderen	Selectief coderen
Bijvoorbeeld als het gaat om vindbaarheid van woonadressen, dus dat is echt wel iets om nog aan te werken.	Privacy waarborgen	Privacy waarborgen	<u>Gegevens beschermen</u>
En ik denk ook dat je het echt elk halfjaar wel moet blijven evalueren.	Naar ervaringen vragen in evaluatiegesprek	Naar ervaringen vragen	Gesprekken
Ik denk dat onze bedoelingen nu uitstekend zijn, naar de mensen toe. Maar ik denk wel dat er meer structuur in kan zitten ja.	Meer structuur aanbrengen in onlinebeleid	Meer structuur	<u>Structuur</u>

BIJLAGE 3: LOGBOEK

Datum	Wat
11-02	Potentiële onderwerpen voor mijn onderzoek bedenken
15-02	Mijn onderwerp concreet krijgen (twijfel tussen burn-outs bij journalisten en geweld/intimidatie tegen vrouwelijke journalisten) Beginnen met lezen over mijn onderwerp en het bedenken van een onderzoeksmethode (kwalitatief, interviews)
16-02	Bron lezen en samenvatten
18-02	Bronnen lezen en samenvatten
22-02	Een bron lezen en samenvatten
24-02	Bronnen lezen en samenvatten
25-02	Bronnen lezen en samenvatten
02-03	Onderzoeksvragen bedenken

03-03	Een conceptversie van een inleiding schrijven
04-03	Bronnen lezen en samenvatten
07-03	Kleine inleidende tekstjes maken bij verschillende onderdelen (zoals discussie, conclusie, etc.).
10-03	Bronnen zoeken voor onderzoek
15-03	Bronnen lezen en samenvatten
18-03	Alles specificeren en afbakenen
21-03	Interviewvragen bedenken kwalitatief onderzoek
22-03	Meer bronnen zoeken, sparren met Owen over onderzoek
24-03	Meer bronnen voor onderzoek zoeken
04-04	Informatie uit samenvattingen halen om vragen deels te beantwoorden
06-04	Tekst meer naar eigen hand zetten en kijken naar meer bronnen
11-04	Afke Boven en Iris de Graaf benaderen
12-04	Simone Weimans benaderen en meer kandidaten zoeken
13-04	Back up-plan bedenken voor als ik niet genoeg bronnen kan vinden
18-04	Interview met Simone Weimans, Afke Boven appen, interview Simone uitschrijven
19-04	Floor Bremer en Betty Glas mailen
22-04	Interview met Afke Boven
23-04	Interview met Afke Boven uitschrijven
25-04	Malou Petter, Anne van der Meer, Jetske Schrijver, Onno Duyvené de Wit benaderen
02-05	Kysia Hekster, Marieke van de Zilver, Daphne Lammers en Marcel Gelauff benaderen
06-05	Interview met Kysia Hekster Interview met Marcel Gelauff
07-05	Interview met Marcel Gelauff uitschrijven
09-05	Daphne Lammers mailen
10-05	Interview met Kysia Hekster uitschrijven Ilse Openneer mailen
13-05	Interview met Marieke van de Zilver Interview met Marieke van de Zilver uitschrijven
16-05	Interview met Floor Bremer
17-05	Interview met Annemarie Landman Interview met Floor Bremer uitschrijven
20-05	Interview met Annemarie Landman uitschrijven
23-05	Interview met Simone Weimans coderen Interview met Afke Boven coderen Vragen bedenken voor life coach Astrid Koelewijn
24-05	Interview met Astrid Koelewijn Interview met Daphne Lammers Interview met Daphne Lammers uitschrijven Interview met Kysia Hekster coderen
26-05	Interview met Jetske
27-05	Interview met Floor Bremer coderen
28-05	Interview met Marieke van de Zilver coderen

	Interview met Daphne Lammers coderen Interview met Annemarie Landman coderen Interview met Marcel Gelauff coderen
<i>29-05</i>	Interview met Jetske Schrijver uitschrijven Interview met Jetske Schrijver coderen
<i>01-06</i>	Interview met Ilse Openneer
<i>03-06</i>	Interview met Ilse Openneer uitschrijven Interview met Ilse Openneer coderen Deelvragen beantwoorden en 'discussie' schrijven
<i>05-06</i>	Laatste deelvraag beantwoorden
<i>06-06</i>	Conclusie schrijven Aanbeveling/eindadvies schrijven
<i>07-06</i>	Abstract schrijven voor onderzoek
<i>08-06</i>	Onderzoek nalopen